

**LIETUVOS ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS
2007–2013 METŲ
VEIKSMŲ PROGRAMA**

2007 m. gruodžio 6 d.

TURINYS

1. GEOGRAFINIS TINKAMUMAS	3
2. LIETUVOS ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS APŽVALGA	3
2.1. BENDROJI SEKTORIAUS APŽVALGA	3
2.2. ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS PLĖTROS TENDENCIJOS.....	7
2.2.1. Jūrų žuvininkystė.....	7
2.2.2. Žvejyba vidaus vandenyse.....	9
2.2.3. Akvakultūra.....	10
2.2.4. Žuvų perdirbimo pramonė ir rinkodara.....	10
2.3. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ	11
2.4. APLINKOSAUGOS PADĖTIS	14
2.5. LYČIŲ LYGYBĖ	25
2.6. PAGRINDINĖS ANALIZĖS IŠVADOS.....	26
3. VEIKSMŲ PROGRAMOS STRATEGIJA	28
4. IŠANKSTINIO (EX ANTE) VERTINIMO SANTRAUKA	31
5. VEIKSMŲ PROGRAMOS PRIORITETINĖS KRYPTYS	38
5.1. PASIRINKTŲ PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ NUOSEKLUMAS IR PAGRINDIMAS	38
5.2. PIRMOJI PRIORITETINĖ KRYPTIS. JŪRŲ ŽVEJYBOS LAIVYNO PRITAIKYMO PRIEMONĖS.....	44
5.2.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas.....	44
5.2.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai.....	46
5.2.3. Trumpas priemonių apibūdinimas.....	47
5.3. ANTRJOJI PRIORITETINĖ KRYPTIS. AKVAKULTŪRA, ŽVEJYBA VIDAUS VANDENYSE, ŽUVININKYSTĖS IR AKVAKULTŪROS PRODUKTŲ PERDIRBIMAS IR RINKODARA.....	52
5.3.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas.....	52
5.3.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai.....	53
5.3.3. Trumpas priemonių apibūdinimas.....	54
5.4. TREČIOJI PRIORITETINĖ KRYPTIS. BENDRO INTERESO PRIEMONĖS	60
5.4.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas.....	60
5.4.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai.....	61
5.4.3. Trumpas priemonių apibūdinimas.....	61
5.5. KETVIRTOJI PRIORITETINĖ KRYPTIS. TVARI ŽUVININKYSTĖS REGIONŲ PLĖTRA	65
5.5.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas.....	65
5.5.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai.....	67
5.5.3. Trumpas priemonės apibūdinimas.....	68
5.5.4. Specialios nuostatos dėl priemonės įgyvendinimo.....	68
5.6. PENKTOJI PRIORITETINĖ KRYPTIS. TECHNINĖ PARAMA.....	73
5.6.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas.....	73
5.6.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai.....	73
6. VEIKSMŲ PROGRAMOS FINANSAVIMO PLANAS	75
7. ĮGYVENDINIMO NUOSTATOS	76
7.1. ADMINISTRACINĖ STRUKTŪRA	76
7.2. LĖŠŲ GAVIMAS IR PINIGŲ SRAUTAI	79
7.3. VEIKSMŲ PROGRAMOS PRIEŽIŪROS IR VERTINIMO SISTEMA, STEBĖSENOS KOMITETO SUDARYMAS.....	80
7.4. EŽF DUOMENŲ RINKIMO IR JŲ PERDAVIMO ELEKTRONINIO RYŠIO PRIEMONĖMIS INFORMACINĖ SISTEMA.....	81
7.5. KONSULTAVIMASIS IR BENDRADARBIAVIMAS SU PARTNERIAIS RENGIANČIŲ IR ĮGYVENDINANČIŲ VEIKSMŲ PROGRAMĄ	81
7.6. INFORMAVIMAS IR VIEŠUMAS.....	83
PRIEDAS I. VEIKSMŲ PROGRAMOS REGIMAS IR KOORDINAVIMAS	86

1. Geografinis tinkamumas

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus veiksmų programa 2007-2013 m. (toliau – Veiksmų programa) – tai dokumentas, numatantis priemones, kurios bus finansuojamos iš Europos Žuvininkystės fondo (toliau – EŽF) ir nacionalinio biudžeto 2007-2013 m. laikotarpiu siekiant išspręsti pagrindines Lietuvos žuvininkystės sektoriaus problemas, skatinant sektoriaus plėtrą, didinant jo konkurencingumą, užtikrinant ekonominį, aplinkos apsaugos ir socialinį tvarumą, žuvų išteklių apsaugą ir atsikūrimą. Veiksmų programa, kurią parengė Lietuvos Respublikos institucijos, buvo patvirtinta Europos Komisijos sprendimu.

Veiksmų programa buvo parengta vadovaujantis 2006 m. liepos 27 d. Tarybos reglamentu Nr. 1198/2006 dėl Europos žuvininkystės fondo, Komisijos reglamentu (EB) Nr. 498/2007, nustatančiu išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 dėl Europos žuvininkystės fondo įgyvendinimo taisykles, ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus nacionaliniu strateginiu planu 2007-2013 m., priimtu 2007 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 654 (Žin., 2007, Nr. 76-3014) (toliau - Nacionalinis strateginis planas). Veiksmų programa apima visą Lietuvos Respublikos teritoriją, išskyrus ketvirtosios prioritutinės krypties priemonę „Tvarus žuvininkystės regionų vystymasis“, kuri bus įgyvendinama šioje prioritetinėje kryptyje nurodytuose regionuose.

Vadovaujantis 2006 m. liepos 11 d. Europos Tarybos (EB) Nr. 1083/2006 reglamento 5 straipsnio 1 paragrafu, nustatančiu Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bendrąsias nuostatas, reglamentu (EB) Nr. 1260/1999 bei 2006 m. rugpjūčio 4 d. Komisijos sprendimu, sudarant sąrašą regionų, kurios atitinka kriterijus finansavimui iš struktūrinių fondų gauti pagal konvergencijos tikslą 2007-2013 m. laikotarpiui, visa Lietuvos teritorija yra apibrėžiama kaip Konvergencijos tikslo regionas.

2. Lietuvos žuvininkystės sektoriaus apžvalga

2.1. Bendroji sektoriaus apžvalga

Žuvininkystės sektoriaus struktūra. Lietuvos žuvininkystė – tai su žuvų išteklių valdymu, išsaugojimu ir atkūrimu, žvejyba, akvakultūra, žuvų perdirbimu, pirminiu žuvininkystės produktų pardavimu ir supirkimu susijusi veikla¹. Šalyje plėtojamos 4 pagrindinės žuvininkystės sektoriaus šakos:

1. jūrų žuvininkystė (žvejyba tolimuosiuose rajonuose, atviroje Baltijos jūroje ir jos priekrantėje);
2. žvejyba vidaus vandenyse;
3. akvakultūra;
4. žuvų perdirbimo pramonė ir rinkodara.

Nors Lietuvos žuvininkystės sektoriaus produkcija sudaro labai mažą bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) dalį (mažiau kaip 1%), žuvininkystės sektorius yra labai svarbus Lietuvoje.

2005 m. jūrų žuvininkystės sektoriaus apyvarta siekė 187,5 mln. Lt (54,3 mln. EUR), žvejybos vidaus vandenyse – 4,1 mln. Lt (1,2 mln. EUR), akvakultūros – 13,4 mln. Lt (3,9 mln. EUR), žuvų perdirbimo pramonės – 536,4 mln. Lt (155,4 mln. EUR).

¹ Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas (Žin., 2000, Nr. 56-1648; 2004, Nr. 73-2527)

Žuvų, vėžiagyvių, moliuskų ir kitų vandens bestuburių (toliau – žuvų) bei gaminių iš jų eksportas sudaro apie 1,5% bendrojo šalies eksporto ir apie 1% importo. Žuvis bei gaminiai iš jų sudaro atitinkamai 14,5% ir 15,2% maisto produktų eksporto ir importo.

Atitiktis Konvergencijos kriterijui. 2004 m. Lietuvos BVP vienam gyventojui (įvertinus perkamąją galią) buvo tik 48% Europos Sąjungos (toliau – ES) šalių vidurkio. Atsižvelgiant į Konvergencijos kriterijų, 2007–2013 m. Lietuva gaus paramą kaip NUTS II regionas, kurio BVP vienam gyventojui mažesnis nei 75% ES šalių vidurkio.

Administravimas. Lietuvos žuvininkystės sektorių administruoja Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau – Žemės ūkio ministerija), jos įgaliota institucija Žuvininkystės departamentas prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – Žuvininkystės departamentas) ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymu (Žin., 2000, Nr. 56-1648; 2004, Nr. 73-2527), valstybinio žuvininkystės reglamentavimo funkcijas pagal kompetenciją atlieka: 1) Žemės ūkio ministerija – žuvininkystės politikos formavimo, šios šakos valstybinio reglamentavimo ir ES bendrosios žuvininkystės politikos (toliau – BŽP) įgyvendinimo bei žuvų išteklių išsaugojimo ir jų kontrolės funkcijas jūrų vandenyse; 2) Aplinkos ministerija – žuvų išteklių išsaugojimo politikos formavimo vidaus vandens žuvininkystės vandens telkiniuose, žvejybos taisyklių kontrolės funkcijas žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose. Žuvininkystės departamentas atsakingas už Žemės ūkio ministerijos pavestų uždavinių vykdymą, t. y. racionalios žuvininkystės politikos įgyvendinimą, integruotos regioninės ir struktūrinės politikos žuvininkystės srityje įgyvendinimą (kartu su kitomis valdymo institucijomis), teisinių dokumentų, reikalingų žuvininkystės sektoriaus plėtrai, rengimą ir kt. Aplinkos apsaugos agentūra atsakinga už upių baseinų rajonų arba jų dalių, esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje, administravimą vandens apsaugos tikslams pasiekti, koordinuoja poveikio aplinkai vertinimo procesą, kai planuojama statyti užtvankas, hidroelektrines, įrengti tvenkinius, valyti ežerus, bei priima sprendimus dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumą poveikio aplinkai požiūriu. Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai išduoda taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus žuvininkystės tvenkinių ūkiams, išduoda leidimus verslinei žvejybai vidaus vandenyse ir kontroliuoja žvejybą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų vykdymą. Taikomuosius žuvininkystės tyrimus atlieka Lietuvos valstybinio žuvininkystės ir žuvininkystės tyrimų centro (toliau – LVŽŽTC) Žuvininkystės tyrimų laboratorija, Vilniaus universitetas, Vilniaus universiteto Ekologijos institutas, Klaipėdos universitetas. LVŽŽTC Žuvininkystės tyrimų laboratorija nuolat stebi ir tiria Baltijos jūros žuvų išteklių būklę. Vilniaus universiteto Ekologijos instituto Jūros ekologijos laboratorija tiria žuvų išteklius Baltijos jūros priekrantėje, Kuršių mariose, Kauno vandens talpykloje ir kituose vidaus vandenyse. LVŽŽTC Vidaus vandens ir ichtiopatologijos laboratorija atlieka žuvų ligų tyrimus, vandens bei žuvų pašarų kokybinius bei žuvų ichtiopatologinius-biocheminius tyrimus. LVŽŽTC Šilavoto filiale vykdomi karpių veislių selekcijos darbai, o LVŽŽTC Žeimenos lašišinių žuvų veislyne dirbtinai veisiamos ir auginamos lašišinės žuvis (lašišos ir šlakiai), išleidžiamos į valstybinės reikšmės vandens telkinius, atliekami lašišinių žuvų genetiniai tyrimai. Žuvininkystės sektoriaus ekonominius ir socialinius tyrimus atlieka Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Žmogiškieji ištekliai. Lietuvos Respublikos statistikos departamento (toliau – Statistikos departamentas) duomenimis, 2006 m. pradžioje Lietuvos žuvininkystės sektoriuje dirbo apie 9 tūkst. darbuotojų – 0,62% visų šalies dirbančių žmonių. Jūrų žvejybos laivyne dirbo apie 2,1 tūkst. žmonių, iš jų apie 1,5 tūkst. – Atlanto vandenyno, 300 – atviros Baltijos jūros ir 300 – priekrantės žvejybos laivuose. Vidaus vandens žvejybos srityje dirbo apie 300, akvakultūros įmonėse – 440, žuvų perdirbimo pramonėje – apie 6,3 tūkst. žmonių. Apie 15% žuvininkystės sektoriaus darbuotojų yra vyresni nei 55 m., o tarp žvejų tokių yra net 30%. Moterys sudaro apie 70% visų sektoriuje dirbančių darbuotojų, tačiau daugiausia moterų dirba žuvų perdirbimo pramonės įmonėse, o žvejybos įmonėse didžiausią dalį dirbančių žmonių tradiciškai sudaro vyrai.

Žuvininkystės veikla Lietuvoje nėra populiarus užsiėmimas tarp jaunų žmonių. Taip yra todėl, kad darbo užmokestis žuvininkystės sektoriuje dažniausiai daug mažesnis nei kituose

sektoriuose, labai daug jaunų asmenų emigruoja į užsienį, be to, nesukurta mokymo ir kvalifikacijos kėlimo sistema rengti ir ugdyti žuvininkystės specialistus.

Žuvininkystės veikla teritoriniu atžvilgiu. Žuvininkystės įmonių yra visose Lietuvos apskrityse. Didžiausia jų koncentracija Klaipėdos apskrityje, kur veikia net 81,3% visų žuvininkystės įmonių. Čia išplėtotą žvejyba jūroje, žuvų perdirbimas, žvejyba Kuršių mariose. Labiausiai tikėtina, kad šioje apskrityje susikurs stipriausios žuvininkystės regionų vietos veiklos grupės (toliau – ŽRVVG). Žuvininkystės įmonių yra ir kitose Lietuvos regionuose, tačiau jų koncentracija mažesnė ir, priešingai nei Klaipėdos apskrityje, kurioje labiausiai išplėtotą žvejybinę veiklą, juose daugiau akvakultūros ir žuvų perdirbimo įmonių. Pastaruosiuose regionuose neretai žuvininkystės veikla pasitarnauja kaip alternatyvi žemės ūkiui veikla.

Lietuvos regionai, priklausantys nuo žuvininkystės veiklos, pastaruoju metu patiria daug ekonominių ir socialinių sunkumų dėl vykdomos žuvų išteklių tausojimo politikos bei žvejybos pajėgumų mažinimo. Iš žuvininkystės Lietuvoje vis sunkiau pragyventi, jaunimas mažai domisi šia veikla, o žuvininkystės sektoriaus darbuotojai ir su jais susiję asmenys labai susiskaidę, trūksta jų aktyvaus dalyvavimo, kuriant savo pačių gerovę, inicijuojant žuvininkystės sektoriaus efektyvią plėtrą.

Išmoktos pamokos. 2004–2006 m. laikotarpiu buvo įgyvendinta speciali žemės ūkio ir kaimo plėtros programa (toliau – SAPARD). SAPARD programa buvo įgyvendinama pagal Nacionalinį kaimo plėtros planą 2000-2006 m. Pagrindinė šios paramos dalis buvo skirta investicijoms į žemės ūkio bendroves ir žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros tobulinimui. Žuvininkystės bendrovės turėjo galimybes gauti paramą pagal dvi priemones: „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ ir „Ekonominės veiklos plėtra ir alternatyvių pajamų skatinimas“. Buvo gauta 10 paraiškų, iš kurių pagal pirmąją priemonę buvo remiami 8 projektai už 22,9 milijonus litų. Tokį gana sėkmingą aukščiau minėtos priemonės įgyvendinimą galima paaiškinti tuo, kad daugelis žuvų perdirbimo įmonių suprato, kad narystė ES reikalaus pilnai laikytis ES standartų ir reikalavimų, todėl aktyviai naudojosi galimybe gauti paramą, kad galėtų modernizuoti savo įmones. Be to, žuvų perdirbimo įmonės turėjo didesnes finansines galimybes parengti projektus ir toliau juos bendrai finansuoti. Tuo tarpu kitiems žuvininkystės sektoriaus subjektams (pvz. akvakultūros įmonėms, žvejybos vidaus vandens telkiniuose įmonėms) iškilusios pagrindinės problemos pasinaudoti SAPARD lėšomis buvo susijusios su finansinių išteklių stoka šiems projektams bendrai finansuoti, o taip pat bankų nenoru teikti kreditus mažų ir vidutinio dydžio bendrovių plėtrai. Kita vertus, dažnai pateikti verslo planai (projektai) neatitiko keliamų reikalavimų, paraiškos buvo neatidžiai užpildytos, trūko reikalingų pagrindžiančių dokumentų. Praeitais metais stebima kaskart mažėjanti netinkamai parengtų paraiškų SAPARD programos įgyvendinimui skaičiaus tendencija parodė, kad SAPARD programa pasitarnavo ne tik kaip paskata modernizuoti Lietuvos žemės ūkį ir perdirbimo pramonę (taip pat ir žuvininkystės sektoriuje), sukurti kita, nei žvejyba verslą, įsteigti tinkamas ES paramos valdymo ir administravimo struktūras, bet ir žymiai prisidėjo prie informacijos sklaidimo gyventojų tarpe apie galimybes gauti ES paramą, keliamus reikalavimus, išsipareigojimus iš jų pusės bei paskatino žmogiškųjų išteklių plėtrą, dėl ko pagerėjo paraiškų kokybė.

2004–2006 m. laikotarpiu Lietuvos žuvininkystės sektorius remiamas iš Žuvininkystės orientavimo finansinės priemonės (toliau – ŽOFP) ir bendrojo finansavimo, skiriamo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, lėšų. Iš ŽOFP žuvininkystei pagal BPD, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 (Žin., 2004, Nr. 123-4486), ir Europos Komisijos sprendimą Nr. C (2004)2120, Lietuvos žuvininkystės sektoriui buvo numatyta skirti daugiau nei 59 milijonus litų (17,09 mln. EUR) struktūrinės paramos (41,837 mln. Lt (12,12 mln. EUR) iš ŽOFP ir 17,509 milijonus Lt. (5,07 mln. EUR) iš Lietuvos Respublikos biudžeto. Parama teikiama projektams pagal šias priemones ir veiklos sritis:

Priemonės „Veikla, susijusi su žvejybos laivynu“ veiklos sritys:

„Laiivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui“,

„Žvejybos laivų modernizavimas“;

Priemonės „Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse“ veiklos sritys:

- „Gyvųjų vandens išteklių apsauga ir plėtra“,
- „Akvakultūra“,
- „Žvejybos uosto įrenginių statyba, plėtra ir modernizavimas“,
- „Žuvų perdirbimas ir rinkodara“,
- „Žvejyba vidaus vandenyse“;

Priemonės „Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)“ veiklos sritys:

- „Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejybos laive dėl jo veiklos nutraukimo visam laikui“,
- „Kolektyviniai mažos apimties priekrantės žvejybos projektai“,
- „Parama gamintojų organizacijų kūrimui, veiklai ir kokybės gerinimo planų įgyvendinimui“,
- „Kompensacijos už laikiną žvejybinės veiklos nutraukimą“.

Daugiausia paraiškų buvo pateikta ir dažniausiai paramos prašoma pagal pirmosios priemonės veiklos sritį „Laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui“; taip pat yra įgyvendinami kiti didelės vertės žuvininkystės produktų aukciono statybos bei įrengimo (antrosios priemonės veiklos sritis „Žvejybos uosto įrenginių statyba, plėtra ir modernizavimas“), žuvų perdirbimo įmonių modernizavimo (veiklos sritis „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“) projektai. Didelis pareiškėjų aktyvumas buvo ir pagal veiklos sritį „Akvakultūra“, tačiau vidutinė tokių įgyvendinamų projektų vertė buvo gana nedidelė – 200–400 tūkst. Lt. (57,92 – 115,85 tūkst. EUR).

2004–2006 m. programavimo laikotarpiu buvo įgyvendinta didžioji dalis BPD užsibrėžtų tikslų. Atidavus į metalo laužą dalį Baltijos jūroje žvejojusių laivų, iš dalies buvo įgyvendintas BPD tikslas suderinti žvejybos pajėgumus su menkių ištekliais. Žvejybos pajėgumų, ypač priekrantės žvejybos laivyno, optimizavimo tikslas turėtų būti baigtas įgyvendinti kitu programavimo laikotarpiu. Baigiamas įgyvendinti aukciono statybos projektas, kuris pagerins žuvų pirminio pardavimo sąlygas ir padidins žuvininkystės produktų pridėtinę vertę bei šitaip leis nustatyti optimalias žuvų kainas. Be to, žuvų pirminio pardavimo sutelkimas aukcione palengvins žuvininkystės ir pirminio pardavimo kontrolę.

Modernizuojami akvakultūros ūkiai bei didinamas jų konkurencingumas, gerinama išauginamos produkcijos kokybė. Suteikus paramą dviejų gamintojų organizacijų kūrimuisi ir jų veiklai pirmuosius trejus metus, bus skatinama šių dviejų organizacijų, prisidedančių prie bendros žuvininkystės produktų rinkos organizavimo, veikla. Išmokant kompensacijas žvejams, netekusiems darbo atiduotuose į metalo laužą laivuose, bus švelninamos žvejybos laivyno struktūrinio pertvarkymo neigiamos socialinės pasekmės.

Tačiau BPD įgyvendinimo metu iškilo tam tikros problemos, stabdančios tinkamą struktūrinės paramos panaudojimą. Nepakankamas pareiškėjų aktyvumas pateikiant investicinius projektus kai kuriose veiklos srityse buvo daugiausiai nulemtas sudėtingos įmonių ekonominės padėties bei nesugebėjimo finansuoti privalomąją projektų išlaidų dalį (nuo 40 proc. iki 60 proc.) privačiomis įmokomis.

Lyginant su 2004-2006 laikotarpiu, žuvininkystės įmonės vis labiau stiprėja ekonomiškai, bankai ir kitos finansinės institucijos noriau teikia paskolas bendrai finansuojamiems projektams. Kita vertus, lėtas administracinis procesas (vertinimas, projektų atranka, paramos lėšų išmokėjimo prašymų tikrinimas, kt.), sąlygotas ilgų ir sudėtingų administracinių procedūrų, nepakankami žmogiškieji ištekliai administracinėse institucijose ir nepakankama paraiškų kokybė gali trukdyti galimiems pareiškėjams kreiptis paramos.

Išanalizavus ankstesnių programavimo laikotarpių patirtį, buvo numatytos tam tikros administracinio mechanizmo tobulinimo paramos priemonės:

- peržiūrėti ir tobulinti administracines procedūras;
- įgyvendinančiai agentūrai priskirti paramos teikimo funkciją, kai tai susiję su paprastais, neinvesticiniais projektais;
- nustatyti metinį Veiksmų programos priemonių įgyvendinimo tvarkaraštį.

- palengvinti administracinę naštą naudojant daugiau duomenų, reikalingų projekto įgyvendinimui, kreipiantis į oficialius valstybinius registrus ir valstybines institucijas, vietoje prašymo, kad juos pateiktų pareiškėjai;

- rengti daugiau mokymų pareiškėjams ir gavėjams, siekiant gerinti jų gebėjimus rengti ir įgyvendinti projektus (galima pasitelkti techninės paramos finansavimą).

- didinti darbuotojų gebėjimus pasitelkiant techninės paramos finansavimą.

Atsižvelgiant į tai, kad didelė Baltijos laivyno dalis buvo atiduota į metalo laužą ir šią priemonę numatoma tęsti 2007-2013 m. laikotarpiu, žuvininkystės sektorius patirs ilgalaikės ekonominės ir socialinės pasekmės. Viena vertus, žuvininkystės sektorius taps konkurencingesnis ir tvaresnis, tačiau kita vertus gali iškilti daugiau galimos struktūrinės bedarbystės sąlygotų socialinių problemų. Taigi, būtina numatyti ne tik vienkartinės kompensacijas žvejams, dirbusiems žvejybos laive, kurio veikla buvo nutraukta visam laikui, tačiau ir tokias priemones, kaip darbinės veiklos diversifikacija, priešlaikinis pasitraukimas iš žvejybos sektoriaus siekiant sušvelninti galimos bedarbystės riziką.

2.2. Žuvininkystės sektoriaus plėtros tendencijos

2.2.1. Jūrų žuvininkystė

Sugavimai. 2001 m. Lietuvai susigražinus laivus, žvejojusius su kitų valstybių vėliavomis, padidėjo ir Lietuvos žvejybos įmonių žuvų sugavimai (2000 m. – 45,6 tūkst. t, 2004 m. – 156,4 tūkst. t). Pagrindiniai Lietuvos laivyno žvejybos rajonai yra Atlanto vandenyne ir Baltijos jūroje. 2005 m. iš viso šiuose vandenyse buvo sugauta 138,2 tūkst. t žuvų: 124,7 tūkst. t – Atlanto vandenyne, 13,5 tūkst. t – Baltijos jūroje.

Sumažėjus žvejybos galimybėms, sugavimai Atlanto vandenyne 2005 m., palyginti su 2004 m., sumažėjo apie 13%. Tarp Atlanto vandenyne sugaunamų žuvų rūšių vyrauja sardinėlės, stauridės, skumbrės, ančiuviai, jūrų ešeriai ir krevetės.

Baltijos jūroje ES Taryba Lietuvai skiria 25–30 tūkst. t metinių žvejybos kvotų. Pagrindinės sugaunamos žuvų rūšys yra menkės, plekšnės, strimelės ir šprotai. Visiškai išnaudojamos tik menkių žvejybos kvotos, o strimelių ir šprotų – nevisiškai, nes nepakankamai išplėtoti šių rūšių žuvų žvejybos infrastruktūra, perdirbimo pajėgumai ir rinka.

Lietuvai priklauso apie 99 km Baltijos jūros pakrantės. 2005 m. Baltijos jūros priekrantėje žvejybą vykdė 102 individualios įmonės ir uždarnosios akcinės bendrovės. 2005 m. šios įmonės priekrantėje sugavo 412,4 t žuvų, jų vertė – 1,7 mln. Lt (0,5 mln. EUR). Vienai žvejybos įmonei teko vidutiniškai 16 tūkst. Lt (4,6 tūkst. EUR) metinių pajamų. Akivaizdu, kad tokios pajamos neužtikrina įmonių efektyvios veiklos ir investicijų į verslo plėtrą, higienos, sanitarijos ir darbų saugos sąlygų gerinimo bei aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimo.

Žvejybos laivynas. ES žvejybos laivų rejestro duomenimis, 2006 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo užregistruotas 271 žvejybos laivas. Didžioji šių laivų dalis (201) yra laivai ir valty, trumpesni kaip 12 m ir pritaikyti žvejoti priekrantėje. 91% žvejybos laivyno talpos (GT) ir 78% galios (kW) tenka 17 laivų, pritaikytų žvejybai tolimuosiuose vandenyse. Šie laivai yra ilgesni kaip 40 m ir žvejoja Atlanto vandenyne. Atviroje Baltijos jūroje žvejoja 46 laivai, kurių bendroji talpa – 5,4 tūkst. GT, variklių galingumas – 10,2 tūkst. kW.

Per 2004–2006 m. programavimo laikotarpį Lietuvos žvejybos laivyno pajėgumas sumažintas, atidavus į metalo laužą 20 seniausių ir neefektyviai Baltijos jūroje žvejojusių laivų, (kurių vidutinis amžius – 35 m.) ir jų savininkams išmokėjus kompensacijas iš ŽOFP ir nacionalinio biudžeto lėšų. Sumažinus laivyno, žvejojančio atviroje Baltijos jūroje, pajėgumus, vidutinės pajamos, tenkančios vienam žvejybos laivui, padidėjo beveik trečdaliu.

Vidutinis žvejybos laivų, užregistruotų Lietuvos žvejybos laivų rejestre, amžius 2006 m. buvo 23 m. Ilgesnių kaip 12 m laivų vidutinis amžius – 28 m. Kai kuriuos žvejybos laivus būtina modernizuoti, nes juose blogos sugautų žuvų laikymo ir žvejų darbo sąlygos. Tačiau žvejybos įmonėms nepakanka nuosavų lėšų investicijoms į sugautų žuvų laikymo sanitarinių sąlygų

pagerinimą, žuvų kokybės išlaikymo ilgesnį laiką užtikrinimą, laivybos saugos, darbo sąlygų laivuose pagerinimą. Žvejybos laivus, kurių modernizavimas būtų ekonomiškai netikslingas, būtina atiduoti į metalo laužą arba keisti jų veiklos pobūdį.

Po Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą, žuvininkystės bendrosios rinkos organizacijos principai, įtraukiant intervencijos priemonių schemas tapo pilnai veikiantys Lietuvoje. Šių principų įgyvendinimo vadovaujantys subjektai yra žuvininkystės produktų gamybos organizacijos. 2004m. Žuvininkystės departamentas pripažino dvi žuvininkystės produktų gamintojų organizacijas t.y. Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų organizaciją ir Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų organizaciją, kurios išreiškė atitinkamą susidomėjimą Baltijos jūros žvejybos laivais ir žuvininkystės ūkiais.

Lietuvos žuvininkystės sektoriuje dalyvaujančios trečiosios šalys labai aktyviai reiškia ir gina savo interesus ne tik nacionaliniame, bet ir ES lygmenyje. Lietuvos žuvų produktų gamintojų asociacija bei Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvų perdirbimo pramonės konfederacija yra Baltijos jūros regioninės patariamiosios tarybos (RPT) vykdomojo komiteto ir darbo grupės narės. Per RPT Lietuvos žuvininkystės sektoriuje dalyvaujančios trečiosios šalys prisideda rengiant ir teikiant patarimus dėl Baltijos jūros žuvininkystės valdymo, siekiant užtikrinti, kad būtų sėkmingai vykdoma bendra ES žuvininkystės politika. RPT padeda trečioms šalims aktyviau įsitraukti į tai, kaip žuvininkystei vadovaujama ES.

Žvejybos infrastruktūra. 2003 m. Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste, Smeltalės upės žiotyse, užbaigta statyti žvejybinių laivų prielauka. Joje įrengtos krantinės ir inžineriniai tinklai, pastatyta ledo gamykla ir saugykla. Šiame uoste baigiamas statyti ir įrengti Klaipėdos žuvininkystės produktų aukcionas, kuriame bus teikiamos žuvų atšaldymo, rūšiavimo, laikymo, pardavimo ir kitos paslaugos. Aukcionui įrengti 2006 m. buvo skirtas finansavimas (5,6 mln. Lt. arba 1,6 mln. EUR) iš ŽOFP ir nacionalinio biudžeto lėšų pagal BPD. Šiuo metu Baltijos jūros priekrantėje sugautos žuvys iškraunamos 30 patvirtintų iškrovimo vietų, kuriose jos parduodamos registruotiems supirkėjams, vykdomas parduodamų žuvų deklaravimas, tikrinamas jų šviežumas, renkama informacija apie žuvų kainas.

Žuvų ištekliai Baltijos jūroje. Baltijos jūroje paprastai sugaunama 5 rūšių žuvų:

- menkių, turinčių didžiausią paklausą rinkoje ir užtikrinančių žvejams didžiausias pajamas. Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (TJTT) duomenimis, Baltijos jūros vakarinėje ir rytinėje dalyje menkių neršiančios bandos biomasė labai maža, o ištekliai yra žemiau standartinio biologinio lygio, todėl Bendrija patvirtino daugiamečių menkių išteklių valdymo planą. Pagal šį daugiamečių menkių išteklių valdymo planą, žvejybinės pastangos ir Baltijos menkių kvotos gali būti mažinamos kiekvienais metais 10-15 proc. Taigi, menkių sugavimų apimtys yra nestabilios, tad yra numatytos priemonės, skirtos sumažinti žvejybinius pajėgumus (laivus atiduodant į metalo laužą ar keičiant jų paskirtį) Baltijos jūroje.

- strimelių, kurių Centrinės Baltijos populiacija Lietuvai yra svarbiausia. Strimelės – labiausiai paplitusi žuvų rūšis Baltijos jūroje. TJTT duomenimis, Centrinės Baltijos strimelių populiacijos žvejyba yra tvari;

- šprotų, kurių išteklius TJTT vertina kaip turinčius visišką reprodukcinį pajėgumą;

- plekšnių, kurių ištekliai Baltijos jūroje yra stabilūs;

- lašių, kurių žvejyba pastaraisiais metais nevaidino svarbaus vaidmens Lietuvos žuvininkystės sektoriuje. Žvejai Lietuvoje išnaudoja tik apie 5-15 proc. visos lašišoms skirtos kvotos, tačiau atsižvelgiant į tai, kad Lietuvai skirta menkių kvota mažinama kiekvienais metais, galima tikėtis, kad padidės lašių žvejybos kovų išnaudojimas. Laukinių lašių, paplitusių Suomijos įlankoje ir taip pat patenkančių į pagrindinį Baltijos jūros baseiną, kuriame Lietuvai yra skirta kvota, išteklių būklė yra prasta. TJTT duomenimis, lašių populiacija taip pat labai maža kai kuriose upėse, be jokių pagerėjimo ženklų. Nors šiuo metu lašių kvotos nėra pilnai išnaudojamos, sugavimų apimtys yra didelės, o esant prastam jų išlikimui jūroje, neršiančios populiacijos ištekliai yra maži. TJTT rekomendavo žymiai sumažinti sugavimus ir žvejybos pastangas. Siekiamas gausinti lašišinių žuvų populiaciją, Lietuva, Latvija, Lenkija ir kitos valstybės kasmet papildomai įveisia šių vertingų žuvų savo upėse ir rytinėje Baltijos jūros dalyje.

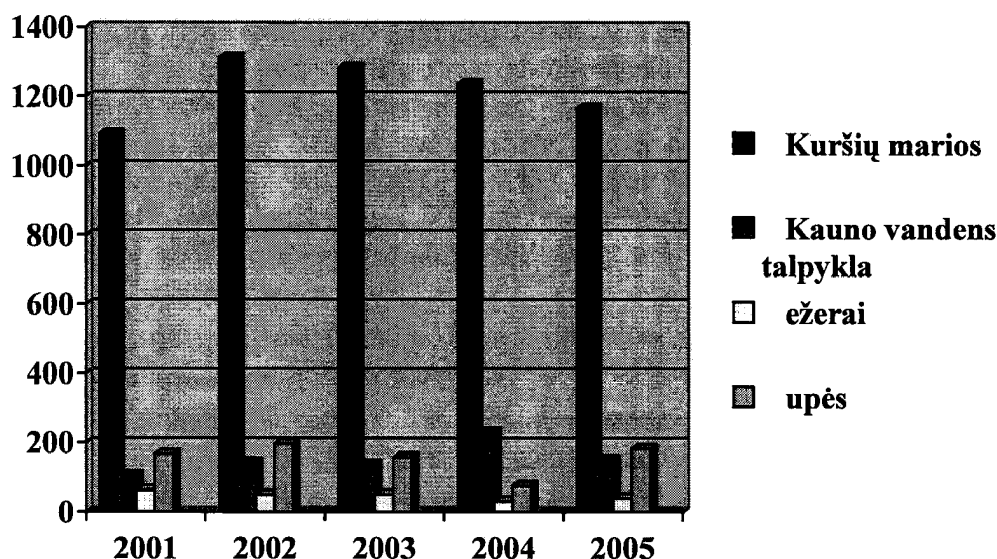
2.2.2. Žvejyba vidaus vandenyse

Lietuvos vidaus vandenų bendras plotas – 2621 kv. km, tai sudaro 4% šalies teritorijos. Lietuvoje yra 2827 ežerai, didesni nei 0,5 ha (iš viso 87359 ha), 1589 tvenkiniai (24434 ha) ir 733 upės, ilgesnės nei 10 km (32601 ha).

Sugavimai. 2005 m. natūraliuose vidaus vandens telkiniuose buvo sugauta 1546 t žuvų, t. y. 3% mažiau negu 2004 m. 2005 m. Kuršių mariose buvo sugauta 1237 t, Kauno vandens talpykloje – 230 t žuvų. Žuvų sugavimai Kuršių mariose nuo 2002 m. mažėja (1 pav.).

Iš 1584 kv. km bendro Kuršių marių ploto Lietuvos Respublikai tenka 413 kv. km (26%) šiaurinės Kuršių marių akvatorijos. Likusi dalis priklauso Rusijos Federacijai. 2005 m. Lietuvos žvejai Kuršių mariose sugavo 1167 t žuvų, kurių vertė (2005 m. kainomis) – apie 2,5 mln. Lt (0,7 mln. EUR). Daugiausia sugauta kuojų, karšių, sterkų, žiobrių, ešerių, plakių ir stintų.

Pagal šalies įstatymą, Kuršių marios dabar priskiriamos prie vidaus vandenų telkinių. Toks sprendimas buvo priimtas Lietuvos prisijungimo prie ES laikotarpiu. Dėl šios priežasties laivai, žvejojantys Kuršių mariose, nebuvo įrašomi į Europos Bendrijos žvejybos laivyno rejestrą.

1 pav. Žuvų sugavimų vidaus vandenyse dinamika 2001–2005 m., t

2005 m. Lietuvos ežeruose verslinės žvejybos įrankiais buvo sugauta– tik 39 t. Dauguma šalies ežerų yra nedideli – 90% jų yra mažesni nei 50 ha ploto, jie labiau tinka mėgėjiškai žūklei. Todėl Lietuvos vidaus vandenyse pastaruoju metu sparčiai plėtojama mėgėjiška žūklė. Tikslių duomenų, kiek žvejai mėgėjai sugauna žuvų, nėra. Žuvų išteklius tyrinėjančių mokslininkų duomenimis, žvejai mėgėjai sugauna apie 1350–1500 t žuvų per metus.

Žvejybos laivynas. Vidaus vandenyse žvejoja apie 200 mažųjų žvejybos laivų ir valčių. Daugumos šių laivų savininkų pajamos yra labai mažos (iki 30000 Lt arba 8700 EUR per metus).

Infrastruktūra. Kuršių mariose yra įkurtos 22 žuvų iškrovimo vietos. Dauguma prieplaukų apleistos, statinių techninė būklė bloga, uostų laivų įplaukimo kanalai nuolat užnešami smėliu. Prieplaukose nepakankamai išplėtotą infrastruktūrą žuvims atšaldyti, rūšiuoti ir laikyti bei laivams remontuoti. Ypač sudėtinga infrastruktūros plėtra Neringos savivaldybėje, kadangi Kuršių marios įtraukta į UNESCO paveldo sąrašą. Tai sudaro sunkumų vietinėms žvejybos įmonėms, statant bei atnaujinant infrastruktūros objektus.

Žuvų išteklių vidaus vandenyse. Pagrindiniai vidaus vandenų žvejybos plotai yra Kuršių marios bei Kauno marios, žvejojama ir upėse bei ežeruose.

Kuršių mariose daugiausia sugaunama kuojų, karšių, stintų, sterkių, ešerių. Pastaraisiais metais žuvų ištekliai Kuršių mariose eksploatuojami intensyviai. Todėl nustatomos kai kurių prekiųjų žuvų (karšių, sterkių ir stintų) žvejybos kvotos, žvejybos įvairiais žvejybos įrankiais apribojimai, tam tikro sezono žvejybos draudimai.

Kauno marios daugiausia sugaunama karšių, kuojų, ešerių. Dauguma žuvų rūšių (ypač karšiai) pastaruoju metu žvejojamos labai intensyviai. Kauno mariose įvesti apribojimai pagaunamam karšių kiekiui taip pat kaip ir naudojami žvejybos įrangai. Šiuo metu žvejybos intensyvumo šiame telkinyje didinti negalima. Siekiant sumažinti žvejybos intensyvumą, nuo 2005 m. Kauno mariose nustatytas bendras sugaunamų žuvų kiekio limitas -160 t.

Upėse verslinė žvejyba orientuota į vertingų žuvų rūšių – stintų ir ungurių – žvejybą. Žuvų sugaunama daugmaž vienodai, ateityje pokyčių nenumatoma.

Ežeruose žuvų ištekliai naudojami neracionaliai. Rekomenduojama versline žvejyba užsiimti tik dideliuose ežeruose, kuriuose nuo seno tradiciškai tai daroma.

2.2.3. Akvakultūra

Pajėgumai ir gamyba. Akvakultūros tvenkinių plotas yra 10,5 tūkst. ha. Juose per metus galėtų būti išauginama 5 tūkst. t prekiųjų žuvų. Šiuo metu panaudojama tik apie 49% tvenkinių pajėgumo. 2006 m akvakultūros tvenkiniuose išauginta apie 2 tūkst. t žuvininkystės produktų, kurių, 94% sudarė karpiai. Tvenkiniuose išauginamų žuvų metinė vertė (faktinėmis pardavimo kainomis) 2000–2005 m. svyravo nuo 8,0 iki 13,6 mln. Lt (nuo 2,3 iki 4,0 mln. EUR), o 2006 m. metinė vertė buvo 17 mln. Lt (4,9 mln. EUR). Be karpų ne dideliais kiekiais, auginama upėtakių, lydekų, karosų, augalėdžių, lynų, šamų ir kitų vertingų žuvų. Daugiausia išaugintų žuvų parduodama šalies vidaus rinkoje. Per 2000–2005 m. laikotarpį kasmet buvo eksportuojama apie 30–32% prekiųjų karpų.

Akvakultūros sektoriuje vyrauja mikroįmonės ir mažos įmonės. 2005 m. Lietuvoje veikė 18 akvakultūros įmonių, iš kurių 3 – mikroįmonės, kitos – mažos įmonės.

Versline akvakultūra Lietuvoje užsiima ir ūkininkai, kurie verčiasi žuvų auginimu tvenkiniuose. Tokių ūkių yra daugiau nei 50.

Akvakultūros veikla yra susijusi su tam tikra gyvūnų sveikatos rizika. Kol kas nebuvo nustatyta masinių žuvų susirgimų atvejų. Pastaruoju metu kai kuriose Europos šalyse buvo masiškai paplitusios gyvulių ligos, tad negalima atmesti masinių žuvų ligų grėsmės ateityje.

Ekologinė gamyba. Šalies akvakultūros įmonėse sparčiai plėtojama ekologinė žuvininkystė. 2003 m. buvo sertifikuota 10 ekologinių tvenkinių žuvininkystės bendrovių, 2004 m. – dar 4. 2003 m. sertifikuoti tvenkiniai užėmė 2848 ha, 2004 m. – 3825 ha, 2005 m. – 4748 ha 2006 m. – 5169 ha. 2003 m. sertifikuotų tvenkinių produkcija sudarė 19,5% (457 t), 2004 m. – 22,6% (607 t), 2005 m. – 32% (648 t), 2006 m. – 39% (868 t) visos akvakultūros produkcijos.

Infrastruktūra. Akvakultūros įmonių tvenkiniai yra seni, įrengti prieš 30–40 ir daugiau metų. Šių įmonių pelningumas nedidelis (tik 2–3%), nes naudojamos pasenusios ir neefektyvios technologijos, trumpas vegetacijos periodas. Daugelis tvenkinių yra užpildomi panaudojant elektros energiją, o tai žymiai padidina akvakultūros įmonių išlaidas. Akvakultūros įmonių savininkams nepakanka nuosavų lėšų modernios įrangos įsigijimui, tvenkinių hidrotechninių įrenginių modernizavimui, žuvų ligų kontrolės ir likvidavimo priemonių taikymui, naujų žuvų rūšių įveisimui ir auginimui.

2.2.4. Žuvų perdirbimo pramonė ir rinkodara

Gamyba. Statistikos departamento duomenimis, 2005 m. žuvų perdirbimo įmonėse (išskyrus perdirbimą laivuose) buvo pagaminta 75,5 tūkst. t produkcijos, kurios vertė – 536,4 mln. Lt (155,4 mln. EUR). Žuvininkystės produktų gamyba per 2000–2005 m. padidėjo 60%, t. y. nuo 47,5 iki

75,5 tūkst. t. 2005 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 35 žuvų perdirbimo įmonės, iš jų 29 turėjo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – VMVT) patvirtintą teisę gaminti, laikyti ir tiekti žuvininkystės produktus į vietinę ir bendrąją ES rinką, 5 įmonėms buvo suteikta teisė gaminti ir tiekti žuvininkystės produktus į vietinę rinką, 1 įmonei suteiktas pereinamasis laikotarpis, per kurį ji turi pasirengti gaminti žuvininkystės produktus, atitinkančius Bendrijos teisės reikalavimus.

Lietuvos žvejybos įmonės Baltijos jūroje ir vidaus vandenyse kasmet sugauna apie 10–14 tūkst. t žuvų, t. y. tik 20–25% poreikio (poreikis – 50–75 tūkst. t). Tik nedidelis kiekis Atlanto vandenyne šalies žvejybos įmonių sugaunamų žuvų tiekiamas Lietuvos žuvų perdirbimo pramonei (apie 10 tūkst. t). Todėl Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės žuvininkystės produktus daugiausia gamina iš importuojamos šaldytos žuvies.

Lietuvos perdirbimo pramonė neišnaudoja didžiosios Lietuvos sugauto laimikio tolimuosiuose vandenyse dalies. Tik viena Lietuvos bendrovė, kurios laivai žvejoja Mauritanijos ir Maroko vandenyse, panaudoja dalį sugauto laimikio savo perdirbimo įmonėje. Laivai, žvejojantys Šiaurės Atlanto, Svalbardo teritorijoje ir Ramiajame vandenyne, paprastai laimikį iškrauna trečioje šalyje ar kituose ES valstybių narių uostuose.

Ne žmonių vartojimui skirti produktai ir atliekos Lietuvoje naudojami gyvulių pašarams ir žuvų maisto gamybai. Žuvų maisto gamyba dar nėra išplėtotą Lietuvoje. Žuvų maisto gamybai tinkamos žuvys yra iškraunamos užsienio šalių uostuose.

Lietuvos žuvų perdirbimo pramonėje vyrauja mikroįmonės, mažos ir vidutinės įmonės. 2005 m. Lietuvoje veikė 20 mikroįmonių ir mažų įmonių, 9 vidutinės ir 6 didelės žuvų perdirbimo įmonės.

Prekyba ir vartojimas. 2005 m. į Lietuvą importuota 92,35 tūkst. t žuvų ir jų produktų už 472,2 mln. Lt (136,8 mln. EUR). Pagrindinės šalys, iš kurių į Lietuvą 2005 m. buvo įvežamos žuvys: Norvegija, Olandija, Latvija, Vokietija, JAV, Rusija. Žuvų ir jų produktų tais pačiais metais eksportuota 92,0 tūkst. t, jų vertė – 513,2 mln. Lt (148,6 mln. EUR). Daugiausia žuvų ir jų produktų išvežta į Latviją, Rusiją, Ukrainą, Vokietiją, Prancūziją, Daniją, Estiją, Jungtinę Karalystę, Baltarusiją, Lenkiją.

Lietuvoje gyventojas vidutiniškai per metus suvartoja apie 12–14 kg žuvų ir jų produktų, kai kitų ES šalių narių gyventojai vidutiniškai – apie 26 kg. Šviežių Baltijos jūros ir vidaus vandenų žuvų pasiūla dar netenkina kiekvienais metais augančio šalies vartotojų poreikio. Dauguma žuvų ir jų produktų vidaus rinkoje parduodama didžiuosiuose prekybos centruose. Žuvininkystės produktai tiekiami vietiniams restoranams ir kitoms viešojo maitinimo įstaigoms. Dalis perdirbimo pramonės atliekų panaudojama gyvulių maistui gaminti.

2.3. Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė

2.3.1. Bendra žuvininkystės sektoriaus stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

<u>Stipriosios pusės</u>	<u>Silpnosios pusės</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Pakankamas žvejybos, akvakultūros ir žuvų perdirbimo pajėgumas, leidžiantis plėsti gamybą. • Šviežioms žuvis ir jų produktams imli vidaus rinkas. • Daugiametės šalies žuvininkystės sektoriaus tradicijos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepakankama pažangių technologijų ir geriausios gamybos praktikos sklaida žuvininkystės sektoriuje. • Daugumos mikroįmonių, mažų ir vidutinių žuvininkystės įmonių nepakankamos finansinės galimybės investuoti į plėtrą ir mažas jų pelningumas. • Specialistų ir kvalifikuotų darbuotojų trūkumas privačiame sektoriuje. • Nepakankamai išplėtotas tikslinė taikomųjų mokslinių tyrimų sistema.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mažesnis, palyginti su ES vidurkiu, žuvininkystės produktų suvartojimas.
<p align="center"><u>Galimybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bendras šalies ekonomikos augimas, žuvų ir jų produktų gamybos ir vartojimo didėjimas. • Narystės ES teikiamos naujos galimybės veikti išsiplėtusioje ES rinkoje. • Verslo įmonių patirties ir gebėjimų reaguoti į rinkos poreikius ugdymas. • Gamybos plėtra ir pažangių technologijų diegimas. • Darbuotojų mokymas ir kvalifikacijos kėlimas. • Taikomojo mokslo plėtra. • Vietos bendruomenių įsitraukimas į sektoriaus valdymą ir viešųjų gėrybių kūrimą. 	<p align="center"><u>Grėsmės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žuvų išteklių nestabilumas. • Žvejybos laivyno nusidėvėjimas ir senėjimas. • Dėl daugelio priežasčių paskatintų ekonominių-socialinių sąlygų pokyčių, nepakankamo dėmesio tvariam žuvininkystės regionų vystymuisi, žuvininkystės sektorius ir žuvininkystės bendruomenės gali išnykti. • Didėjanti verslo įmonių veiklos priklausomybė nuo sparčiai brangstančių energetinių išteklių.

2.3.2. Jūrų žuvininkystės stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

<p align="center"><u>Stipriosios pusės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gana dideli žvejybos Atlanto vandenyne ir Baltijos jūroje laivyno pajėgumai. • Žvejybos tradicijos, užtikrinančios galimybes gauti žvejybos kvotas Baltijos jūroje ir Atlanto vandenyne. • Istoriskai susiformavusi patirtis dirbti tarptautinėse žuvų ir jų produktų rinkose. • Veikia pripažinta gamintojų organizacija bei kitos nevyriausybinės organizacijos, atstovaujančios žvejų interesams. • Naujai pastatytas Mažųjų žvejybos laivų uostas Klaipėdos valstybinio jūrų uosto teritorijoje. • Klaipėdoje įsteigtas žuvų aukcionas, užtikrinantis pirminio pardavimo kontrolę ir žvejų dalyvavimą rinkoje. 	<p align="center"><u>Silpnosios pusės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geras rinkos perspektyvas turinčių žuvų rūšių (menkių, skumbrių, jūrų ešerių, krevečių ir kt.) kvotų trūkumas dėl tausojančio žuvų išteklių valdymo. • Pernelyg dažnas Lietuvai skiriamų žvejybos kvotų perskirstymas. • Nepakankamas Baltijos jūros žvejybos laivyno efektyvumas. • Nepakankamai išplėtotą žvejybos infrastruktūrą Baltijos jūros priekrantėje. • Pertekliniai žvejybos pajėgumai Baltijos jūros priekrantėje. • Nerentabili strimelių ir šprotų žvejyba, ko pasėkoje neišnaudojamos šių žuvų rūšių kvotos. • Nestabilūs žvejybos partnerystės su trečiosiomis šalimis santykiai. • Silpna kai kurių įmonių vadyba, prasti rinkodaros įgūdžiai veikti ES rinkoje.
<p align="center"><u>Galimybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Visų Lietuvai skiriamų žuvų rūšių žvejybos Baltijos jūroje kvotų išnaudojimas. • Žvejybos infrastruktūros objektų statyba ir įrengimas bei pirminio pardavimo rinkos plėtra. • Žuvininkystės produktų intervencinių priemonių schemas įsisavinimas ir taikymas pirminio pardavimo grandyje. • Žuvų išteklių Baltijos jūroje tausojančios 	<p align="center"><u>Grėsmės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mažėjantys ir nestabilūs menkių ištekliai Baltijos jūroje. • Mažėjantys ir nestabilūs jūros ešerių ir kitų vertingų žuvų rūšių ištekliai Atlanto vandenyne. • Mažėjantis senstančių žvejybos laivų veiklos efektyvumas. • Ilgėjantys žvejybos draudimo laikotarpiai ir griežtesnės žuvų išteklių apsaugos priemonės.

<p>naudojimas ir natūralus jų atsinaujinimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žvejybos laivų modernizavimas, siekiant pagerinti saugą laivuose, darbo ir higienos sąlygas, produktų kokybę, energijos vartojimo efektyvumą, užtikrinti žvejybos įrankių selektyvumą. • Senų ir neefektyvių žvejybos laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui, atiduodant juos į metalo laužą arba perorientuojant kitai ne žvejybos veiklai. • Priemonių, skirtų ilgalaikiam išteklių atkūrimui ir žuvininkystės sektoriaus tvariai plėtrai, įgyvendinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikuotų specialistų ir žvejų, galinčių dirbti žvejybos laivuose, skaičiaus mažėjimas.
--	--

2.3. 3. Žvejybos vidaus vandenyse stiprybių, silpnųjų, galimybių ir grėsmių analizė

<p style="text-align: center;"><u>Stipriosios pusės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Palyginti švarūs vidaus vandens telkiniai. • Palanki žuvininkystės plėtrai bendra šalies infrastruktūra. • Patraukli rekreacijai gamta ir turtingas žuvininkystės paveldas. 	<p style="text-align: center;"><u>Silpnosios pusės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Per dideli žvejybos pajėgumai Kuršių mariose. • Nepakankami vidaus vandens telkinių vertingų verslinių žuvų ištekliai. • Nepakankamai efektyvi žuvų išteklių apsauga ir žvejybos kontrolė. • Nepakankamai sutvarkyti žuvų migracijos takai ir nerštavietės. • Žuvilesių paukščių daroma žala žuvų ištekliams natūraliuose vidaus vandens telkiniuose. • Nepakankamai išplėtota žvejybos laivų aptarnavimo, žuvų iškrovimo ir pirminio pardavimo infrastruktūra. • Neišplėtota žuvų ir jų techninių atliekų tvarkymo bei utilizavimo infrastruktūra. • Nestabilūs ir trumpalaikiai pirmojo pardavimo grandies rinkos dalyvių santykiai mažina žvejybos įmonių pajamas.
<p style="text-align: center;"><u>Galimybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Verslinės žvejybos ir mėgėjiškos žūklės suderinimas. • Žuvų iškrovimo vietų ir žvejybos laivų aptarnavimo infrastruktūros plėtra. • Vidaus vandenų žvejybos laivų modernizavimas. • Verslinių žvejybos įmonių perorientavimas į kitą, nei žvejyba, veiklą ir žvejų perkvalifikavimas. 	<p style="text-align: center;"><u>Grėsmės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Menkaverčių žuvų gausėjimas ir vertingų žuvų rūšių išteklių mažėjimas. • Dėl aplinkosauginių apribojimų taikymo trumpėjantis žvejybos vidaus vandenyse laikotarpis. • Plečiamas saugomų teritorijų tinklas gali riboti žvejybos plėtrą. • Žuvų migracijos takų trūkumas ir nerštaviečių užnešimas potvynių nešmenimis.

2.3.4. Akvakultūros stiprybių, silpnųjų, galimybių ir grėsmių analizė

<u>Stipriosios pusės</u>	<u>Silpnosios pusės</u>
---------------------------------	--------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • Pakankamai išplėtotas akvakultūros įmonių, gebančių aprūpinti vartotojus karpių produkcija ištisus metus, tinklas. • Dideli ekologinių tvenkinių plotai. • Darbo vietų kaimo vietovėse sukūrimas ir išlaikymas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Silpna daugumos akvakultūros įmonių vadyba, nepakankami rinkodaros įgūdžiai veikti ES rinkoje. • Didelis elektros energijos poreikis žuvininkystės tvenkinius užpildyti vandeniu didina akvakultūros įmonių gamybos sąnaudas. • Žuvilesių paukščių daroma žala akvakultūros įmonių savininkams.
<p style="text-align: center;"><u>Galimybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Naujų, rinkoje paklausių žuvų rūšių auginimas akvakultūros įmonėse. • Ekologinės žuvininkystės plėtra. • Akvakultūros įmonių darbuotojų apmokymas • Naujų technologijų – uždarytų sistemų taikymas. 	<p style="text-align: center;"><u>Grėsmės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurencijos tarptautinėse rinkose didėjimas. • Žuvų užkrečiamų ligų paplitimas akvakultūros tvenkiniuose

2.3.5. Žuvų perdirbimo pramonės ir rinkodaros stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

<p style="text-align: center;"><u>Stipriosios pusės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Išplėtotas, ES kokybės reikalavimus atitinkančių, modernių žuvų perdirbimo įmonių tinklas. • Kai kuriose žuvų perdirbimo įmonėse modernios perdirbimo technologijos ir aukštaproduktų kokybė. • Efektyvi rinkodara tarptautinėse rinkose ir didėjantis žuvininkystės produktų eksportas į užsienio rinkas. • Finansinis didžiųjų žuvų perdirbimo įmonių potencialas investuoti į gamybos plėtrą. 	<p style="text-align: center;"><u>Silpnosios pusės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepakankamai išplėtotas Baltijos jūros smulkiųjų pelaginių žuvų perdirbimas ir žuvų konservų gamyba bei rinkodara. • Nepakankamai kooperuoti ir asocijuoti smulkūs gamintojai nepajėgūs tinkamai atstovauti savo interesams ir konkuruoti rinkoje. • Šviežių aukštos kokybės žaliavų trūkumas. • Rinkos poreikius nevisiškai tenkinantis produktų asortimentas.
<p style="text-align: center;"><u>Galimybės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žuvų perdirbimo įmonių modernizavimas ir gamybos plėtra. • Naujų produktų kūrimas ir gaminamų produktų kokybės gerinimas. • Rinkodaros metodų tobulinimas. • Naujų rinkų paieška ir įsisavinimas. • Kooperacijos plėtra ir asocijuotų struktūrų stiprinimas. • Vietinės žaliavos pasiūlos didinimas ir produkcijos asortimento išplėtimas. 	<p style="text-align: center;"><u>Grėsmės</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Didėjanti didžiųjų žuvų perdirbimo įmonių koncentracija ir mažųjų perdirbėjų išstūmimas iš rinkos. • Nepakankamas perdirbimui tinkamų žuvų rūšių pasirinkimas žaliavų rinkoje mažina gaminamų žuvininkystės produktų įvairovę. • Didėjanti priklausomybė nuo importuojamų žaliavų. • Didėjanti konkurencija tarptautinėse rinkose ir perdirbtų produktų importas.

2.4. Aplinkosaugos padėtis

2.4.1. Dabartinė padėtis

Baltijos jūra. Nuo XX a. vidurio Baltijos jūros ekosistemoje vyksta dideli pokyčiai. Šiuos pokyčius sąlygoja klimato pasikeitimas, eutrofikacija ir naujų svetimų rūšių paplitimas. Kai kurioms žuvų rūšims ekosistemos pokyčiai turėjo teigiamą, o kitoms neigiamą poveikį. Šiuo metu dėl itin intensyvios žuvininkystės, pernelyg mažo kiekio vandens pritekėjimo iš Šiaurės jūros, kuri yra sūresnė, Baltijos jūros vanduo tampa nepalankiu menkių populiacijai. Mažėjanti pagrindinių plėšrūnų (menkių populiacijos) biomasė teigiamai veikia šprotų populiacijos perteklių.

Lietuvos išskirtinė ekonominė zona sąveikauja su kitoms valstybėms priklausančiais vandenimis ir pernelyg dideli Baltijos jūros žvejybos laivyno pajėgumai bendrai turi neigiamą įtaką ne tik menkių ištekliams, bet ir makrozoobentosų bendruomenėms, kurioms neigiamą poveikį daro žvejyba dugniniais tralais. Lietuva iš dalies sureguliuo žvejybos pajėgumus su esamais žuvų ištekliais, tačiau ateityje numatomas menkių išteklių, ir, atitinkamai, kvotų sumažėjimas, taigi, ir toliau išlieka žvejybos pajėgumų sureguliuavimo su menkių ištekliais problema. Pamesti tinklai (tinklai – vaiduokliai) taip pat daro neigiamą įtaką žuvų ištekliams, nes jie net be žmogaus pagalbos gaudo žuvis.

Akvakultūros tvenkiniai. Kai kurie vidaus vandens telkiniai ir akvakultūros tvenkiniai patenka į gamtos saugos teritorijas, priskirtas ekologiniam tinklui „*Natūra 2000*“. Šiose zonose taikomi griežtesni aplinkosauginiai reikalavimai, todėl žvejybos ir akvakultūros verslas šiuose vandens telkiniuose patiria tam tikrų suvaržymų ir nuostolių. Ypač didelę žalą vidaus vandens telkinių žuvų ištekliams ir akvakultūros tvenkinių savininkams daro šiose teritorijose paplitę saugomi žuviesiai paukščiai. Dėl apribojimų valyti žoles iš tvenkinių nukenčia akvakultūros tvenkiniuose auginamos žuvys. Europos ekologinio tinklo „*Natura 2000*“ teritorijos nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra Paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55-1899; 2006, Nr. 92-3635) bei Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 105-3908; 2006, Nr. 124-4709).

Vidaus vandenys. Vidaus vandenų žuvų išteklių būklei didelę neigiamą įtaką daro pernelyg intensyvi žvejyba ir neselektyvūs žvejybos metodai. Migruojančių žuvų ištekliams kenčia dėl kliūčių nerštavietėse ir žuvų migracijos keliuose. Įsisavinant Europos žuvininkystės fondo (toliau – EŽF) paramą, būtina sumažinti žuvininkystės veiklos neigiamą ir padidinti teigiamą poveikį aplinkai.

2.4.2. Strateginis poveikio aplinkai įvertinimas

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos SPAV Žuvininkystės departamento prie LR Žemės ūkio ministerijos užsakymu atliko VŠĮ „Krašto tvarkymo projektai“, dalyvaujant įvairių sričių ekspertams.

Šio strateginio pasekmių aplinkai vertinimo darbo tikslas yra įvertinti parengtos Veiksmų programos įgyvendinimo galimą poveikį gamtinei aplinkai, saugomoms gamtinėms teritorijoms, bioįvairovei ir gamtos ištekliams, gamtiniam ir kultūriniam paveldui ir nekilnojamajam turtui, visuomenės sveikatai ir gyvenimo kokybei trumpalaikėje ir ilgalaikėje perspektyvoje, išanalizuoti galimas programos įgyvendinimo alternatyvas, pasiūlyti priemones programos įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

SPAV buvo atliktas, ir visi dokumentai, užtikrinantys SPAV procedūras, buvo parengti laikantis Europos Parlamento ir ET direktyvos 2001/42/EB Dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo reikalavimų“; taip pat laikantis reikalavimų, numatytų „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967, „Dėl visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos apraše“, patvirtintame Lietuvos Respublikos

aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-455. Dokumentas, kuriame apibrėžta SPAV apimtis ir SPAV ataskaita, buvo parengtas laikantis nustatytos procedūros ir pagal sutartį su vertinančiais asmenimis. SPAV įgyvendinimas buvo reglamentuojamas visų procedūrų ir nuostatų, numatytų aukščiau minėtuose dokumentuose, o ataskaita buvo suderinta su visuomene ir institucijomis, atsakingomis už jos paskelbimą žiniasklaidoje. Buvo tinkamai parengtos pastabų /išvadų suderinimo pažymos ir tinkamai tvarkomi dokumentai, liudijantys apie rezultatų supažindinimą su visuomene.

2.4.2.1. Veiksmų programos strateginio poveikio aplinkai vertinimo ne-techninė santrauka

Turinio apžvalga, pagrindiniai Veiksmų programos uždaviniai ir sąsajos su kitais atitinkamais planais ir programomis. Lietuvos žuvininkystės sektoriaus Veiksmų programa 2007-2013 metams buvo parengta siekiant įgyvendinti bendrai finansuojamas EŽF priemones. Rengiant Veiksmų programą, buvo vadovaujama atitinkamomis 2006 m. liepos 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 dėl Europos žuvininkystės fondo bei 2006 Komisijos reglamento, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 dėl Europos žuvininkystės fondo taikymo taisykles nuostatomis. Remiantis Nacionaliniu strateginiu planu, Lietuvos žuvininkystės sektoriaus plėtra bus suderinta su Lietuvos socialine, regionine, aplinkos apsaugos politika, žvejybos išteklių išsaugojimu ir gausinimu, vandenių biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio puoselėjimu.

Veiksmų programa buvo rengiama, atsižvelgiant į Lietuvos žuvininkystės sektoriaus nacionaliniame strateginiame plane suformuluotą žuvininkystės sektoriaus strateginę viziją: žuvininkystės sektoriaus plėtra ir konkurencingumo didinimas, užtikrinant ekonominį, aplinkos ir socialinį tvarumą, žuvų išteklių tausojimą ir atkūrimą.

Nacionaliniame strateginiame plane - numatoma skatinti racionalų žuvų išteklių naudojimą, aplinkos kokybės gerinimą, sudaryti geresnes sąlygas labai mažų ir mažų įmonių plėtrai, skatinti mokymosi visą gyvenimą procesą. Siekiant suderinti žvejybos pajėgumus su esamais žuvų ištekliais, kai kurios žvejybos įmonės, kurių veikla ekonomiškai nenaudinga, bus skatinamos palikti žvejybos verslą. Taip pat numatoma didinti pasiliekančių žvejybos versle įmonių konkurencingumą ir skatinti veiklos efektyvumo augimą. Siekiant socialinės sanglaudos, prioritetinės sritys bus darbo sąlygų žuvininkystės sektoriuje gerinimas, investicijų į žmogiškuosius išteklius (mokslą, naujų technologijų diegimą) didinimas, perteklinės užimtos žvejyboje darbo jėgos perėjimas į kitą, ne žuvininkystės, ekonominę veiklą. Įvertinimas, kuris buvo atliktas rengiant poveikio aplinkai vertinimą, buvo rengiamas aukščiau nurodytų veiklų suderinamumo kontekste.

Veiksmų programoje buvo numatytos šios prioritetinės kryptys ir tikslai:

I prioritetinė kryptis „Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės“. Pagrindinis tikslas – suderinti žvejybos pajėgumus su žvejybos galimybėmis ir sukurti modernų, konkurencingą bei efektyvų žvejybos laivyną.

II prioritetinė kryptis „Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“. Pagrindinis tikslas – plėtoti akvakultūrą, suderinti žvejybos pajėgumus su esamais žuvų ištekliais ir sukurti konkurencingą vidaus vandenių žvejybos laivyną, plėtoti žuvų perdirbimą ir rinkodarą, didinant sektoriaus produktų konkurencingumą rinkoje.

III prioritetinė kryptis „Bendro intereso priemonės“. Pagrindinis tikslas – kuriant konkurencingą žuvininkystės sektorių, skatinti įmonių ir pripažintų gamintojų organizacijų arba kitų visuomeninių organizacijų bendrą veiklą, saugoti ir plėtoti vandens išteklius, užtikrinti žvejybos uostų ir prieplaukų bei jų infrastruktūros objektų plėtrą.

IV prioritetinė kryptis „Tvari žuvininkystės regionų plėtra“. Pagrindinis tikslas – žuvininkystės regionų tvari plėtra ir gyvenimo kokybės juose gerinimas vietos iniciatyvos ir partnerystės pagrindu.

V prioritetinė kryptis „Techninė parama“. Pagrindinis tikslas – užtikrinti tinkamą ir skaidrą EŽF ir nacionalinės paramos lėšų naudojimą.

Aktualūs esamos aplinkos apsaugos būklės aspektai ir galimi jos pokyčiai, jeigu Veiksmų programa nebus įgyvendinta.

Jūrų žuvininkystė. Vidutinis žvejybos laivų, didesnių kaip 12 m. amžius, 28 metai. Kai kuriuos žvejybos laivus būtina modernizuoti, tačiau žvejybos įmonėms nepakanka nuosavų lėšų. Yra būtina užtikrinti žuvų laikymo sanitarinių sąlygų gerinimą, žuvų kokybės išlaikymo ilgesnį laiką užtikrinimą, laivybos saugos, darbo sąlygų gerinimą. I prioritutinės krypties „Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės“ tikslų (suderinti laivyno pajėgumus su žvejybos galimybėmis; modernizuoti žvejybos laivus; modernizuoti ir tobulinti žvejybos įrangą bei priemones, taikant selektyvesnius, labiau išteklius tausojančius metodus) įgyvendinimas turės tiesiogines teigiamas pasekmes gamtinei aplinkai. Jų neįgyvendinus, pablogės aplinkos būklė, kuri yra viena iš svarbiausių sąlygų Baltijos priekrantės vandeniui ekologiškai būklei gerinti.

Akvakultūra. Akvakultūros įmonių įrengti tvenkiniai yra 30–40 metų senumo. Įmonės yra mažos ir jų gana nedidelis pelnas trukdo investuoti gautas lėšas moderniai įrangai įsigyti, tvenkinių hidrotechniniams įrenginiams modernizuoti, žuvų ligų profilaktikos priemonėms bei modernioms aplinkosauginėms priemonėms taikyti, naujoms žuvų rūšims įveisti ir auginti. Išlieka neišspręsta organinės taršos, iš akvakultūros įmonių tvenkinių, problema.

II prioritutinės krypties „Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ tikslą modernizuoti akvakultūros ūkius, Veiksmų programoje numatoma derinti su galimybėmis stiprinti juose aplinkos apsaugą, saugoti biologinę įvairovę. Todėl šio tikslo įgyvendinimas atsižvelgiant į aplinkosauginius reikalavimus kuriuos daugiausiai sąlygoja Bendroji vandens politikos direktyva 2000/60/EB (toliau - Vandens direktyva), Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (toliau – Buveinių direktyva) ir Tarybos direktyva 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos (toliau – Paukščių direktyva) turės tiesioginį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai, todėl Veiksmų programos įgyvendinimas yra būtinas. Neįgyvendinus veiksmų programos uždavinių, nebus modernizuotos akvakultūros įmonės, jos netaps konkurencingomis rinkoje; išliks didelis vandens sunaudojimas, tarša iš tvenkinių nutekamaisiais vandenimis ir vandens praradimas dėl filtracijos; tvenkiniai taps ES saugomų paukščių buveinėmis ir maitinimosi vietomis, todėl bus prarasti; padidės nedarbo lygis akvakultūros tradicijose turinčiose vietovėse, kt.

Žvejyba vidaus vandenyse. Lietuvoje pagrindiniai vidaus vandenių plotai naudojami žvejybai yra Kuršių marios, Kauno vandens talpykla, upėse, ežerai (didesni nei 0,5 ha). Iš upių savo svarba išsiskiria Nemuno žemupyje. Lietuvoje yra gana švarūs vidaus vandens telkiniai ir pakankamai gerai išplėtotą žuvininkystės infrastruktūrą. Žinoma, dar yra galimybių žvejybos vidaus vandenyse tobulinimui: žuvų migracijos kelių ir nerštaviečių tvarkymas, gali būti pasiektas aukštas žuvininkystės darbų lygis ir pan. Daugelis vidaus telkinių turi saugomų teritorijų statusą, yra potencialios Natura 2000 teritorijos, juose veisiasi saugotinos paukščių, varliagyvių ir roplių rūšys, yra daugelio saugotinių žinduolių maitinimosi vietos. Todėl nuo savalaikio ir kokybiško iškeltų uždavinių įgyvendinimo priklauso ir gamtinių požiūriu vertingų teritorijų bei gyvūnų rūšių išlikimo tendencijos bei darnaus žuvininkystės vystymosi perspektyvos.

II prioritutinės krypties „Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ uždavinių (skatinti alternatyvią žvejybai veiklą; modernizuoti žvejybos laivus; modernizuoti ir tobulinti žvejybos įrangą bei priemones, taikant selektyvesnes, labiau išteklius tausojančias; sukurti žvejybos laivų aptarnavimo infrastruktūrą Kuršių mariose ir Kauno vandens talpykloje) bei III prioritutinės krypties „Bendro intereso priemonės“ uždavinio, sudaryti palankias sąlygas natūraliam žuvų išteklių atsinaujinimui, migracijai ir nerštui, įgyvendinimas turės tiesiogines teigiamas pasekmes gamtinei aplinkai. Neįgyvendinus uždavinių pablogėtų vidaus vandenių aplinkos būklė. Jei veiksmų programos uždaviniai nebus įgyvendinti, išliks žuvų išteklių pergaudymas ir su tuo susijusių socialinių bei

aplinkosauginių problemų aštrėjimas, paaštrės konkurencija žvejybos versle, kuri mažins vidaus vandens žuvų išteklius; išliks seni aplinką teršiantys žvejybiniai laivai; išliks tendencijos, keliančios grėsmę biologinei įvairovei dėl įprastinių žvejybos priemonių naudojimo, ne visuomet atsižvelgiant į retų ir saugomų gyvūnijų rūšių (žuvų ir paukščių) priegaudą, kt.

Teritorijų, kurių aplinkai gali būti daromas reikšmingas poveikis, aplinkos apsaugos apibūdinimas.

Ataskaitoje ypač pabrėžiamas galimai neigiamo Veiksmų programos įgyvendinimo poveikio Natura 2000 teritorijose saugomos vertybės vertinimas bei galimos priemonės, skirtos išvengti, mažinti ar kompensuoti minėtą poveikį. Siekiant išvengti vandens paukščių žuvimo žvejų tinkluose „Natura 2000“ teritorijose jūros priekrantėje draudžiama statyti 55 mm ir didesnio akytumo žvejybos tinklus nuo lapkričio 16d. iki balandžio 15 d. tokiaame gylyje, kur nuo vandens paviršiaus iki viršutinės tinklo ribos yra mažiau kaip 15 m. Tačiau ši priemonė neleidžia visiškai pašalinti neigiamų pasekmių paukščiams. Be to, jūros priekrantė svarbi ir saugomų žuvų rūšių (tarp jų ir Europos Bendrijos svarbos) apsaugai. Pernelyg intensyvi žvejyba ir (ar) neselektyvūs žvejybos metodai gali padaryti neigiamą poveikį lašišų, šlakų, perpelų, sykų, otų, žiobrių ištekliams.

Todėl remiant priekrantės žvejybą prioritetą teiktinas dalies žvejybos laivų veiklos nutraukimui visam laikui ir didesnio selektyvumo žvejybos metodų (pvz. ūdų) įdiegimui, siekiant sumažinti nepageidaujamą vandens paukščių ir saugomų žuvų atsitiktinę priegaudą.

Siekiant pagerinti žvejybos kvotų išnaudojimą laivai gali būti modernizuojami tik selektyvios nepanaudojamų išteklių žvejybos kryptimi, kad nebūtų daroma žala saugomoms žuvų rūšims ir kitų verslinių žuvų rūšių ištekliams.

„Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbios teritorijos yra įsteigtos kai kurių akvakultūros įmonių tvenkiniuose (Grybaulio žuvininkystės tvenkiniai, Birvėtos biosferos poligonas, Vasakų biosferos poligonas, Visbarų biosferos poligonas). Tai geras pavyzdys, kaip akvakultūra gali teigiamai įtakoti paukščių apsaugą. Todėl remiant akvakultūros ūkių modernizavimą prioritetą turi būti teikiamas šiose saugomose teritorijose ūkininkaujantiems įmonėms jų modernizavimą derinant su galimybėmis stiprinti juose aplinkos apsaugą, saugoti biologinę įvairovę. Ypač svarbu remti aplinkai saugios gamybos intensyvinimą tokiose įmonėse, kuriose paukščių apsauga tiesiogiai priklauso nuo auginamų žuvų produkcijos (migruojančių jūrinių erelių sankaupų apsauga Grybaulio žuvininkystės tvenkinių teritorijoje).

Tačiau vandens tarša iš akvakultūros įmonių, naujų akvakultūros tvenkinių įrengimas užtvėnkiant upes ir (ar) pakeičiant hidrologinį režimą, buveinių apsaugai svarbių vandens telkinių naudojimas akvakultūrai, įtakojantis vandens lygio svyravimus, gali daryti neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijose saugomiems Europos Bendrijos svarbos natūralių gėlųjų vandens buveinių tipams bei vandens augalų ir gyvūnų buveinėms. Todėl „Natura 2000“ teritorijas galintys įtakoti akvakultūros įmonių modernizavimo projektai turi būti įvertinti poveikio šioms teritorijoms reikšmingumo požiūriu ir remiami tik tokie projektai, kurie nedarys reikšmingo neigiamo poveikio saugomoms rūšims ir buveinėms prioritetą teikiant projektams padedantiems apsaugoti aplinką bei gerinti jos kokybę, išsaugoti gamtą.

Kormoranų perteklius akvakultūros priemonėse gali būti mažinamas tik Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka. Tuo pat metu yra būtina remti tyrimus ir panaudojimą kitų, veiksmingesnių priemonių šios rūšies paukščių pertekliui reguliuoti.

Visos Kuršių marios patenka į Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbias teritorijas ir potencialias buveinių apsaugai svarbias teritorijas. Kuršių marių dalis, patenkanti į Nemuno deltos regioninį parką, yra potenciali buveinių apsaugai svarbi teritorija (LTSIU0013) ir paukščių apsaugai svarbi teritorija (LTSLUB001). Čia saugomos natūralios buveinės (1130, upių žiotys; 1150, lagūnos), jūrinės nėgės, ožkos buveinė, migruojančių žašų, ančių bei kitų vandens paukščių sankaupų vietos. Kuršių marių dalis, patenkanti į Kuršių nerijos nacionalinį parką, yra potenciali buveinių apsaugai svarbi teritorija (LTNER0005) ir paukščių apsaugai svarbi teritorija (LTKLAB001). Čia saugoma natūrali buveinė (1150, lagūnos) ir

migruojančių bei žiemojančių vandens paukščių sankaupų vietos. Likusi Kuršių marių dalis yra potenciali buveinių apsaugai svarbi teritorija (LTSIU0012). Čia saugoma natūrali buveinė (1150, lagūnos) ir perpelės bei ožkos buveinė. Taip pat šiaurinė Kuršių marių dalis nuo Klaipėdos uosto iki linijos Juodkrantė - Dreverna mokslininkų pasiūlyta kaip potenciali migruojančių ir žiemojančių paukščių sankaupų apsaugai svarbi teritorija. Kuršių mariose 2007 m. pradedama steigti „Natura 2000“ speciali saugoma teritorija – biosferos poligonas.

Be to, planuojant žvejybos priplaukų įrengimo darbus reikia atsižvelgti, kad ožkų ir perpelių buveinėse nuo balandžio 20 iki liepos 15 d. nepageidautini dugno kasimo darbai.

Galimi papildomi žvejybos apribojimai Kuršių mariose susiję su vandens paukščių apsauga nuo patekimo į statomuosius tinklaičius jų migracijos ir žiemojimo sankaupų vietose. Be minėtų buveinių ir rūšių apsaugos reikalavimų žvejyba Baltijos jūroje turi būti reguliuojama taip, kad būtų išvengta neigiamo poveikio ir kitų saugomų ar globojamų žuvų rūšių (tarp jų ir Europos Bendrijos svarbos) ištekliams (lašišų, šlakų, žiobrių, salačių). Didžiausią neigiamą įtaką Kuršių mariose saugomų žuvų ir vandens paukščių rūšims šiuo metu daro pernelyg intensyvi žvejyba ir (ar) neselektyvūs žvejybos metodai. Todėl pirmiausiai turėtų būti remiamas žvejybos laivų perorientavimas į kitą nei žvejyba veiklą. Modernizuojant laivus ir žvejybos įrangą paramos prioritetai turėtų būti teikiami: didesnio selektyvumo žvejybos metodų įdiegimui, siekiant sumažinti nepageidaujamą saugomų žuvų ir vandens paukščių priegaudą; aplinkos kokybės išsaugojimui ir pagerinimui.

Be to, pagal Bendruosius buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatus (Žin., 2004, Nr.41-1355) žvejyba vidaus telkiniuose nepageidautina arba turi būti smarkiai ribojama beveik visuose Europos Bendrijos svarbos gėlujų vandenų buveinių tipuose, todėl juose žvejojantčius žvejus reikia skatinti persiorientuoti į kitą nei žvejybą veiklą. Taip pat verslinė žvejyba turi būti draudžiama pūslėtųjų aldrūnių (*Aldrovanda vesiculosa*), lankščiųjų plukenių (*Najas flexilis*), balinių vėžlių (*Emys orbicularis*) buveinėse, o ūdrų (*Lutra lutra*) buveinėse draudžiama žvejoti statomaisiais tinklais, venteriais, neturinčiais specialių ūdras apsaugančių priemonių.

Saugomose teritorijose pirmenybė turėtų būti teikiama projektams, mažinantems neigiamą poveikį aplinkai.

Mazos apimties žuvininkystei ir turizmui skirtos infrastruktūros bei paslaugų, naudingų mažoms žuvininkystės besiverčiančioms bendruomenėms, rėmimas, parama žuvininkystės regionų aplinkos saugojimui, kad ji išliktų patraukli, pakrantės kaimelių bei gyvenviečių, kuriose vykdoma žuvininkystės veikla, atnaujinimui ir plėtrai bei gamtos ir architektūros paveldo saugojimui ir stiprinimui turės tiesioginį teigiamą poveikį žuvininkystės regionų kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei. Pakrantės kaimelių atnaujinimo ir plėtos saugomose teritorijose planai bei projektai turi neprieštarauti saugomų teritorijų specialiojo planavimo dokumentams ir nedaryti reikšmingo neigiamo poveikio „Natura 2000“ teritorijoms.

Veiksmų programai aktualios aplinkosauginės problemos

Pati aktualiausia Veiksmų programos problema yra nesuderinti žvejybos pajėgumai su žvejybos galimybėmis tolimuosiuose vandenyse, Baltijos jūroje ir vidaus vandenyse. I prioritetineje kryptyje yra numatytos atitinkamos priemonės šiai problemai spręsti (žvejybos laivų atidavimas į metalo laužą ir perorientavimas į kitą, nei žvejyba, veiklą) bei II prioritetineje kryptyje (vidaus vandenyse žvejojantčių laivų perorientavimas).

Kita Veiksmų programoje pabrėžiama problema yra senų žvejybos laivų aplinkos teršimas. Šiai problemai spręsti yra numatyta modernizavimo priemonė.

Viena iš pagrindinių aplinkosauginių problemų yra žuvų biologinės įvairovės apsauga. Praeivės, pusiau praeivės ir stenobiontinės žuvis ypač jautriai reaguoja į žmogaus veiklos sukeltus natūralių permanentinių hidrosistemų pokyčius. Kadangi dėl užtvankų statybos Lietuva prarado apie 70% potencialių katadrominių žuvų rūšių nerštaviečių, tai buvo viena iš priežasčių, dėl kurių labai sumažėjo šių žuvų ištekliai, o kai kurias rūšis dėl katastrofiškos išteklių būklės teko įrašyti į Lietuvos raudonąją knygą (nors 11 saugomų žuvų rūšių vis dar patenka į verslinės žūklės įrankius),

todėl jų apsaugai reikia skatinti selektyvių žvejybos įrankių ir metodų, leidžiančių išvengti tokių žuvų rūšių priegaudos naudojimą jų apsaugai svarbiose teritorijose, sustabdyti arba riboti verslinę žvejybą kai kuriose vietose ir(ar) kai kuriais laikotarpiais, o jeigu šios priemonės neveiksmingos, skatinti verslinės žvejybos perorientavimą į kitą veiklą. Be to, Veiksmų programoje buvo numatyta vidaus vandenų atkūrimo, įskaitant nerštaviečių ir migracijos takų atstatymo priemonė.

Tarptautiniame, Bendrijos ir nacionaliniame lygmenyje nustatyti aplinkos apsaugos uždaviniai, jų įtraukimo į Veiksmų programą būdas.

SPAV ataskaitoje teigiama, kad Veiksmų programos įgyvendinimas daugiausiai susijęs su dviem nacionaliniais strateginiais aplinkos apsaugos tikslais:

1. Užtikrinti tinkamą Lietuvos aplinkos kokybę, atsižvelgiant į Europos Sąjungos normas ir standartus bei įgyvendinti tvarios plėtos principus.
2. Užtikrinti racionalų išteklių (įskaitant miškus) panaudojimą ir jų tolimesnį turtinimą, išsaugoti biologinę įvairovę, gamtos paveldo vertybes, kraštovaizdžio originalumą.

Šie nacionaliniai tikslai yra paremti tarptautiniais ir Bendrijos aplinkosauginiais dokumentais bei tikslais. SPAV vertintojai padarė išvadą, kad Veiksmų programa atitinka visus svarbiausius išvardintus tolydžios plėtos prioritetus. Žuvininkystės sektoriaus perorientavimo tikslas yra ne tik ekonominis veiksmingumas, bet ir aplinkosauginių nuostatų įdiegimas į visas šio sektoriaus veiklos rūšis. Žuvininkystės sektoriaus ekonominės bazės stiprinimas, dalinis perorientavimas, siekiant tenkinti rekreacinius poreikius, taip pat sudarys sąlygas vietinių bendruomenių plėtrai, garantuos kultūrinių tradicijų bei savitumo išsaugojimą ir jų perdavimą ateities kartoms.

Į veiksmų programą buvo įtraukti ES tikslai dėl oro kokybės užtikrinimo per žvejybos laivų modernizavimo priemonę, kuri leis tiesiogiai mažinti anglies monoksido ir benzolo išmetimą į aplinkos orą. Žuvų perdirbimo įmonių modernizavimas ir bendro laivų skaičiaus sumažinimas taip pat turės teigiamos įtakos.

Į veiksmų programą buvo įtraukti ES tikslai dėl atliekų tvarkymo per II prioritetinės krypties priemonę „žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“, skirtą „padidinti mažai vartojamų žuvų rūšių, pašalinių produktų ir atliekų panaudojimą“, priemonę „žvejyba vidaus vandenyse“, skirtą „žvejybos vidaus vandens telkiniuose modernizavimui“, III prioritetinės krypties priemonę skirtą investicijoms į pamestų žvejybos įrankių pašalinimą iš vandens telkinių.

Į veiksmų programą buvo įtraukti ES tikslai, skirti vandens aplinkos apsaugai, bus žymiai pagerinti įgyvendinus priemonę „Akvakultūra“ (II prioritetinė kryptis), numatanti remti akvakultūros ūkius, kuriuose bus įdiegti gamybos metodai, prisidedantys prie aplinkos apsaugos ir jos kokybės gerinimo.

Į veiksmų programą buvo įtraukti ES tikslai, skirti biologinės įvairovės apsaugai, per priemonę „Akvakultūra“ (II prioritetinė kryptis), numatančioje remti akvakultūros ūkius, kurie plėtos tolydžią akvakultūrą, atitinkančią Direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių bei laukinės floros ir faunos apsaugos reikalavimus.

Galimas reikšmingas poveikis aplinkai

Galimas Veiksmų programos žymus poveikis biologinei įvairovei, gyventojams, žmonių sveikatai, faunai, florai, dirvos vandeniui, orui, klimatiniais veiksniams, materialiniam turtui, kultūriniam paveldui, kraštovaizdžiui buvo vertinamas pagal penkiabalę sistemą: 2 – labai neigimas, 1- neigiamas, 0- neutralus, +1 - teigiamas, +2 - labai teigiamas. Balai buvo sumuojami ir išvedamas sprendimų bendro poveikio rezultatas. Bendras Veiksmų programos uždavinių įgyvendinimo poveikis aukščiau išvardintiems aplinkos komponentams buvo teigiamas, išskyrus uždavinį „Žuvilesių paukščių daromos žalos žuvų ištekliams mažinimas“ (II prioritetinė kryptis), kuris buvo įvertintas – 1 (neigiamai).

Siūlomos priemonės programos įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Pagrindiniai veiklos apribojimai reikalingi neigiamoms pasekmėms saugomoms vertybėms išvengti „Natura 2000“ teritorijose, esančiose nacionalinėse saugomose teritorijose, nustatyti individualiuose saugomų teritorijų nuostatuose, apsaugos reglamentuose, Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose. Aplinkos ministro 2006-05-22 įsakymu Nr.D1-255 „Dėl planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr.61-2214) nustatyta tvarka priimant išvadą dėl „Natura 2000“ teritorijoje arba artimoje jai aplinkoje planuojamos veiklos poveikio teritorijai galimo reikšmingumo arba atliekant planų ar programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūras arba planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūras veiklai tokiose teritorijose gali būti nustatomos papildomos sąlygos, leidžiančios išvengti neigiamo poveikio saugomoms vertybėms arba sumažinančioms jį iki nereikšmingo.

Potencialiose „Natura 2000“ teritorijose, kurios nepatenka į nacionalines saugomas teritorijas ir veikla jose neregamentuota, pagrindinė priemonė nustatyti, ar planuojama veikla leistina ir kokiomis sąlygomis ją galima vykdyti yra planų, programų ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymas (Aplinkos ministro 2006 metų gegužės 22 dienos įsakymas Nr.D1-255) ir jeigu poveikis gali būti reikšmingas - strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūros (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimas Nr. 967) arba poveikio aplinkai vertinimo procedūros (Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas).

Nustatant poveikį biologinei įvairovei panaikinančias arba sumažinančias priemones „Natura 2000“ teritorijose atsižvelgiama į Bendruosiuose buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatuose pateiktus bendruosius reikalavimus, juos pritaikant atsižvelgus į veiklos mastą ir pobūdį bei vietovės sąlygas ir ypatumus. Susijusios su Veiksmų programos uždavinių įgyvendinimu veiklos pagrindiniai apribojimai ar skatinimai, reikalingi neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti arba sumažinti jas iki nereikšmingų, nurodyti 4 skyriuje, aprašant prioritetų įgyvendinimo „Natura 2000“ teritorijose aplinkosaugines problemas bei pateikti 2 ir 3 prieduose.

Taigi vienu iš svarbiausių instrumentų, nustatančiu priemones, reikalingas Veiksmų programos įgyvendinimo galimoms reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai (ypač biologinei įvairovei) išvengti, sumažinti ar kompensuoti yra planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo sistema, kuri pagal Buveinių direktyvos 6 (3) straipsnio nuostatas taikoma visiems planams, programoms ir ūkinės veiklos projektams, galintiems turėti reikšmingą neigiamą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms.

Apibendrinant ankstesniuose skyriuose paminėtas problemas, teiktini šie pasiūlymai Veiksmų programai:

„Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbios teritorijos yra įsteigtos kai kurių akvakultūros įmonių tvenkiniuose (Grybailios žuvininkystės tvenkiniai, Birvėtos biosferos poligonas, Vasaknų biosferos poligonas, Visbarų biosferos poligonas), kurie teigiamai įtakoja paukščių apsaugą ir prisideda prie šių saugomų teritorijų nuostatose iškeltų steigimo tikslų įgyvendinimo. Todėl remiant akvakultūros ūkių modernizavimą, prioritetas turi būti teikiamas šiose saugomose teritorijose esantiems žuvininkystės ūkio subjektams, modernizavimą derinant su galimybėmis stiprinti biologinę įvairovės apsaugą. Ypač svarbu remti aplinkai draugiškos gamybos intensyvinimą tokiose įmonėse, kuriose paukščių buveinių apsauga tiesiogiai priklauso nuo auginamų žuvų produkcijos.

Didžiausią neigiamą įtaką Kuršių mariose saugomų žuvų ir vandens paukščių rūšims šiuo metu daro pernelyg intensyvi žvejyba ir (ar) neselektyvūs žvejybos metodai, todėl modernizuojant laivus ir žvejybos įrangą, paramos prioritetai turėtų būti teikiami: didesnio

selektyvumo žvejybos metodų įdiegimui (siekiant sumažinti nepageidaujamą saugomų žuvų ir vandens paukščių priegaudą); aplinkos kokybės išsaugojimui ir pagerinimui.

III prioritetinėje kryptyje įgyvendinant priemones, skirtas sudaryti palankias sąlygas natūraliai žuvų išteklių reprodukcijai, migracijai ir nerštui **prioritetas** turėtų būti skiriamas SPAV lentelėje išvardintoms saugomoms žuvų rūšims, t.y. žuvų rūšims ir nėgėms, kurioms gresia išnykimas ir kurios yra saugomos ES šalyse ir Lietuvoje bei patenka į verslinės žvejybos sugavimus.

Alternatyvų pasirinkimas ir sunkumai renkant reikalingą informaciją

Pateiktoje vertinimui veiksmų programoje analizuojamas tik vienas įgyvendinimo scenarijus, alternatyvūs požiūriai buvo nagrinėjami darbo grupių, ruošusių programas darbo metu. Todėl atliekant strateginį pasekmių aplinkai vertinimą „nulinė“ alternatyvai, buvo galima vertinti tik pasekmes aplinkai bendrai (neanalizuojant jų pagal objektus ir pobūdį), jei programos nebus įgyvendinamos., t.y. jei jose suformuluoti tikslai bei uždaviniai nebus įgyvendinami. Ataskaitoje pateikta vertinimo paaiškinimas ir „nulinės“ alternatyvos analizė.

Atlikus Veiksmų programos uždavinių vertinimą ir „nulinės“ alternatyvos analizę, konstatuota, kad Veiksmų programos įgyvendinimas turės iš esmės teigiamas pasekmes aplinkai tiek bioįvairovės išsaugojimo prasme, tiek aplinkos kokybės bei visuomenės sveikatos prasme. Tačiau jei programa nebus vykdoma, išliks paklausių žuvų rūšių kvotų trūkumas bei pertekliniai žvejybos pajėgumai Baltijos jūros priekrantėje (galimas lokalių išteklių pergaudymas), seni ir nemodernūs, aplinką teršiantys žvejybiniai laivai, kurių modernizavimas gali būti vykdomas tik žvejybos įmonių sukauptų lėšų dėka, kas yra sunkiai tikėtina. Taip pat išliks biologinei įvairovei keliančios grėsmę tendencijos dėl įprastinių žvejybos priemonių naudojimo, ne visuomet atsižvelgiant į retų ir saugomų gyvūnijos rūšių (žuvų, paukščių,) priegaudą, išliks dabartinei ekstensyviai akvakultūrai būdingos tendencijos, vandenu tarša nuleidžiamų tvenkinių vandenimis, o taip pat geros sąlygos gyventi įvairiai vandens paukščių faunai. Žuvies perdirbimo pramonėje išliks dabartinės aplinkos taršos tendencijos, naujų technologijų diegimas ir naujų produktų kūrimas bus vykdomas tik iš pačių įmonių turimų išteklių. Natūralios žuvų išteklių reprodukcijos, migracijos ir neršto sąlygų gerinimas bus galimas tik naudojant vietinius išteklius.

Lietuva dar neturi patirties atliekant programavimo dokumentų SPAV, todėl ekspertai susidūrė ir su tam tikrais sunkumais, realizuojant SPAV direktyvos reikalavimus. Kadangi Lietuvoje šiuo metu yra tobulinama duomenų surinkimo ir apdorojimo sistema (tarp artimiausių prioritetų), iškilo sunkumų renkant reikalingą informaciją. Kiek leidžia turima informacija, galima konstatuoti, kad susisteminta informacija apie žuvininkystės sektoriaus daromą įtaką gamtinei aplinkai iki šiol nėra kaupiama, dalis jos yra fragmentiška, todėl esamą įtaką aplinkai galima vertinti tik gana abstrakčiai. Šis faktas apribojo galimybes SPAV ekspertams objektyviais skaičiavimais pagrįsti ir įvertinti esamą aplinkos būklę (kiek tai susiję su žuvininkystės sektoriumi). Mažas visuomenės suinteresuotumas SPAV rezultatais turi įtakos/apsunkina ekspertų darbą, nes visuomenės nuomonė paskutiniame ataskaitos rengimo etape galėtų išsklaidyti abejones, kilusias vertinimo metu.

Numatytų stebėsenos priemonių apibūdinimas. Veiksmų programoje nebuvo pateiktas stebėsenos planas ir rodikliai, apibūdinantys aplinkos kokybės ir galimo poveikio aplinkai kokybės pokyčius. Pasiūlytas stebėsenos planas yra skirtas užtikrinti naudą visuomenei ir Veiksmų programos uždavinių įgyvendinimo poveikio aplinkai vertinimo galimybes. Individualių darbo grupių sudarymas programos įgyvendinimo metu, kurios vykdytų nuolatinę pasekmių aplinkai stebėseną, užtikrintų savalaikį ir maksimalų ES finansinės paramos įsisavinimą, mažinant neigiamas poveikio aplinkai pasekmes. Darbo grupė galėtų dirbti Stebėsenos komiteto sudėtyje, kurios paskirtis būtų užtikrinti savalaikį poveikio aplinkai pasekmių vertinimą. Turėtų būti renkami, apibendrinami duomenys apie bendrą vandens, saugomų žuvų išteklių būklę, vandens kokybinius pokyčius, emisijas ir kitus rodiklius, bei jie Aplinkos apsaugos agentūros pateikiami atitinkamoms institucijoms, bendradarbiaujant su Jūrų tyrinėjimų tarnyba, regioniniais aplinkosauginiais departamentais, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba ir kitomis agentūromis, pavaldžiomis

Aplinkos ministerijai. SPAV ekspertai pasiūlė rodiklius ir atsakingus vykdytojus. Uždavinių įgyvendinimo pasekmių vertinimo rodikliai buvo nurodyti tikrai tiems uždaviniams, kurių įgyvendinimo pasekmės gali daryti įtaką aplinkai. Taip pat buvo nurodytos institucijos, atsakingos už stebėseną. Stebėseną reikėtų atlikti kartą per metus, įvertinant metines rodiklių tendencijas analizuojamu laikotarpiu, atsižvelgiant į didėjimo sumažėjimą.

2.4.2.2 Informacija apie viešas konsultacijas

Vertintojai laikėsi griežtų vertinimo procedūrų, numatytų teisiniuose aktuose: pirmiausia vertinimo subjektų dementui buvo parengtas ir pateiktas dokumentas, kuriame apibrėžta SPAV apimtis. Prieš pateikiant dokumentą vertinimo subjektams, buvo išspausdinta pradinė SPAV informacija. Išanalizavę vertinimo subjektų pateiktus komentarus, SPAV ekspertai atliko dokumento pataisas, numatant SPAV apimtį ir parengiant SPAV ataskaitą. SPAV ataskaita buvo pateikta vertinimo subjektams, kad jie pateiktų savo komentarus, ir po to SPAV buvo atitinkamai pakoreguota. Visuomenei buvo suteikta galimybė susipažinti su SPAV ataskaita (viešas skelbimas šalies spaudoje ir Finansų ministerijos tinklapyje; viešas SPAV ataskaitos projekto pristatymas. Lietuvos valdžios institucijų nuomone nebuvo reikalingos viešos konsultacijos su kitomis šalimis narėmis, nes Veiksmų programa nedarė reikšmingo poveikio aplinkai kitose šalyse narėse ir nebuvo šalių narių, pageidaujančių, kad Lietuva juos konsultuotų dėl Veiksmų programos projektų. SPAV ataskaita buvo patalpinta interneto puslapyje www.zum.lt, kuriame vėliau vyko vieša diskusija apie SPAV ataskaitą, tad aplinkosaugos partneriai (jų tarpe ir NVO) visuomet turėjo galimybę išreikšti nuomonę apie galimą Veiksmų programos įgyvendinimo poveikį. Be to, Aplinkos ministerijos atstovai ir mokslininkai, užsiimantys aplinkos apsauga, taip pat dalyvavo Veiksmų programą rengusios darbo grupės veikloje.

Pagrindiniai SPAV ataskaitos rengimo etapai:

1. Skelbimas apie SPAV pradžią buvo išspausdintas šalies dienraštyje „Lietuvos žinios“ 2006 m. lapkričio 6 d.
2. 2006 m. gruodžio 11 d. dokumentas dėl SPAV apimties buvo pateiktas šiems vertinimo subjektams: Aplinkos ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai, Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos, 9 Apskričių viršininkų administracijoms.
3. Komentarai, gauti iki 2007 m. sausio 5 d., buvo išanalizuoti susitikimuose su aukščiau minėtais vertinimo subjektais ir atitinkamai pakoreguotas dokumentas dėl SPAV apimties.
4. 2007 m. sausio 9 d. buvo pradėta rengti SPAV ataskaita. Ataskaitos rengimo metu ekspertai aktyviai dalyvavo diskusijose su suinteresuotomis institucijomis.
5. 2007 m. sausio 24 d. buvo išspausdintas skelbimas šalies dienraštyje „Lietuvos žinios“ dėl viešo SPAV ataskaitos projekto aptarimo, o SPAV ataskaitos projektas bei Veiksmų programos projektas buvo patalpinti interneto puslapyje www.zum.lt.
6. SPAV ataskaitos projekto viešas aptarimas įvyko 2007 m. vasario 21 d. Dalyviai nepateikė jokių komentarų dėl SPAV ataskaitos.
7. 2007 m. vasario 1 d. SPAV ataskaitos projektas buvo pateiktas aukščiau nurodytiems vertinimo subjektams.
8. Vertinimo subjektai pateikė savo pastabas iki 2007 m. kovo 20 d. Pastabos buvo išanalizuotos, ir buvo parengtas pastabas įvertinantis dokumentas bei atitinkamai pakoreguota SPAV ataskaita.
9. Galutinė SPAV ataskaita buvo pateikta Žemės ūkio ministerijai 2007 m. balandžio 16 d. 2007 m. balandžio 17 d. Žemės ūkio ministerija išspausdino skelbimą šalies dienraštyje „Lietuvos žinios“, kuriame pranešė, kad SPAV ataskaita buvo baigta, kad buvo atsižvelgta į visas pastabas, ir kad SPAV ataskaita yra patalpinama interneto puslapyje www.zum.lt.

2.4.2.3. Strateginio poveikio aplinkai vertinimo ir aplinkosauginių argumentų integravimo į Veiksmų programą rezultatai

SPAV ekspertai pateikė tik kelias labai akivaizdžias rekomendacijas. Į visas šias rekomendacijas buvo atsižvelgta po konsultacijų su Ministerija, ko pasėkoje buvo atitinkamai pataisyta Veiksmų programa (Lentelė 1). Išsiuntus galutinį Veiksmų programos projektą (su SPAV rekomendacijomis) socialiniams- ekonominiams partneriams bei suinteresuotoms institucijoms pakomentuoti, daugiau nebuvo pateikta jokių kitų pasiūlymų.

SPAV buvo remiamasi „nuline“ alternatyva. Vertinimas pagal šią alternatyvą parodė, kad yra geriau įgyvendinti Veiksmų programą, nei jos išvis neįgyvendinti.

Su visa atitinkama informacija apie priimtą Veiksmų programą, informacija, kaip aplinkosauginiai argumentai buvo integruoti į Veiksmų programą, kaip buvo atsižvelgta į aplinkosauginę ataskaitą ir konsultacijų rezultatus, ir kodėl, atsižvelgiant į kitas pagrįstas alternatyvas, buvo pasirinkta būtent ši Veiksmų programa, taip pat su informacija apie pasirinktas stebėsenos priemones bus galima susipažinti bet kurią darbo dieną Žuvininkystės departamento Europos Sąjungos ir tarptautinių reikalų skyriuje, kaip reikalaujama pagal Lietuvos teisinius aktus, įgyvendinančius SPAV Direktyvos 9 straipsnį. 2007 m. balandžio 17 d. šalies dienraštyje „Lietuvos žinios“ buvo paskelbta informacija, nurodanti kur galima rasti aukščiau minėtą informaciją.

Lentelė 1. SPAV rekomendacijos

Nr.	Rekomendacijos	Atsižvelgta/ neatsižvelgta	Komentarai
1.	Kai kurie akvakultūros ūkių tvenkiniai (Grybailios žvejybos tvenkinys, Birvėtos biosferos poligonas, Vasarnų biosferos poligonas, Visbarų biosferos poligonas) buvo priskirti Paukščių apsaugai svarbioms Natura 2000 teritorijoms, kurios teigiamai veikia paukščių apsaugą ir prisideda prie šiose saugomose teritorijose numatytų uždavinių įgyvendinimo. Todėl, skiriant paramą akvakultūros ūkių modernizavimui, prioritetas turėtų būti teikiamas šiose saugomose teritorijose veikiantiems žvejybos ūkiniams subjektams, modernizavimą derinant su galimybėmis puoselėti biologinę įvairovę. Ypač yra svarbu remti tokių ūkinių vykdomą aplinkai palankų gamybos intensyvinimą, kuriose paukščių buveinės tiesiogiai priklauso nuo auginamų žuvų produkcijos.	Atsižvelgta	II prioritutinės krypties priemonėje „Akvakultūra“ buvo numatyti fizinių ir juridinių asmenų, besiverčiančių akvakultūra ir turinčių tvenkinių, kurių visas plotas ar jo dalis yra įtrauktas į Natura 2000 tinklą, projektai, skirti paukščių apsaugai ir teigiamo poveikio darymui.
2.	Modernizuojant žvejybos laivus ir žvejybos įrankius prioritetas turėtų būti teikiamas selektyvesnių	Atsižvelgta	Pagal I prioritutinės krypties priemonę „Žvejybos laivų modernizavimas“ ir II prioritutinės

	žvejybos metodų įdiegimui, aplinkos kokybės palaikymui ir gerinimui.		krypties priemonę „Žvejyba vidaus vandenyse“ planuojama teikti pagalbą projektams, susijusiems su žvejybos laivų ir žvejybos priemonių modernizavimu, siekiant užtikrinti didesnę žvejybos metodų selektyvumą bei sumažinti nepageidaujamų žuvų priegaudą.
3.	Įgyvendinant III prioritetinės krypties priemones, skirtas sąlygoms žuvų išteklių natūraliai reprodukcijai, migracijai ir nerštui sukurti, prioritetas turėtų būti teikiamas saugomoms žuvų rūšims, išvardintoms SPAV ataskaitos lentelėje, t.y. žuvų rūšims ir negėms, kurių išlikimui gresia pavojus, ir kurios yra tausojamos ir saugomos ES šalyse ir Lietuvoje bei patenka į verslinės žvejybos sugavimus.	Iš dalies atsižvelgta	Prioritetas pagal III prioritetinės krypties priemonę „Vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtos priemonės“ buvo teikiamas projektams, skirtiems apsaugoti ES valstybėse narėse ir Lietuvoje nykstančias žuvų rūšis ir neges, kurios patenka į verslinės žvejybos sugavimus. Konkrečios žuvų rūšys nebuvo išvardintos, nes septynerių metų laikotarpiu tokių rūšių sąrašas gali tapti ilgesnis.

2.4.2.4. Stebėsenos sistema

Už Veiksmų programos poveikio aplinkai stebėseną yra atsakinga Vadovaujančioji institucija. Stebėsenos metu bus naudojami SPAV vertintojų pasiūlyti rodikliai, tiesiogiai susiję su Veiksmų programos poveikio aplinkai vertinimu. Žemės ūkio ministerija, atsakinga už Veiksmų programos įgyvendinimo metinės ataskaitos pateikimą Veiksmų programos Stebėsenos komitetui, taip pat privalės pateikti informaciją apie įgyvendintų priemonių aplinkosauginį poveikį naudojant SPAV vertintojų pasiūlytus rodiklius.

2.5. Lyčių lygybė

Lietuvoje pasiekta pažanga, įtvirtinant moterų ir vyrų lygias galimybes. 1998 m. priimtas Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas² (Žin., 1998, Nr. 112-3100), o nuo 2005 m. įsigaliojo Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas³ (Žin., 2003, Nr. 114-5115), draudžiantis diskriminaciją dėl amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės kilmės, religijos bei įsitikinimų. Moterų užimtumo lygis 2005 m. Lietuvoje siekė 59,4%, t. y. viršijo ES vidurkį (56,3%). Lietuvos žuvininkystės sektoriuje moterų užimtumo lygis 2006 m. pradžioje buvo apie 70%. Nors šis rodiklis palyginti aukštas, atskirose žuvininkystės sektoriaus šakose jis svyruoja nuo 26 iki 86%: akvakultūros įmonėse – 26%, žvejybos įmonėse – 32%, žuvų perdirbimo įmonėse – 86%. Lietuvos įstatymai suteikia lygias teises moterims ir vyrams, tačiau dar yra svarbiau, kad šios nuostatos veiktų ir praktiniame gyvenime. Tikimasi, kad Nacionalinio strateginio plano įgyvendinimas suteiks pagrindo tikėtis, kad tai prisidės prie tolimesnio moterų ir vyrų lygybės principo laikymosi ir žuvininkystės sektoriuje, ir kitose srityse. Siekis labiau subalansuoto moterų ir

² 1998 m. gruodžio 1 d. Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas Nr. VIII-947 (Žin., 1998, Nr. 112-3100,)

³ 2003 m. lapkričio 18 d. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas (Žin., 2003, Nr. 114-5115)

vyrų užimtumą atskirose žuvininkystės sektoriaus šakose galėtų būti įgyvendinamas pasitelkiant ŽRVVG, į jų aktyvią veiklą įtraukiant ir moteris.

2.6. Pagrindinės analizės išvados

Apžvelgus Lietuvos žuvininkystės sektorių, galima padaryti šias išvadas:

- Baltijos jūroje ir vidaus vandenyse (ypač Kuršių mariose) žuvų ištekliai yra nepatenkinami ir jų būklė net dar labiau pablogės, jeigu nebus imtasi priemonių. Taigi, turi būti naudojamos EŽF ir nacionalinio biudžeto lėšos, siekiant suderinti žvejojimo pajėgumus su esamais žuvų ištekliais bei užtikrinti, kad žuvų ištekliai taptų tvarūs.

- Racionaliai naudojant žuvų išteklius, Lietuvoje yra visos galimybės plėtoti konkurencingą žvejojimo verslą tolimuosiuose vandenyse, Baltijos jūroje ir jos priekrantėje. Būtina siekti, kad būtų visiškai išnaudojamos smulkių pelaginių žuvų kvotos, žvejojimo laivai modernizuojami, o Baltijos jūros priekrantėje būtų sukurta tinkama žvejojimo infrastruktūra. Siekiant suderinti žvejojimo pajėgumus su esamais žuvų ištekliais ir didinti žvejojimo įmonių konkurencingumą, būtų tikslinga nutraukti seniausių ir neefektyviai dirbančių žvejojimo laivų veiklą.

- Siekiant išvengti galimų socialinių problemų dėl žvejojimo laivyno pajėgumų sumažinimo, turėtų būti numatytos tokios priemonės kaip kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejojimo laive, kuris buvo atiduotas į metalo laužą, veiklos diversifikavimas skatinant darbą keliose darbovietėse ir priešlaikinis pasitraukimas iš žvejojimo sektoriaus.

- Siekiant suderinti žuvų išteklius su žvejojimo pajėgumais vidaus vandenyse, dalies žvejojimo laivų veikla galėtų būti perorientuota į kitą veiklą. Plėtojant konkurencingą žvejojimo verslą vidaus vandenyse, dalis laivų turėtų būti modernizuojami, o siekiant užtikrinti iškraunamų žuvų kokybę ir žvejų darbo saugą, turėtų būti atnaujinta žvejojimo infrastruktūra.

- Lietuvoje yra visos galimybės plėtoti konkurencingą akvakultūros verslą. Siekiant didinti akvakultūros įmonių konkurencingumą, būtina modernizuoti akvakultūros ūkius, įdiegti juose pažangias gamybos technologijas, skatinti kitų žuvų rūšių (ne tik karpių) auginimą. Siekiant sumažinti žuvisių paukščių daromą žalą akvakultūros ūkiams ir vidaus vandenims, būtina teikti paramą akvakultūros ir vidaus vandenų žvejojimo įmonėms.

- Šalies žuvų perdirbimo pramonė pastaraisiais metais sparčiai plėtojosi. Daugumos žuvų perdirbimo įmonių pagaminti žuvininkystės produktai eksportuojami į ES ir trečiąsias šalis. Didėjanti lietuviškų žuvininkystės produktų paklausa sudaro galimybes plėsti žuvų perdirbimo pramonę, modernizuojant jau veikiančius ir įrengiant naujus gamybos pajėgumus. Tokiu būdu žuvininkystės sektoriuje būtų sukurtos papildomos darbo vietos. Taip pat siekiant išplėsti žuvininkystės produktų asortimentą ir taip geriau patenkinti vartotojų poreikius, būtina skatinti gaminti naujus bei aukštos kokybės produktus, skirtus specializuotoms rinkoms, remti naujų rinkų plėtrą. Siekiant padidinti perdirbimo įmonių konkurencingumą, būtina diegti naujas technologijas, inovacinius gamybos metodus.

- Nors Lietuvoje yra nemažai ekologinių akvakultūros ūkių, būtina skatinti likusius ūkius diegti akvakultūros metodus, mažinančius neigiamą ar padidinančius teigiamą poveikį aplinkai. Perdirbimo pramonėje taip pat galima būtų remti investicijas, prisidedančias prie aplinkosaugos. Sukūrus ŽRVVG, būtų galima teikti paramą vietos iniciatyvos projektams, kuriais siekiama sutvarkyti žuvininkystės regiono aplinką, atnaujinti ir plėsti pakrantės kaimelius, gyvenvietes, saugoti ir stiprinti architektūros paveldą ir tokiu būdu populiarinti ekologinį turizmą žuvininkystės regionuose, didinant jų konkurencingumą. Lietuvos vidaus vandenų žuvų gyvenimo sąlygos yra blogos dėl nesutvarkytų migracijos kelių, mažai naudojamų selektyvių žvejojimo įrankių, todėl reikėtų skatinti rengti projektus, kurie būtų skirti spręsti šias problemas.

- Žmogiškieji ištekliai privačiajame žuvininkystės sektoriuje yra nepakankami. Būtina organizuoti mokymus, gerinti darbo saugą ir sąlygas, didinti gyventojų ekonominį aktyvumą ir užimtumą (ypač žuvininkystės regionuose, pasižyminčiuose socialiniais ir ekonominiais sunkumais dėl pokyčių žuvininkystės sektoriuje) mažinant nedarbą.

- Esant nepakankamam taikomųjų mokslinių tyrimų panaudojimui žuvininkystės sektoriuje, siekiant diegti pažangias naujas technologijas ir taip didinti žuvininkystės įmonių konkurencingumą ir tuo pat metu prisidėti prie aplinkos kokybės gerinimo, žuvų išteklių apsaugos, būtina remti mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus subjektų bendradarbiavimą, skatinti bandomųjų projektų plėtrą.

Išvardintos žuvininkystės sektoriaus analizės išvados patvirtina, kad Lietuvos žuvininkystės sektoriuje yra daug problemų, kurias būtina nedelsiant spręsti, kad būtų užtikrintas ekonominis, aplinkos ir socialinis tvarumas, didinamas žuvininkystės sektoriaus konkurencingumas. EŽF suteikia galimybes šiuos tikslus pasiekti, todėl EŽF prioritetinės kryptys ir priemonės Veiksmų programoje pasirinktos tikslingai, kartu atsižvelgiant į visus Europos Bendrijų horizontalius siekius.

3. Veiksmų programos strategija

3.1. Bendri Veiksmų programos tikslai ir poveikio rodikliai

Veiksmų programa yra paremta strategine vizija, suformuluota Nacionaliniame strateginiame plane. Todėl siekiant pasiekti bendrą nacionalinio strateginio plano tikslą, Veiksmų programos bendras tikslas yra *skatinti žuvininkystės sektoriaus plėtrą ir konkurencingumo didinimą, užtikrinant ekonominį, aplinkos ir socialinį tvarumą, žuvų išteklių tausojimą ir atkūrimą.*

Įgyvendinant šią Veiksmų programą, daug dėmesio bus skiriama nuolatinei priežiūrai, kuri leistų įvertinti programos įgyvendinimo sėkmę ir, prireikus, įgalintų laiku imtis koreguojamųjų veiksmų. Tuo tikslu kiekvienai šios Veiksmų programos prioritetinei krypciai yra suformuluojami pagrindiniai skaičiais išreikšti uždaviniai – kiekybiniai rodikliai. Siekiant įvertinti bendrą Veiksmų programos tikslą, bus naudojami poveikio rodikliai, o rezultatų rodikliai bus naudojami uždavinių įgyvendinimo prioritetinės krypties lygiu įvertinimui. Atsižvelgiant į šios Veiksmų programos proporcingumo principą, bus naudojamas tik ribotas esminių rodiklių skaičius.

Poveikio rodikliai

Bendras asmenų, dirbančių žuvininkystės, akvakultūros ir žuvų perdirbimo pramonėje skaičius liks stabilus (7330 asmenys 2005 m.).

Pajėgumų sumažinimas ir tam tikrų laivų, plaukiojančių atviroje Baltijos jūroje, pilnas žvejybos kvotų išnaudojimas padidės apytiksliai 55 proc. – nuo 2.8 tūkstančių Lt /GT (810 EUR/GT) 2005 m. iki 4.3 tūkst. Lt./GT (1250 EUR/GT) 2013 m.

Sumažinus Baltijos jūros priekrantėje žvejybą vykdančio laivyno pajėgumus (daugiau nei 110 proc.), kai kurių žvejų pajamos padidės- nuo 3.3 tūkst. Lt./GT (955 EUR/GT) 2005 m. iki 7 tūkstančių Lt./GT (2027 EUR/GT).

Tolimuosiuose vandenyse žvejybą vykdančio laivyno pajėgumų sumažinimas padidins pajamas vienam GT apytiksliai 14 proc. – nuo 3.3 tūkst. Lt./GT (955EUR/GT) 2005 m. iki 7 tūkstančių Lt./GT (2027 EUR/GT) 2013 m.

Verta pastebėti, kad Veiksmų programos įgyvendinimas nebus vienintelis veiksnys, kuris turės įtakos aukščiau minėtų rodiklių pasiekimui, todėl bus atliktas tik tarpinis Veiksmų programos įvertinimas 2010-2011 m.. Veiksmų programos *ex post* įvertinimas, kuris bus atliktas 2015 m., apims išsamų Veiksmų programos poveikio įvertinimą.

3.2. Veiksmų programos ir poveikio rodiklių konkretūs tikslai

Pagrindiniai tikslai, kurių bus siekiama įgyvendinant Veiksmų programą:

- suderinti žvejybos pajėgumus su žvejybos galimybėmis ir sukurti modernų, konkurencingą ir efektyvų žvejybos laivyną;
- plėtoti akvakultūrą, suderinti vidaus vandenų žvejybos pajėgumus su esamais žuvų ištekliais ir sukurti konkurencingą vidaus vandenų žvejybos laivyną, plėtoti žuvų perdirbimą, didinant sektoriaus produktų konkurencingumą rinkoje;
- kuriant konkurencingą žuvininkystės sektorių, skatinti sektoriaus įmonių ir pripažintų gamintojų organizacijų arba kitų visuomeninių organizacijų bendrą veiklą, mokslinius tyrimus, saugoti ir plėtoti gyvuosius vandens išteklius, užtikrinti žvejybinės veiklos plėtrą, statant ir modernizuojant žvejybos uostus ir prieplaukas bei jų infrastruktūros objektus;
- skatinti žuvininkystės regionų tvarų vystymąsi ir gerinti gyvenimo kokybę juose vietos iniciatyvos ir partnerystės pagrindu;
- užtikrinti tinkamą ir skaidrą EŽF ir bendrojo finansavimo, skiriamo iš nacionalinio biudžeto, lėšų naudojimą.

Rezultatų rodikliai

Rezultatų rodikliai, suklasifikuoti pagal Veiksmų programos prioritetines kryptis, yra pateikti žemiau.

I prioritetinė kryptis: Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės

Žvejybos tolimuosiuose vandenyse laivyno pajėgumų sumažinimas, laivų žvejybinę veiklą nutraukiant visam laikui -8 proc.

Žvejybos atviroje Baltijos jūroje laivyno pajėgumų sumažinimas, laivų žvejybinę veiklą nutraukiant visam laikui - 15 proc.

Žvejybos Baltijos jūros priekrantėje laivyno pajėgumų sumažinimas, laivų žvejybinę veiklą nutraukiant visam laikui -50 proc.

Modernizuotų žvejybos laivų dalis (GT)- 10 proc.

II prioritetinė kryptis: Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara

Išplėstų, įrengtų ir modernizuotų akvakultūros ūkių dalis – 50 proc.;

Akvakultūros produkcijos padidinimas (t) – 90 proc.;

Vidaus vandenų modernizuotų laivų dalis - 1proc.;

Žuvų ir žuvininkystės produktų gamybos padidinimas (t) – 25 proc.;

Naujų darbo vietų sukūrimas akvakultūros ir žuvų perdirbimo pramonėje – 200.

III prioritetinė kryptis. Bendro intereso priemonės

Įmonių, dalyvaujančių gamintojų organizacijose ir asociacijose, dalis – 60 proc.;

Prieplaukų, atitinkančių sanitarijos ir higienos reikalavimus bei kuriose įrengta reikalinga žvejybos infrastruktūra, dalis – 50 proc.;

Žuvų ir žuvininkystės produktų eksporto padidėjimas (tonomis) – 10 proc.;

Žuvų ir žuvininkystės produktų eksporto padidėjimas (EUR) – 30 proc.;

Žuvininkystės, akvakultūros ar žuvų perdirbimo pramonėje įdiegtų naujų technologijų bandomųjų projektų rezultate skaičius – 1.

IV prioritetinė kryptis: Tvarus žuvininkystės regionų vystymasis

ŽRVVG skaičius – 3;

Žuvininkystės regionų plėtros strategijų užimama teritorija - 10 proc. Lietuvos teritorijos.

Projektų, įgyvendintų pagal žuvininkystės regionų plėtros strategijas, skaičius – 20;

Sukurtų darbo vietų skaičius – 15.

Išsami informacija apie rodiklius, tame tarpe pradiniai duomenys, yra pateikti Veiksmų programos prioritetinių krypčių aprašymuose.

Duomenų apie Veiksmų programos įgyvendinimą rinkimas

Duomenys, reikalingi įvertinti Veiksmų programą, bus renkami pagal reikalavimus, išdėstytus Komisijos Reglamente (EB) Nr. 498/2007.

3.3. Kalendoriniai ir tarpiniai tikslai

Numatoma, kad visi Veiksmų programoje numatyti uždaviniai bus įgyvendinti iki 2015 m. gruodžio 31 d.

Pagal Reglamento (EB) Nr. 1198/2006 49 straipsnį, Veiksmų programos tarpinis vertinimas bus atliktas ne vėliau nei 2011 m. birželio 30 d. Atliekant vertinimą bus vertinamas Veiksmų programos veiksmingumas ir, jei reikės, bus pateikti pasiūlymai paramos kokybei ir jos įgyvendinimui gerinti. Planuojama, kad prieš Veiksmų programos tarpinį įvertinimą bus įgyvendinta apie 40 proc. aukščiau nurodytų poveikio ir rezultatų rodiklių, numatytų I, II ir III prioritetinėms kryptims. IV prioritetinės krypties atžvilgiu planuojama, kad prieš tarpinį vertinimą bus įsteigtos visos ŽRVVG, bus patvirtintos žuvininkystės regionų plėtros strategijos ir bus pasirinkti kai kurie projektai.

4. Išankstinio (*ex ante*) vertinimo santrauka

Veiksmų programos išankstinis vertinimas buvo pavestas viešai įstaigai „Socialinės ir ekonominės plėtros centrui“.

Išankstinio vertinimo tikslai ir procesai.

Išankstinis Veiksmų programos vertinimas atliekamas, remiantis Europos Žuvininkystės Fondo⁴ reglamento (EB) Nr. 1198/2006 47 straipsniu, siekiant optimizuoti ES paramos panaudojimą bei patobulinti strateginį dokumentą.

Pagrindinis Veiksmų programos vertinimo tikslas yra padėti užtikrinti Veiksmų programos aktualumą bei atitiktį Europos Bendrijos ir nacionaliniams tikslams bei prioritetams, taip pat padėti tinkamai paskirstyti finansinius išteklius.

Vertinimo metodologija paremta Europos Komisijos *ex ante* vertinimo vadovu, skirtu Europos Žuvininkystės fondui naujam programavimo laikotarpiui 2007–2013⁵ m. ir Europos Komisijos Praktiniais nurodymais stebėsenos ir vertinimo rodiklių panaudojimui vertinant Europos Žuvininkystės fondo veiklą⁶.

Vertinimo procesą sudarė tokie pagrindiniai etapai:

- dokumentų ir informacijos analizė;
- vertintojų darbas grupėse;
- interviu su Veiksmų programos rengėjais ir pagrindiniais sprendimus priimančiais asmenimis.

Ex ante vertinimo metu laikantis ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų procedūrų taip pat buvo atliktas Veiksmų programos strateginio poveikio aplinkai vertinimas (toliau – SPAV). Siekiant nustatyti galimą Veiksmų programos įgyvendinimo poveikį gamtinei aplinkai, saugomoms gamtinėms teritorijoms, bioįvairovei ir gamtos ištekliams, gamtiniam ir kultūriniam paveldui, nekilnojamajam turtui, visuomenės sveikatai bei gyvenimo kokybei, buvo analizuojamos pagrindinės galimos Veiksmų programos įgyvendinimo pasekmės, tikėtinos ateities tendencijos tuo atveju, jeigu Veiksmų programa nebūtų įgyvendinta, ir, svarbiausia, rengiant viešus aptarimus bei laikantis nustatytų derinimo procedūrų, sudaromos tinkamos sąlygos ankstyvoms konsultacijoms su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene.

Veiksmų programos atitiktis žuvininkystės sektoriaus poreikiams

Veiksmų programoje pateikiama žuvininkystės sektoriaus analizė atitinka realią situaciją. Dauguma išryškintų problemų yra iš tiesų aktualios ir, norint užtikrinti sektoriaus augimą bei plėtrą, pastangos jas spręsti yra būtinos. Tačiau, ekspertų vertinimu, kai kuriais atvejais Veiksmų programoje aprašomos silpnybės, kurių sprendimas bet kuriuo atveju negalės būti finansuojamas iš EŽF lėšų (pvz., žuvivaisos darbai). Nors tai daugiau techninis klausimas, Veiksmų programoje tokių neatitikimų, neturinčių loginės tautos, reikėtų vengti. Kai kuriais atvejais buvo pasigesta šiek platesnio požiūrio į žuvininkystės sektoriaus situaciją, kai, pvz., akvakultūros ūkių analizė pateikiama orientuojantis vien į stambiuosius gamintojus, neįvertinant smulkesnių ūkininkų, kurių pagaminama žuvininkystės produkcija taip pat užima tam tikrą rinkos dalį.

Veiksmų programos atitiktis strateginiams dokumentams.

⁴ 2006 m. liepos 27 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1198/2006 dėl Europos Žuvininkystės Fondo

⁵ Naujo programavimo laikotarpio metodologiniai darbiniai dokumentai, 2007-2013 Darbinio dokumento projektas dėl Europos žuvininkystės fondo išankstinio vertinimo

⁶ Naujas programavimo laikotarpis, 2007-2013: Metodologiniai darbiniai dokumentai, Darbinio dokumento [X] projekto stebėsenos ir vertinimo rodikliai. Praktinis Europos žuvininkystės fondo vadovas

Veiksmų programa parengta siekiant pagrindinio nacionalinio strateginio tikslo – žuvininkystės sektoriaus plėtros ir konkurencingumo didinimo, užtikrinant ekonominį, aplinkos ir socialinį tvarumą, biologiškai pagrįsto, racionalaus žuvų išteklių naudojimo. Suformuluotas strateginis tikslas visiškai atitinka BŽP tikslą garantuoti, kad gyvieji vandens ištekliai būtų naudojami, užtikrinant tausojančias ekonomines, aplinkos ir socialines sąlygas. Veiksmų programoje numatytas finansavimas visiems Nacionaliniame strateginiame plane numatytiems tikslams ir prioritetams, kurie gali būti finansuojami iš EŽF lėšų.

Veiksmų programoje numatytos priemonės prisideda prie Bendrijos strateginėse gairėse 2007–2013 m.⁷ (Lisabonos strategijoje) numatytų tikslų įgyvendinimo. Pagrindinis Lisabonos strategijoje numatytas tikslas – augimo potencialo ir produktyvumo didinimas bei socialinės sanglaudos skatinimas, pagrindinį dėmesį skiriant žinių, inovacijų ir žmogiškųjų išteklių stiprinimui. Siekiant Lisabonos strategijos tikslų, Veiksmų programoje skatinama sąveika tarp aplinkosaugos ir ekonominio efektyvumo bei konkurencingumo didinimo. Visos prioritetinės kryptys numato priemones, leidžiančias suteikti žinių ekonomikos bruožų žuvininkystės sektoriui. Pirmiausia Veiksmų programoje numatyta parama profesinių gebėjimų stiprinimui, naujų mokymo metodų rengimui, taip pat skatinama mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus ūkio subjektų partnerystė. Parama šiai partnerystei – ypač veiksminga priemonė, kuri skatins darbuotojų žmogiškuosius gebėjimus, naujų žinių ir įgūdžių įgijimą, sudarys geresnes sąlygas darbo vietoms kurti, pajamoms iš alternatyvios žvejybai veiklos gauti, žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui stiprinti. Siekiant pritraukti jaunus specialistus, Veiksmų programoje numatyta parama jauniems žvejams įsigyjant pirmąjį žvejybos laivą. Didelis dėmesys bus skiriamas žuvininkystės sektoriaus įmonių modernizavimui, diegiant naujus gamybos metodus, kuriant naujas darbo vietas bei gerinant darbo sąlygas. Plėtojant infrastruktūrą ir diegiant kompiuterizuotas valdymo sistemas, planuojama padidinti žuvininkystės sektoriaus įmonių konkurencingumą ir paskatinti modernių gamybos metodų diegimą. Veiksmų programoje atkreipiamas ypatingas dėmesys į išlaidas mokslui bei naujų technologijų diegimui remti ir sudaromos sąlygos sparčiai didinti žuvininkystės sektoriaus potencialą, skatinant mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus ūkio subjektų partnerystės, mokslo ir verslo bendradarbiavimo bei naujų technologijų kūrimą ir diegimą. Numatomos galimybės skatinti ir pripažinti iniciatyvą remti *inovatyvaus* verslo kūrimą.

Veiksmų programoje pagal visas prioritetines kryptis numatoma parama priemonėms, prisidedančioms prie gyvenimo kokybės gerinimo, efektyvaus išteklių naudojimo ir aplinkos išsaugojimo ir padedančioms siekti ES Darnios plėtros strategijoje⁸ (Geteborgo strategijoje) numatytų tikslų, pirmiausia siekiant sumažinti žuvininkystės sektoriaus poveikį aplinkai ir skatinti ekologinius gamybos metodus. Geteborgo strategijos tikslai bus įgyvendinami derinant žvejybos galimybes su žvejybos pajėgumais, diegiant selektyvesnes žvejybos priemones, taip apsaugant ir plėtojant gyvuosius vandens išteklius, remiant investicijas į žuvų perdirbimo įmones. Todėl bus mažiau šalutinių perdirbimo produktų, atliekų, išmetamų į aplinką. Bus skiriamos kompensacijos už akvakultūros gamybos metodų, padedančių apsaugoti aplinką bei pagerinti aplinkos kokybę, išsaugoti gamtą, naudojimą teritoriniuose vienetuose, esančiuose Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose arba netoli jų.

Veiksmų programos pagrindinius prioritetus ir priemones orientuojant į bendrą ES tikslų įgyvendinimą, Veiksmų programa tuo pačiu prisideda prie nacionalinių strateginių dokumentų įgyvendinimo.

Veiksmų programos indėlis numatant ilgalaikę žvejybos pajėgumų ir galimybių pusiausvyrą

Vienos iš pagrindinių Veiksmų programoje įvardijamų jūrų žuvininkystės silpnųjų yra paklausių žuvų rūšių kvotų trūkumas, nepakankamas Baltijos jūros žvejybos laivyno efektyvumas

⁷ Komisijos komunikatas „Sanglaudos politika ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti: Bendrijos strateginės gairės 2007–2013 m.“, KOM (2005) 299, 2005. 7.5

⁸ Priimta 2001 m. birželio 15–16 d. Geteborgo Europos Vadovų Tarybos

bei pertekliniai žvejojamos Baltijos jūros priekrantėje pajėgumai. Pagrindinės šių problemų sprendimo priemonės – žvejojamos laivų atidavimas į metalo laužą ir žvejojamos laivų veiklos keitimas. Numatytas Baltijos priekrantėje žvejojančių laivų pajėgumų sumažinimas 50% yra tikėtinas ir atspindi realias ekonomines sektoriaus sąlygas. Sumažinus pajėgumus, šiame versle likusioms žvejojamos įmonėms pagerės ekonominės veiklos sąlygos, verslas taps rentabilus, sumažės socialinė įtampa žuvininkystės sektoriuje.

Planuojama mažinant Kuršių mariose ir Kauno vandens talpykloje versline žvejojama užsiimančių įmonių skaičių, optimizuoti verslinę žvejojimą vidaus vandenyse. Žvejojamos pajėgumai bus mažinami, remiant laivų veiklos perorientavimą. Tai prisidės prie tvaraus vidaus vandens žvejojamos vystymosi.

Siekiant sumažinti neigiamas socialines ir ekonomines pasekmes, numatytos kompensacijos žvejams, netekusiems darbo dėl laivo žvejojinės veiklos nutraukimo visam laikui. Planuojama, kad 20 tūkst. Lt vienkartinės kompensacijos pakaks žvejui ir jo šeimai žvejo persikvalifikavimo ir naujos darbo vietos paieškos laikotarpiu.

Ekonominės veiklos ir žmogiškųjų išteklių, tvarios plėtros skatinimas bei aplinkos saugojimas bei gerinimas

Veiksmų programoje numatyta parama žvejojamos laivų, žuvų perdirbimo įmonių modernizavimui ir darbo sąlygų gerinimui. Žvejojamos laivų ir žuvų perdirbimo įmonių modernizavimas visų pirma siejamas su naujų technologijų ir gamybos metodų diegimu, didinant konkurencingumą ir užtikrinant stabilią veiklą. Tuo pačiu planuojama užtikrinti darbo sąlygų gerinimą ir sukurti naujas nuolatines darbo vietas. Pagal Veiksmų programą planuojama sukurti 320 naujų darbo vietų akvakultūros ir žuvies perdirbimo įmonėse. Tačiau, įvertinus tai, kad dėl žvejojamos pajėgumų mažinimo darbo neteks ir vienkartinę kompensaciją gaus 150 žvejų, matyti, kad realiai žuvininkystės sektoriuje bus sukurta 170 naujų darbo vietų. Tai rodo, kad žuvininkystės sektorius ekonominiu požiūriu atsigauna, nepaisant bendro žvejojamos laivyno pajėgumų mažinimo. Jeigu Veiksmų programos įgyvendinimo metu pavyktų realizuoti atskiras priemones, skatinančias kuo daugiau iš žvejojamos visam laikui pasitraukusių žvejų užsiimti kita žuvininkystės sektoriaus veikla, būtų dar labiau padidintas pagal Veiksmų programą skiriamų lėšų panaudojimo efektyvumas, sumažinant darbuotojų perkvalifikavimo lėšas ir produktyviau išnaudojant sukauptas specifines sektoriaus žinias bei įgūdžius. Jūrų žuvininkystėje numatoma parama bent 3 jauniems žvejams siekiantiems įsigyti pirmąjį laivą.

Didžiausią teigiamą ekonominį poveikį visam Lietuvos žuvininkystės sektoriui turėtų padaryti investicijos į akvakultūros ir žuvų perdirbimo sritis. Atsižvelgiant į prognozes planuojama, kad žuvų importas padidės tik 23,5%, o eksportas – net 83,6%.

Atsižvelgiant į tai, kad bus remiamas vidaus vandens žvejojamos laivų veiklos perorientavimas tikėtinas teigiamas poveikis veiklos konkurencingumo didinimui, tuo pačiu sudarant sąlygas alternatyviai pasitraukusių iš žvejojamos žvejų veiklai. Balansas tarp žvejojamos pajėgumų mažinimo ir naujų darbo vietų kūrimo vidaus vandenyse turėtų tapti viena svarbiausių tvaraus vystymosi prielaidų.

Veiksmų programoje gana didelis dėmesys skiriamas aplinkos kokybės išsaugojimui ir gerinimui. 2007–2013 m. laikotarpiu numatyta parama mažiau kuro naudojančių jūros ir vidaus vandens žvejojamos laivų variklių įsigijimui bei didesnio selektyvumo žvejojamos metodų diegimui. Vienas svarbiausių tikslų, kurių bus siekiama remiant investicijas į perdirbimo įmonių modernizavimą – sumažinti gamybos atliekų kiekį – taip bus mažinamas ir neigiamas poveikis aplinkai. Taip pat numatomos atskiros priemonės tausojančiam žuvų išteklių naudojimui.

Žmogiškųjų išteklių plėtra

Veiksmų programoje pagal visas prioritetas kryptis numatyta investuoti į žuvininkystės sektoriaus žmogiškųjų išteklių plėtrą, sudarant palankias sąlygas tobulinti profesinius gebėjimus ir

gerinti darbo sąlygas bei saugą. Planuojama, kad modernizuojant laivus, pertvarkant akvakultūros bei perdirbimo įmones, diegiant naujas technologijas, bus gerinama darbo vietų kokybė bei, labai svarbu, užtikrinamos saugesnės darbo sąlygos.

Įgyvendinant mokymosi visą gyvenimą priemones, Veiksmų programoje numatytas finansavimas žuvininkystės sektoriaus darbuotojų profesinių gebėjimų stiprinimui. Teigiama vertintina tai, kad nemaža dalis gebėjimų stiprinimui skirtų lėšų, numatytų pagal kolektyvinio intereso priemones, bus įsisavinamos per asocijuotas struktūras, todėl turėtų tekti santykinai platesniam žuvininkystės sektoriaus darbuotojų ratui.

Sėkmingesniai Veiksmų programos įgyvendinimui užtikrinti planuojami administruojančių institucijų darbuotojų mokymai pagal techninės paramos priemonę. Vertintojų manymu, iš techninės paramos lėšų taip pat būtų tikslinga finansuoti ŽRVVG valdymo institucijų bei administracinio personalo bendrųjų gebėjimų stiprinimą, sukuriant prielaidas sėkmingai žuvininkystės regionų plėtrai.

Svarbia investicija laikytina ir pagal kolektyvinio intereso priemones galima parama žuvininkystės sektoriaus darbuotojų perkvalifikavimui. Skyrus žmogiškiesiems ištekliams numatytas investicijas toms sektoriaus dalims, kuriose bus labiausiai mažinamas darbuotojų skaičius (žvejai, visam laikui pasitraukiantys iš žvejybos) ir perkvalifikavus darbuotojus į kitą su žuvininkyste susijusią veiklą, atsirastų galimybė žymiai sumažinti neigiamas atskirų darbo vietų mažinimo socialines ir ekonomines pasekmes, išlaikyti sektoriuje specifinę patirtį turinčius žmones.

Finansinių lėšų paskirstymas

Prioritetinių kryptių, numatytų Lietuvos žuvininkystės sektoriaus Veiksmų programoje 2007-2013 m. išankstinis vertinimas parodė, kad Veiksmų programa iš esmės yra suderinta su Lietuvos nacionaliniu strateginiu planu ir jo finansiniais rodikliais. Lėšų paskirstymas tarp prioritetinių kryptių Veiksmų programoje yra logiškas ir pagrįstas.

Veiksmų programa pagal atskirus rodiklius iš esmės turėtų būti įvykdyta ir viršyta. Veiksmų programoje skiriamų lėšų paskirstymas atitinka reglamente (EB) Nr. 1198/2006 numatytą reikalavimą „didinti veikiančių struktūrų konkurencingumą ir ekonomiškai gyvybingų žuvininkystės sektoriaus įmonių vystymąsi“. Taip pat Veiksmų programa skiria pakankamai lėšų jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonėms.

Didelę pridėtinę vertę turinčių veiksmų skatinimas

Siekiant didesnės sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės, numatyta parama jūrų ir vidaus vandens žvejybos laivų modernizavimui, kuris sudarys sąlygas ilgesnį laiką užtikrinti žuvininkystės produktų kokybę, mažinti nepageidaujamų žuvų priegaudą – taip bus didinamas sektoriaus konkurencingumas, mažinamas žalingas poveikis aplinkai.

Žuvininkystės ir akvakultūros produktų pridėtinės vertės didinimui didelės įtakos turėtų turėti numatomos investicijos į pirminį perdirbimą ir paskesnį perdirbimą, didinant galutinio produkto vertę.

Kaip vienas iš pridėtinės vertės (aplinkosaugos prasme) elementų yra nerštaviečių ir migracijos takų atkūrimas – tai pagerins žuvų išteklių būklę. Veiksmų programoje numatytų vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtų priemonių tikslas – gerinti vidaus vandens žuvų išteklių būklę ir praeivių jūrinių žuvų gerovę. Taip pat diegiami ekologinės akvakultūros metodai, kurie turėtų gerokai sumažinti neigiamą poveikį aplinkai, palyginus su įprastine praktika akvakultūroje.

Parama jauniems žvejams įsigyti pirmąjį laivą užtikrins žuvininkystės sektoriaus plėtrą ir tęstinumą, pritraukiant jaunus kvalifikuotus specialistus, paskatins naujų produktų ir paslaugų, inovatyvių valdymo metodų diegimą žuvininkystės sektoriuje.

Kaip vienas pagrindinių pridėtinės vertės kūrimo aspektų Veiksmų programoje numatomas bendradarbiavimo tarp žuvininkystės regionų, vietos žuvininkystės sektoriaus atstovų, valdžios ir interesų grupių, mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus ūkio subjektų partnerystės skatinimas.

Veiksmų programoje numatytos priemonės, susijusios su asocijuotų žuvininkystės sektoriaus struktūrų stiprinimu bei jų veiklos skatinimu. Įsitraukimas į žuvininkystės asociaciją skatins žuvininkystės sektoriaus subjektų aktyvesnį dalyvavimą žuvininkystės sektoriaus valdyme.

Prisidėjimas prie žuvininkystės bei akvakultūros produktų geresnio tiekimo į Bendrijos rinką bei tvarios Bendrijos rinkos plėtos

Pagrindinės Veiksmų programoje numatytos priemonės, prisidėsiančios prie geresnio žuvininkystės bei akvakultūros produktų tiekimo į Bendrijos rinką, susijusios su rinkodaros veiksmų skatinimu, žvejojimo laivų ir žvejojimo infrastruktūros tobulinimu – taip bus užtikrinamas produkcijos kokybės išsaugojimas, tiekiant ją į rinką.

Atnaujinus seną ir sukūrus naują žvejojimo uostų infrastruktūrą, įrengiant žuvų iškrovimo, atšaldymo, laikymo įrenginius, bus pagerintos žuvų laikymo higienos ir sanitarijos sąlygos. Tai turės teigiamos įtakos pervežamos žuvininkystės produkcijos kokybei ir tiekimui į rinką. Atnaujinta ir sukurta infrastruktūra galės pasinaudoti ir kitų ES šalių žvejojimo laivai, todėl bus sudarytos palankios sąlygos žvejojimo įmonių bendradarbiavimui ES mastu bei stiprinamas ES žuvininkystės sektoriaus konkurencingumas.

Ekspertų pastebėjimu, prisidedant prie Bendrijos rinkos plėtos ir skatinant Lietuvos žuvininkystės sektoriaus produkcijos pardavimą Bendrijos ir trečiųjų šalių rinkose, tikslinga Veiksmų programoje papildomai numatyti paramą reklamai ir rinkodarai, žuvininkystės produktų kokybės ženklinimui ir sertifikavimui ir pan., kaip tai numatyta pagal reglamento (EB) Nr. 1198/2006 40 straipsnį.

Lyčių lygybės propagavimas

Dėl žvejojimo veiklos specifiškumo šiame segmente dominuoja vyrai, o žuvų perdirbimo pramonėje daugumą dirbančiųjų sudaro moterys. Atsižvelgiant į tai, Veiksmų programoje nenumatytos atskiros specialios priemonės lyčių lygybei užtikrinti, tačiau yra numatytos atskiros veiklos sritys, įskaitant žuvininkystės grupių veiklą, kuriose parama skiriama atitinkamų veiklos sričių mokymams, prioritetą teikiant moterų mokymams, kurie padėtų pritraukti kuo daugiau moterų į žuvininkystės sektorių, tiek sprendimų priėmimo, tiek gamybos lygmenyje. Veiksmų programos kolektyvinio intereso priemonės numato remti veiklos sritis, susijusias su ryšių tarp organizacijų stiprinimu ir geros patirties, susijusios su vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimu, perdavimu. Veiksmų programoje numatyta visų pirma stiprinti moterų vaidmenį pačiose žvejų bendruomenėse, jas įtraukiant į žuvininkystės veiklos grupes. Lyčių balansas žuvininkystės regionų veikloje bus užtikrintas, nustačius, kad žuvininkystės veiklos grupės valdymo instituciją turi sudaryti abiejų lyčių nariai santykiu 20:80. Tokiu būdu bus netiesiogiai skatinamas lyčių nelygybės darbo rinkoje mažinimas. Užtikrinti lyčių lygybę numatyta ir įtraukiant atitinkamus kriterijus į projektų atrankos procesą, sudarant visiems vienodas sąlygas vystyti veiklą ir gauti paramą.

Tvarios žuvininkystės regionų plėtos skatinimas, remiant esamus pajėgumus ir gerinant gyvenimo kokybę

Vertinant Veiksmų programoje numatytas priemones ir nustatytus prioritetus, kurie bus naudojami finansuotinių projektų atrankoje, matyti, kad didžiausia paramos lėšų dalis susikoncentruos Klaipėdos regione. Tai gana logiška, kadangi būtent Klaipėdos apskrityje yra didžiausias žuvininkystės įmonių ir žuvininkystės sektoriuje užimtų darbuotojų skaičius, čia išplėta žvejojimo atviroje Baltijos jūroje ir jos priekrantėje, žuvų perdirbimas, žvejojimo didžiausiam

vidaus vandenų telkinyje – Kuršių mariose, o žuvininkystės veikla daro didelę įtaką regiono socialiniams ir ekonominiams procesams.

Veiksmų programoje numatytos remtinios veiklos sritys aiškiai rodo, kad bus gerinama gyvenimo kokybė: bus skatinamas ekologinis turizmas, smulkios turizmo infrastruktūros atnaujinimas, kraštovaizdžio tvarkymas. Veiksmų programoje numatyti mokymai, susiję su reglamente (EB) Nr. 1198/2006 numatytais veiklos sritimis, kvalifikacijos kėlimo, o atskirais atvejais – ir perkvalifikavimo galimybės prisidės prie gyvenimo kokybės gerinimo.

Veiksmų programoje numatoma parama ir vidaus vandenų žuvininkystei bei akvakultūros ūkiams, tokiu būdu skatinant ir kitų šalies regionų plėtrą. Regionų augimas bus skatinamas ne tik remiant investicijas į veiklos modernizavimą, bet ir verslinę žvejybą ežeruose bei upėse palaipsniui perorientuojant į rekreacinę žuvininkystę, taip plėtojant alternatyvią veiklą kaimiškose vietovėse.

Tarpvalstybinis žuvininkystės regionų bendradarbiavimo skatinimas, numatytas pagal ketvirtąją prioritetinę kryptį, prisidės prie bendro sektoriaus konkurencingumo didinimo bei inovacijų plėtros. Numatoma skleisti geriausią praktiką, keistis patirtimi įgyvendinant horizontaliuosius ES principus, remti žuvininkystės regionų darnios plėtros dalyvių tarpvalstybinių ir Bendrijų tinklų kūrimą, skatinti mokymąsi bei informacijos sklaidimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Veiksmų programoje pasirinkta įgyvendinti IV prioritetinę kryptį, kuriai skirta 30,8 mln. Lt (8,92 mln. EUR) paramos lėšų, galima teigti, kad bus ženkliai skatinama žuvininkystės regionų plėtra.

Institucinių ir administracinių gebėjimų stiprinimas, siekiant geresnio Veiksmų programos įgyvendinimo

Veiksmų programoje numatyta stiprinti administracinius Veiksmų programą administruojančių institucijų darbuotojų gebėjimus, pirmiausia siekiant užtikrinti tinkamą programos įgyvendinimą. Dalį paramos lėšų numatyta skirti papildomų etatų administruojančiose institucijose skyrimui – tai turėtų sudaryti sąlygas sklandaus bendradarbiavimo tarp regionų, suinteresuotų grupių, ryšių su plačiąja visuomene palaikymui bei informavimui.

Pati administravimo sistema ir funkcijų pasiskirstymas tarp institucijų Veiksmų programoje aprašyta gana glaustai ir tik tiek, kiek to reikalaujama pagal reglamentą (EB) Nr. 1198/2006. Pateikta Veiksmų programos įgyvendinimo schema atitinka minėtame reglamente keliamus reikalavimus ir sudaro tinkamas prielaidas sklandžiam Veiksmų programos įgyvendinimui, tačiau siekiant aiškesnio administravimo funkcijų paskirstymo ir administravimo procedūrų detalizavimo, papildomai bus parengti specialūs atskiri dokumentai. Ekspertai taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad audito institucija paskirtas Žemės ūkio ministerijos Vidaus audito departamentas, nors remiantis reglamento (EB) Nr. 1198/2006 reikalavimais, ši institucija turėtų būti „funkciškai nepriklausoma“ nuo vadovaujančios institucijos, t.y. Žemės ūkio ministerijos.

Atsižvelgimas į Veiksmų programos strateginio poveikio aplinkai vertinimo pastabas

Atsižvelgiant į Veiksmų programos SPAV, kuri atliekant buvo vertinama, kaip programoje numatytų uždavinių sprendimas paveiks atskirus aplinkos komponentus bei jų tvarią plėtrą, didžiausią teigiamą poveikį atskiriems aplinkos komponentams turės priemonės, numatytos I, II ir IV prioritetinėse kryptyse.

Ex ante vertintojų nuomone, Veiksmų programoje buvo tinkamai atsižvelgta į SPAV vertintojų pasiūlymus ir pakoreguotos kai kurios Veiksmų programos priemonės. Pagal III prioritetinės krypties priemonę „Vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtos priemonės“ nuspręsta teikti prioritetą ES šalyse ir Lietuvoje sugaunamoms saugomoms ir nykstančioms žuvų ir nęgių rūšims, siekiant sudaryti palankias sąlygas natūraliai žuvų išteklių reprodukcijai, migracijai ir nerštui. Skiriant paramą pagal II prioritetinės krypties priemonę „Akvakultūra“ papildomas prioritetas bus teikiamas fiziniams ir juridiniams asmenims, kurių visi ar dalis tvenkinių patenka į Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbias teritorijas ir daro joms

teigiama poveikį. Siekiant sumažinti nepageidaujamą saugomų žuvų ir vandens paukščių priegaudą bei sudaryti palankias sąlygas aplinkos kokybės saugojimui ir gerinimui, pagal I prioritinės krypties III priemonę „Žvejybos laivų modernizavimas“ ir II prioritinės krypties II priemonę „Žvejyba vidaus vandenyse“ numatyta prioriteta teikti projektams, skirtiems laivų ir žvejybos įrangos modernizavimui, siekiant plačiau įdiegti selektyvesnius žvejybos įrankius ar sumažinti nepageidaujamą saugomų žuvų priegaudą.

Veiksmų programos rengėjų atsižvelgimas į ex ante vertintojų pastabas vertinimo metu

Ex ante vertinimo metu buvo nuolat bendraujama su Veiksmų programos rengėjais, siekiant kuo geriau parengti Veiksmų programą. Veiksmų programos rengėjai atsižvelgė į *ex ante* vertintojų pasiūlymą pataisyti Veiksmų programą, įtraukiant papildomą paramą iš EŽF naujų rinkų plėtrai ir rėmimo kampanijoms (pagal reglamento (EB) Nr. 1198/2006 40 straipsnį), bei bandomiesiems projektams. Veiksmų programos rengėjai užtikrino, kad ateityje jie atsižvelgs į *ex ante* vertintojų atliktus priemonių finansinius skaičiavimus ir laikysis jų rekomendacijų. Vertinimo metu buvo atsižvelgta į daug pasiūlymų pakoreguoti SSGG analizę.

5. Veiksmų programos prioritetinės kryptys

5.1. Pasirinktų prioritetinių krypčių nuoseklumas ir pagrindimas

Siekiant plėtoti Lietuvos žuvininkystės sektorių pagal Bendrą žuvininkystės politiką, įgyvendinti bendrą Nacionalinio strateginio plano ir Veiksmų programos tikslą, buvo nuspręsta įgyvendinti priemonės pagal visas penkias reglamente (EB) Nr. 1198/2006 nurodytas prioritetines kryptis:

1. Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės.
2. Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara.
3. Bendro intereso priemonės.
4. Tvari žuvininkystės regionų plėtra.
5. Techninė parama.

5.1.1. Atitinkamos nacionalinio strateginio plano dalys

Kaip minėta aukščiau, bendras Nacionalinio strateginio plano uždavinys yra žuvininkystės sektoriaus plėtra ir konkurencingumo didinimas, užtikrinant ekonominį, aplinkosaugos ir socialinį tvarumą, žuvų išteklių apsaugą ir atsinaujinimą. Nacionaliniame strateginiame plane paaiškinama, kad turi būti skirta pakankamai pastangų tvariai žuvininkystės sektoriaus plėtrai užtikrinti, racionaliai koordinuojant verslo konkurencingumą ir efektyvumą, protingai panaudojant žuvų išteklius ir sprendžiant socialines problemas. Integruota žuvininkystės sektoriaus plėtra turi užtikrinti visų žuvininkystės gamybos ciklo grandinių koordinuotą plėtrą ir judėjimą, laikantis Lietuvos ir ES strateginio valdymo tradicijų.

Nacionaliniame strateginiame plane yra numatyti pagrindiniai tikslai ir uždaviniai, kurie yra įgyvendinami penkiose Veiksmų programos prioritetinėse kryptyse. Atitinkamos Nacionalinio strateginio plėtros plano dalys yra apibūdintos pagal kiekvieną prioritetinę kryptį skyriuje „Bendras krypties aprašymas ir pagrindimas“.

5.1.2. Pagrindiniai Veiksmų programos principai

Šioje Veiksmų programoje aprašytos visos prioritetinės kryptys ir priemonės buvo parinktos su tikslu įgyvendinti Nacionaliniame strateginiame plane numatytus tikslus ir uždavinius bei laikantis Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1198/2006 19 straipsnyje numatytų pagrindinių principų.

Stabilios ir ilgalaikės žvejybos pajėgumų ir žvejybos galimybių pusiausvyros užtikrinimas

Nacionaliniame strateginiame plane nurodyta, kad pastaruoju metu ypatingai mažėja vertingų jūros žuvų išteklių, mažėja senstančių žvejybos laivų efektyvumas. Siekiant suderinti žvejybos pajėgumus su esamais žuvų *ištekliais* tolimuosiuose vandenyse, Baltijos jūroje ir jos priekrantėje, bus taikomos I prioritetinės krypties Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės. Tokiu būdu bus užtikrinta stabili ir ilgalaikė žvejybos pajėgumų ir žvejybos galimybių pusiausvyra ir prisidedama prie BŽP įgyvendinimo.

Darnios, subalansuotos ir tvarios ekonominės veiklos plėtros, darbų ir žmogiškųjų išteklių stiprinimas, aplinkos saugojimas ir gerinimas

Tam tikros jūroje žvejojančios įmonės, kurių veikla nepelninga, bus skatinamos nutraukti žvejybinę veiklą, senus ir neefektyvius dirbančius laivus atiduodant į metalo laužą ar

perorientuojant į kitą veiklą. Taip bus skatinamas darbo vietų kūrimas, alternatyvaus verslo plėtra, likusių žvejybos įmonių konkurencingumas. Pasiliekančios žvejybos versle įmonės turės galimybę modernizuoti savo laivus, įdiegti selektyvius žvejybos įrankius, taip jos ne tik pagerins savo efektyvumą, bet ir prisidės prie aplinkos kokybės gerinimo.

Siekiant darnios akvakultūros, žvejybos vidaus vandenyse, žuvų perdirbimo ir rinkodaros plėtros, žuvininkystės ir akvakultūros produktų konkurencingumo didinimo, siekiant sumažinti neigiamą ir padidinti teigiamą poveikį aplinkai, bus taikomos II prioritetinės krypties priemonės. Akvakultūros ūkiai bus modernizuojami, jiems bus suteikta galimybė įdiegti pažangius gamybos metodus. Skatinant tolydų užimtumą žuvininkystės sektoriuje ir didinant konkurencingumą, bus remiamos investicijos į žuvų perdirbimą ir rinkodarą. Šalies vidaus vandenyse žvejojantių laivų savininkams taip pat bus suteikta galimybė modernizuoti laivus arba perorientuoti juos į kitą, nei žvejyba, veiklą.

Siekiant užtikrinti tvaresnę žuvininkystės sektoriaus plėtrą, bus įgyvendinamos kolektyvinę naudą teikiančios priemonės, skatinamas bendradarbiavimas tarp žuvininkystės sektoriaus operatorių pagal III prioritetinės krypties priemonę „Kolektyviniai veiksmai“.

Finansinių išteklių paskirstymas

EŽF finansinių išteklių paskirstymas pagal prioritetines kryptis yra subalansuotas ir pagrįstas. Bendro finansavimo dalys ir pagrindimas yra nurodyti kiekvienoje prioritetinėje kryptyje.

Operacijų, prisidedančių prie Lisabonos ir Geteborgo strategijų, skatinimas

Veiksmų programa yra susijusi su Lisabonos strategija ir padeda įgyvendinti pagrindinį šios strategijos tikslą – *sukurti labiausiai konkurencingą ir dinamišką žinių ekonomiką pasaulyje, kuri galėtų skatinti subalansuotą ekonominę plėtrą, sukuriant daugiau darbo vietų ir užtikrinant tampresnę sanglaudą*. Lietuva yra parengusi Nacionalinę programą Lisabonos strategijos įgyvendinimui.⁹ Pagrindiniai šios programos tikslai:

1. išlaikyti greitą ekonomikos augimą ir makroekonomikos stabilumą;
2. skatinti Lietuvos įmonių konkurencingumą;
3. skatinti darbo vietų sukūrimą ir investavimą į žmogiškuosius išteklius.

Lisabonos strategijoje apibrėžtų ir nacionalinių strateginių tikslų bus siekiama, įgyvendinus Veiksmų programos prioritetinių kryptų – „Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės“, „Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara.“, „Bendro intereso priemonės“, „Tvari žuvininkystės regionų plėtra“– priemonės, kurios skatins darbuotojų žmogiškuosius gebėjimus, žinių ir įgūdžių įgijimą, sudarys geresnes sąlygas darbo papildomoms vietoms kurti, gerinant darbo vietų kokybę, pajamoms iš alternatyvios žvejybai veiklos gauti, žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui stiprinti.

Dėl pastaruju metu vykdomos žvejybos pajėgumų mažinimo, išteklių tausojimo politikos žuvininkystėje dirbantiems žmonėms vis sunkiau pragyventi iš žvejybinės veiklos, jie patiria daug ekonominių ir socialinių sunkumų. Siekiant sumažinti šias neigiamas pasekmes ir padidinti socialinę gerovę, buvo pasirinktos EŽF priemonės, pagal kurias bus išmokamos kompensacijos žvejams, netekusiems darbo dėl laivų žvejybinės veiklos nutraukimo visam laikui.

Nacionaliniame strateginiame plane pažymėta, kad žuvininkystės sektoriuje trūksta kvalifikuotų darbuotojų, kad daug jaunų asmenų, kurie galėtų dirbti žuvininkystės sektoriuje, emigruoja. Siekiant pritraukti jaunus asmenis į šį sektorių, buvo pasirinkta EŽF paramos priemonė jauniems žvejams, kurie pirmą kartą įsigyja žvejybos laivą. Pasinaudojant IV prioritetinės krypties teikiamomis galimybėmis, bus siekiama pritraukti kuo daugiau jaunų asmenų į žuvininkystės bendruomenių veiklą, iškelus reikalavimą į ŽRVVG įtraukti bent vieną asmenį, kuris būtų jaunesnis nei 25 metai.

⁹ Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270 (Žin., 2005, Nr. 139-5019)

Veiksmų programa atitinka Geteborge 2001 m. pasirašytą strategiją, kurioje Lisabonos strategijos tikslai papildyti būtinumo tausoti aplinką nuostatomis. Geteborgo strategijos įgyvendinimo bus siekiama, derinant žvejybos galimybes su žvejybos pajėgumais (I prioritentinė kryptis), remiant investicijas į akvakultūros įrenginių statybą, plėtrą, kurie prisidės prie neigiamo poveikio aplinkai mažinimo ar teigiamo poveikio aplinkai didinimo, mokant kompensacijas už akvakultūros gamybos metodu, padedančių apsaugoti aplinką bei pagerinti aplinkos kokybę, naudojimą (II prioritetinės krypties priemonė „Akvakultūra“). Prie Geteborgo strategijos įgyvendinimo prisidės ir investicijos į žvejybos vidaus vandenyse įrenginių modernizacijos (II prioritetinės krypties priemonė „Žvejyba vidaus vandenyse“) bei investicijos į perdirbimo įmonių statybą, plėtrą ir modernizavimą, kai tokiais projektais bus siekiama mažinti neigiamą poveikį aplinkai (II prioritetinės krypties priemonė „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“). Trečiosios prioritetinės krypties priemonė „Vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtos priemonės“ tiesiogiai prisidės prie Geteborgo strategijos tikslų, nes bus atkuriami žuvų migracijos ir nerštiečių takai – tai žymiai pagerins žuvų išteklių būklę. IV prioritetinė kryptis prisidės prie pakrančių vietovių aplinkos kokybės gerinimo.

Veiksmų programos indėlis į ES strategijų įgyvendinimą

Prioritentinė kryptis		Indėlis į Lisabonos strategiją	Indėlis į Geteborgo strategiją
I	Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės	Didelis	Labai didelis
II	Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara	Labai didelis	Didelis
III	Bendro intereso priemonės	Didelis	Labai didelis
IV	Tvari žuvininkystės regionų plėtra	Labai didelis	Didelis

Žmogiškųjų išteklių plėtra

Kaip nurodyta Nacionaliniame strateginiame plane, vienas iš pagrindinių tikslų yra žmonių, dirbančių žuvininkystės sektoriuje, gebėjimų stiprinimas. Veiksmų programoje yra numatytos priemonės, kurios prisidės prie žmogiškųjų išteklių padėties žuvininkystės sektoriuje gerinimo. Parama bus teikiama akvakultūros ir žuvų perdirbimo bei rinkodaros įmonėms, pageidaujančios apmokėti savo darbuotojus (II prioritetinės krypties priemonės „Akvakultūra“ ir „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“). Be to, bus sudaryta galimybė gauti paramą darbuotojų, kurie dirba žvejybos, akvakultūros, žuvų perdirbimo ir rinkodaros srityse, mokymams per III („Kolektyviniai veiksmai“) ir IV prioritetinės krypties priemones. Institucijų, įgyvendinančių Veiksmų programą, žmogiškųjų išteklių gebėjimai bus gerinami pasitelkiant techninės pagalbos priemones (tačiau tik tiek, kiek tai reikalinga Veiksmų programai įgyvendinti).

Inovacijų, aplinkai palankių gamybos metodų ir vartotojų poreikių tenkinimo skatinimas

Veiksmų programa prisidės prie mokslo ir naujų technologijų žuvininkystės sektoriuje plėtros, o tai skatins aukštos kokybės standartus ir tenkins vis augančius Lietuvos vartotojų poreikius, prisidės prie aplinkai palankių gamybos metodų skaidrumo. Pvz., pagal II prioritetinės krypties priemonę „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ bus skatinama gaminti naujus, aukštos kokybės produktus (įskaitant ir produktus, skirtus

specializuotoms rinkoms), taikyti naujas perdirbimo technologijas. Pagal III prioritetinės krypties priemonę „Kolektyviniai veiksmai“ parama bus teikiama maisto kokybės ir saugos gerinimui, investicijoms, kurios prisidės prie žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkų skaidrumo (įskaitant atsekamumą), taip pat parama bus teikiama naujų rinkų paieškai ir pardavimų skatinimo kampanijų rengimui. Taikomųjų mokslų plėtra daugiausia bus įgyvendinama per III prioritetinės krypties priemonę „Bandomieji projektai“ kartu su „Kolektyvinių veiksmų“ priemone, kurios tikslas yra skatinti mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus subjektų bendradarbiavimą.

Indėlis į geresnį Bendrijos rinkos aprūpinimą

Prie geresnio vietinės ir Bendrijos rinkos aprūpinimo žuvininkystės ir akvakultūros produktais ir tvaria jos plėtra ypač prisidės II prioritetinės krypties priemonė „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ ir III prioritetinės krypties priemonė „Kolektyviniai veiksmai“.

Lyčių lygybė

Įgyvendinant priemones pagal visas minėtas prioritetines kryptis, bus didelis dėmesys skiriamas vyrų ir moterų lygių galimybių principo užtikrinimui. Tiek vyrams, tiek moterims bus sudarytos vienodos galimybės kreiptis paramos pagal visas minėtų prioritetinių kryptių priemones. Atsižvelgiant į gana menką moterų dalyvavimą žvejybos veikloje bei turint omeny tai lemiančias aplinkybes – žvejybinės veiklos specifiką – bus ieškoma būdų, kaip paskatinti moteris kiek galima aktyviau įsitraukti į minėtą veiklą. Vienas tokių būdų – IV prioritetinės krypties įgyvendinimas – ŽRVVG veikloje moterų dalyvavimas bus ypač propaguojamas.

Tvarios žuvininkystės regionų plėtros skatinimas

Siekiant tvarios žuvininkystės sektoriaus plėtros ir skatinant vietos partnerystę ir iniciatyvą, vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“, žuvininkystės regiono gyventojams bus suteikta galimybė rengti žuvininkystės regiono plėtros strategijas, kurios atspindės jų poreikius ir tikslus. Bus siekiama, kad remiantis strategijomis, žuvininkystės regionuose būtų kuriamos naujos darbo vietos asmenims, kurie neteko darbo dėl žvejybos pajėgumų mažinimo, taip pat žvejų šeimų nariams, kurie kaimo vietovėse dažnai neturi darbo, o dėl to – ir socialinių garantijų. Žvejų pajamos yra labai mažos, todėl bus skatinama veiklos rūšių diversifikacija, kad žvejai turėtų kelias darbo vietas. Siekiant regionų ekonominės ir socialinės pertvarkos, bus skatinama turizmo (ypač ekologinio) žuvininkystės regionuose plėtra, inovacijų ir naujų idėjų sklaida. Bus siekiama, kad žuvininkystės regionai plėtotų žuvų perdirbimo pramonę, diegtų naujas technologijas ir inovacijas ir tokiu būdu plėstų žuvininkystės produktų kokybę ir asortimentą, kartu tenkinant ir vartotojų interesus. Žuvininkystės regionų aplinkos kokybės gerinimas yra būtinas tam, kad būtų keliama vietos gyventojų gyvenimo kokybė, skatinamas turizmas – taip regionai taps konkurencingesni ir išliks patrauklūs bei saugūs ateities kartoms. Tam, kad žuvininkystės regionai galėtų pasidalyti geriausia praktika bei žiniomis, bus skatinamas žuvininkystės regionų bendradarbiavimas.

Institucinių ir administracinių gebėjimų tobulinimas

V prioritetinė kryptis skirta administruojančioms institucijoms, kurios turi užtikrinti, kad EŽF ir nacionalinio biudžeto parama Lietuvos žuvininkystei yra naudojama efektyviai ir skaidriai. Ši prioritetinė kryptis prisidės prie institucinių ir administracinių gebėjimų tobulinimo, efektyvaus BŽP įgyvendinimo ir Veiksmų programos administravimo.

5.1.3. Ex ante vertinimo rezultatai

Ex ante vertintojai nurodė, kad Nacionalinio strateginio plano ir Veiksmų programos atitinkamos dalys iš esmės tarpusavyje suderintos. Vertintojai nurodė nežymius, daugiau techninio pobūdžio neatitikimus tarp Nacionalinio strateginio plano ir Veiksmų programos, kuriuos Veiksmų programos rengėjai ištaisė.

Ex ante vertintojai įvertino, kaip Veiksmų programa prisideda prie reglamento (EB) Nr. 1198/2006 19 straipsnyje išdėstytų principų įgyvendinimo. Jie nurodė, kad Veiksmų programoje nepakako priemonių, prisidedančių prie mokslo plėtros ir vartotojų poreikių tenkinimo, ir atitinkamai pasiūlė į Veiksmų programą įtraukti papildomai galimybę teikti paramą bandomiesiems projektams (reglamento (EB) Nr. 1198/2006 41 straipsnis) ir naujų rinkų plėtrai ir skatinimo kampanijoms (reglamento (EB) Nr. 1198/2006 40 straipsnis). Į šiuos pasiūlymus Veiksmų programos rengėjai atsižvelgė ir III prioritetinėje kryptyje numatė naują priemonę „Bandomieji projektai“, o priemonėje „Kolektyviniai veiksmai“ – papildomas remtinas veiklos sritis, skirtas žuvininkystės ir akvakultūros produktų naujų rinkų plėtrai ar skatinimo kampanijoms.

Ex ante vertintojai pažymėjo, kad Veiksmų programoje trūksta bendresnės orientacijos į bendrus šalies socialinius ir ekonominius tikslus, pvz., numatant prioritetus naujų darbo vietų kūrimui kaimo vietovėse, akvakultūros plėtros galimybes kaimo vietovėse ir pan. Veiksmų programos rengėjai atsižvelgė į šią pastabą ir numatė IV prioritetinėje kryptyje prioritetą projektams, kurie prisidės prie naujų darbo vietų kūrimo kaimo vietovėse, II prioritetinėje kryptyje – akvakultūros ir perdirbimo plėtrai kaimo vietovėse, kaip galimai alternatyviai žemės ūkiui veiklai.

Atsižvelgiant į *ex ante* vertintojų pastabas ir pasinaudojant Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonių aprašymo pavyzdžiu, kur numatomas *Leader* metodo taikymas ne vienos prioritetinės krypties įgyvendinimo atveju, nuspręsta Veiksmų programoje numatyti, kad pagal IV prioritetinę kryptį parama gali būti teikiama veiklos sričių, numatytų II ir III prioritetinėse kryptyse, įgyvendinimui.

Ex ante vertinimas parodė, kad lėšų paskirstymas tarp prioritetinių krypčių yra tinkamas pasiekti Veiksmų programoje nurodytiems tikslams.

Kai kuriomis *Ex ante* vertinimo ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis Veiksmų programą įgyvendinančios institucijos vadovausis ir ateityje, įgyvendindamos minėtą programą.

Visos *ex ante* vertinimo rekomendacijos ir jų įtraukimas į Veiksmų programą yra išsamiai pateiktos Priede 2.

5.1.3. Suderinamumas su kitais ES fondais ir koordinavimo mechanizmais

Norint tinkamai įgyvendinti Nacionalinio strateginio plano tikslus ir uždavinius, turi prisidėti ir kiti ES fondai: EŽŪFKP, Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF), Europos Socialinio fondo (toliau – ESF). Tačiau tie patys projektai negali būti finansuojami iš kelių ES finansinių instrumentų, todėl būtina identifikuoti paramos pagal skirtingus fondus ribas. Tai bus daroma Veiksmų programos kiekvienos prioritetinės krypties aprašymo pabaigoje. Atskyrimo tarp fondų paramos ribos nustatomos tokiais principais: pagal remiamos veiklos sritį, paramos gavėją, paramos pobūdį arba pagal tai, ar projektai yra žuvininkystės regiono plėtros strategijos dalis.

Koordinavimą vykdys Bendrasis Stebėsenos komitetas, kuriame dalyvaus atitinkamų institucijų atstovai. Siekiant užtikrinti ESF, ERPF ir Sanglaudos fondų paramos panaudojimo koordinavimą, Koordinatoriaus atstovas dalyvaus EŽF finansuojamos Veiksmų programos Stebėsenos komitete, o Žemės ūkio ministerijos, kuri yra Veiksmų programos vadovaujančioji institucija, atstovas dalyvaus Struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondų finansuojamos Veiksmų programos Bendrajame Stebėsenos komitete. Suinteresuotų institucijų atstovai bus pakviesti dalyvauti Projektų atrankos komitetuose, šitaip siekiant išvengti dvigubo finansavimo projektų lygmenyje.

Taip pat bus užtikrinta, kad tas pats projektas nebūtų finansuojamas ir iš EŽF, ir iš EŽŪFKP, nes Žemės ūkio ministerija koordinuos minėtųjų fondų paramos įsisavinimą, programų administravimą, bei ta pati institucija, t.y. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Nacionalinė mokėjimo agentūra), administruos Veiksmų programą projektų lygmenyje bei padės išvengti projektų dvigubo finansavimo.

Prireikus, Veiksmų programos ir nacionalinių programų įgyvendinimo metu, siekiant užtikrinti veiksmingą EŽF, ES (pvz. Kaimynystės ir tarp-regioninių programų, kt.) paramos panaudojimo koordinavimą, bus galima pasitelkti jau veikiančius koordinavimo mechanizmus,

pvz. Stebėsenos komiteta, Žuvininkystės reikalų komiteta, Struktūrinių fondų Veiksmų programų valdymo komitetus, regionines plėtros tarybas, kt.

5.2. Pirmoji prioritėtinė kryptis. Jūrų žvejojimo laivyno pritaikymo priemonės

5.2.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas

Pagal I prioritėtinę kryptį bus įgyvendinamos šios priemonės:

- Laivų žvejojimo veiklos nutraukimas visam laikui;
- Laikinas žvejojimo veiklos nutraukimas;
- Žvejojimo laivų modernizavimas;
- Socialinio ir ekonominio pobūdžio priemonės.

Siekiant suderinti žvejojimo pajėgumus su esamais žuvų ištekliais, dalies žvejojimo laivų veikla bus nutraukiama visam laikui, juos atiduodant į metalo laužą arba perorientuojant kitai ne žvejojimo veiklai. Pirmą, nutraukti žvejojimo veiklą visam laikui bus skatinami seni ir neefektyviai dirbantys laivai, kurių modernizavimas netikslingas. Pirmiausia numatoma skatinti pasitraukti iš verslo Baltijos jūros priekrantėje žvejojančias įmones. Žvejojimo pajėgumai Baltijos jūros priekrantėje šiuo metu yra per dideli, dėl to mažos žvejų pajamos ir neužtikrina efektyvios veiklos. Taigi minėtųjų priemonių įgyvendinimo pasėkoje bus sumažinti bendri žvejojimo pajėgumai, išsaugus žuvų, ypač menkių, kvotos dalis, tenkanti vienam laivui, todėl padidės žvejojimo pelningumas. Išsamios žvejojimo laivų žvejojimo veiklos nutraukimo visam laikui sąlygos bus planuojamos nacionaliniame (uose) veiklos nutraukimo plane (uose), kuris sudarys žvejojimo pastangų reguliavimo plano dalį.

Nutraukus dalies žvejojimo laivų veiklą visam laikui, darbo neteks juose dirbantys žvejai. Todėl šiems žvejams, bus sudarytos galimybės gauti vienkartinės kompensacijas.

Įvykus nenumatytiems įvykiams, ypač, darantiems biologinį poveikį (pvz. pramoninis ar gamtinis užteršimas), Bendrijos sudaryto žvejojimo susitarimo sustabdymo ar nepratęsimo atveju, įdiegiant Tarybos priimtą išteklių atkūrimo planą arba Komisijai ar vienai ar daugiau valstybių narių nusprendus imtis nepaprastųjų priemonių, skirtų nykstančių rūšių išteklių atkūrimui, panaudojus technines priemones, draudžiančias naudoti tam tikrus žvejojimo įrankius ar žvejojimo metodus, gali būti laikinas žvejojimo veiklos nutraukimas. Siekiant sušvelninti neigiamas socialines ir ekonomines laikino žvejojimo veiklos nutraukimo pasekmes, numatoma kompensuoti tuo metu laivų savininkų ir žvejų patirtus nuostolius. Tačiau laikinas žvejojimo veiklos nutraukimas turi būti planuojamas žvejojimo pastangų plane, į kurį neturi būti įtraukti atvejai, kai veikla buvo laikinai nutraukta dėl valdymo plano įgyvendinimo nacionaliniame lygmenyje, gelbėjimo ar restruktūrizavimo planų įgyvendinimo arba sąlygojama stichinių nelaimių, žuvininkystės įmonių uždarymo valstybiniu lygiu visuomenės sveikatos sumetimais ar dėl kitų išskirtinių aplinkybių, nesusijusių su Bendrijos išteklių apsaugos priemonių valdymu.

Siekiant skatinti tvarią žvejojimo veiklą ES vandenyse bei apsaugoti tam tikrą žuvų rūšį ar rūšių grupę, ES gali pasitelkti eilę išteklių apsaugos priemonių: priimti atkūrimo planus; patvirtinti valdymo planus; nustatyti išteklių tvaraus naudojimo rodiklius; nustatyti sugavimų limitus; panaudoti ypatingas technines priemones, tokias kaip tinklo akių dydžio nustatymas, selektyvūs žvejojimo įrankiai, minimalūs žuvų iškrovimo kiekiai, priegaudos limitai, žvejojimo pastangų ribojimas mažinant jūroje žvejojančių laivų žvejojimo dienų skaičių, nustatant žvejojimo laivų, kuriems leidžiama žvejoti, skaičių ir rūšį. Laikantis aukščiau minėtų ES priemonių, ar iškilus būtinybei panaudoti nacionalines išteklių apsaugos ir valdymo priemones, Lietuva įsipareigoja priimti Lietuvos žvejojimo pastangų reguliavimo planą. Žuvininkystės departamentas atsakingas už Lietuvos žvejojimo pastangų reguliavimo plano parengimo inicijavimą. Į žvejojimo pastangų reguliavimo plano rengimą ketinama įtraukti mokslininkus, kompetentingas institucijas ir socialinius - ekonominius partnerius. Žemės ūkio ministerija tvirtina Žvejojimo pastangų reguliavimo planą, o Žuvininkystės departamentui numatoma atsakomybė už jo įgyvendinimą. Žemės ūkio ministerija gali paprašyti, kad Žuvininkystės reikalų komitetas pateiktų savo nuomonę prieš Žvejojimo pastangų reguliavimo plano patvirtinimą, ir vėliau, pateikus prašymą, kai kurios ataskaitos, susijusios su žvejojimo pastangų reguliavimo plano įgyvendinimu, gali būti pateiktos Komitetui.

Menkės yra svarbiausia žuvų rūšis Lietuvos pramonei, todėl laivų atidavimas į metalo laužą bus koordinuojamas sutinkamai su menkių išteklių valdymo plano įgyvendinimu (menkių žvejybos kvotų paskirstymu kiekvienais metais, žvejybos dienų skaičiaus mažinimu, ir t.t.), ir atitinkamai bus įgyvendinama žvejybinės veiklos nutraukimo visam laikui priemonė. Be to turint omenyje problemas, su kuriomis susiduria priekrantės zonoje veikiančios žvejybos įmonės, laivų žvejybinės veiklos nutraukimo priemonė pirmiausiai bus taikoma laivams, žvejojantiems Baltijos jūros priekrantės rajone. Atsižvelgiant į tai, kad gali būti sumažintas menkių žvejybos dienų skaičius, laivų modernizavimas bus labai svarbus, nes žvejai turėtų persiorientuoti žvejoti kitas nei menkė žuvis, kurių kvotos tais metais neišnaudotos.

2006 m. Lietuvos laivų, įregistruotų Žvejybos laivų rejestre, vidutinis amžius buvo 23 metai: 24% laivų yra daugiau kaip 30 metų, 39% – nuo 20 iki 30 metų ir tik 14% – mažiau kaip 10 metų senumo. Dauguma žvejybos laivų yra nusidėvėję, jų kuro sąnaudų išlaidos didelės, denio įranga pasenusi, laivuose nėra tinkamų šaldymo įrenginių išsaugoti gerą žuvų kokybę gabenimo metu. Taigi, Lietuvos žvejybos laivus numatoma modernizuoti. Siekiant užtikrinti racionalų žuvų išteklių naudojimą, bus remiamos investicijos į selektyvius žvejybos įrankius, įgalinančius sumažinti priegaudą, žvejybos poveikį nekomercinėms žuvų rūšims, užtikrinant atitiktį naujiems techniniams selektyvumo reikalavimams pagal Bendrijos teisę, laikantis pripažintų aplinkosauginių kriterijų ir praktikos, išeinančios už esamų reglamentacinių išipareigojimų ribų, pagal Bendrijos įstatymus. Be to, žvejybos pastangų reguliavimo plano kontekste gali būti remiamas žvejybos būdo keitimas, nutraukiant šią žvejybą ir pereinant prie kitos žvejybos pobūdžio, kuris dėl išteklių būklės yra galimas. Visi modernizavimo darbai atliekami su sąlyga, kad nedidindamos žvejybos laivų galimybės sugauti žuvį.

Modernizavus žvejybos laivus, Lietuvos žvejybos laivynas taps modernesnis ir konkurencingesnis. Pagal priemonę „Laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui“ prioritetą bus skiriamas Baltijos jūros priekrantėje žvejojantiems laivams, kurių dauguma šiuo metu yra nekonkurencingi, šitaip padidinant likusių žvejybos laivų konkurencingumą. Be to, bus skatinama modernizuoti žvejybos laivus, suteikiant priekrantės vandenų laivams galimybę modernizuoti laivą su privataus paramos gavėjo 40 procentinių punktų įnašo dydžiu. Galimybė sumažinti laivų grupės variklių galią aktuali Baltijos jūros priekrantėje plaukiojantiems laivams, todėl yra tikimybė, kad tokia galimybė paskatins žvejus įgyvendinti laivų modernizavimo priemonę ir šitaip prisidėti prie žvejybos laivyno konkurencingumo didinimo. Modernizuojant žvejybos laivus bus gerinama sauga laive, darbo ir higienos sąlygos, produktų kokybė, energijos vartojimo efektyvumas ir selektyvumas, ko pasekoje padidės laivyno konkurencingumas.

Laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui gali turėti neigiamų socialinių pasekmių, nes seni žvejai paprastai negali ar nenori persikvalifikuoti, tad jie gali netekti pragyvenimo lėšų. Siekiant sušvelninti šias pasekmes, pagal šią prioritetinę kryptį bus įgyvendinamos dvi priemonės: „Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejybos laive dėl jo veiklos nutraukimo visam laikui“ „Kompensacija už priešlaikinį pasitraukimą iš darbo žvejybos sektoriuje“.

Lietuvos žvejybos laivyne pastebima darbuotojų senėjimo tendencija. Siekiant pritraukti jaunus, kvalifikuotus darbuotojus į žvejybinę veiklą, bus sudarytos sąlygos jaunesniems kaip 40 metų asmenims pasinaudojant ES parama, pirmą kartą įgyjant žvejybos laivo nuosavybę ar jos dalį.

EŽF finansavimas I prioritetinės krypties priemonėms „Laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui“, „Laikinas žvejybinės veiklos nutraukimas“ ir „Laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui finansavimas“, ir „Kompensacijos netekusiems darbo žvejams dėl laivų žvejybinės veiklos nutraukimo visam laikui“ bus didinamas 10 proc., kaip leidžiama pagal reglamento (EB) 1198/2006 53 straipsnio 7 ir 8 paragrafus, ir sudarys 85 proc. bendrų viešųjų išlaidų. Vadovaujantis reglamento (EB) 1198/2006 53 (3) (a) straipsniu, EŽF finansuos 75 proc. bendrų viešųjų išlaidų, skirtų I prioritetinės krypties priemonių „Žvejybos laivų modernizavimas“ ir „Parama jauniems žvejams“ įgyvendinimui. Atsižvelgiant į numatomą I prioritetinės krypties

priemonių 75 proc. ir 85 proc. finansavimo proporcija, I prioritinės krypties bendras EŽF finansavimo lygis sudarys 83 proc. bendrų viešųjų išlaidų.

5.2.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai

Esminis I prioritinės krypties „Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės“ tikslas – suderinti žvejybos pajėgumus su žvejybos galimybėmis ir sukurti modernų, konkurencingą bei efektyvų žvejybos laivyną.

Igyvendinant šią prioritinę kryptį prisidedama prie šių Nacionaliniame strateginiame plane išskeltų tikslų siekimo:

- racionalus žvejybos atviroje jūroje esamos situacijos panaudojimas ir naujų galimybių paieška ;
- konkurencingo žvejybos verslo Baltijos jūroje plėtra ir tausojantis išteklių naudojimas;
- racionalios žvejybos Baltijos jūros priekrantėje darni plėtra ir aukštos kokybės žuvininkystės produktų tiekimo į rinką užtikrinimas.

Šios prioritinės krypties priemonės padės įgyvendinti Nacionaliniame strateginiame plane išskeltus uždavinius:

- suderinti laivyno pajėgumus su žvejybos galimybėmis;
- sudaryti prielaidas visiškam kvotų išnaudojimui;
- modernizuoti žvejybos laivus;
- modernizuoti ir tobulinti žvejybos įrangą bei priemones, taikant selektyvesnius, labiau išteklius tausojančius žvejybos įrankius;
- minimizuoti galimas socialines/ekonominės pokyčių žvejybos sektoriuje pasekmes
- pritraukti daugiau jaunų žvejų į žvejybos veiklą .

I prioritinės krypties įgyvendinimo rodikliai

Rodiklis	Rodiklio pasiekimo skaitinė išraiška		
	mato vnt.	tikslas	Pradiniai duomenys
Sumažinti laivų, žvejojančių atviroje jūroje, žvejybos pajėgumai, nutraukus laivų žvejybinę veiklą visam laikui.	%	8	58,4 tūkst. GT (2006)*
Sumažinti laivų, žvejojančių atviroje Baltijos jūroje, žvejybos pajėgumai, nutraukus laivų žvejybinę veiklą visam laikui.	%	15	5,45 tūkst. GT (2006)*
Sumažinti laivų, žvejojančių Baltijos jūros priekrantės zonoje, žvejybos pajėgumai, nutraukus laivų žvejybinę veiklą visam laikui.	%	50	0,45 tūkst. GT (2006)*
Žvejų skaičiaus sumažinimas	%	16	Asmenų, dirbančių žvejyboje, skaičius – 2000 (2006)*
Modernizuotų žvejybos laivų dalis	%	10	64,3 tūkst. GT (2006)*

* Šaltinis: Žuvininkystės Departamentas prie Žemės ūkio ministerijos ir Lietuvos Agrarinės Ekonomijos Instituto

5.2.3. Trumpas priemonių apibūdinimas

5.2.3.1. Laivų žvejiškinės veiklos nutraukimas visam laikui

Siekiant suderinti žvejiškos pajėgumus su esamais žuvų ištekliais, pagal šią priemonę bus teikiama parama:

1. žvejiškos laivų atidavimui į metalo laužą;
2. žvejiškos laivų perorientavimui į kitą nei žvejiškos veiklą.

Abiem atvejais laivas, pasinaudojęs ES parama ir nutraukęs žvejiškinę veiklą visam laikui, bus išbrauktas iš Žvejiškos laivų rejestro be teisės sugrįžti ar į jo vietą įrašyti kitą laivą.

1. Laivų žvejiškinės veiklos nutraukimas visam laikui atiduodant laivus į metalo laužą.

1.1. Atviroje jūroje ir atviroje Baltijos jūroje žvejojančių laivų žvejiškinės veiklos nutraukimas

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys, kuriems nuosavybės teise priklauso žvejiškos laivai, įregistruoti Žvejiškos laivų rejestre.

Esminiai reikalavimai. Žvejiškinę veiklą visam laikui galės nutraukti tik tie laivai, kurie yra 25 metų ar senesni.

žvejiškinę veiklą nutraukus visam laikui laivams, plaukiojantiems atviroje Baltijos jūroje ir atviroje jūroje, įmonė neteks laivui išduotos žvejiškos licencijos.

1.2. Baltijos jūros priekrantėje žvejojančių laivų žvejiškinės veiklos nutraukimas visam laikui

Paramos gavėjai – žuvininkystės įmonės, veikiančios Baltijos jūros priekrantėje

Esminiai reikalavimai. Įmonė, nutraukusi žvejiškinę veiklą visam laikui, bus išbraukta iš Baltijos jūros priekrantėje žvejojančių įmonių sąrašo, už kurį yra atsakingas Žuvininkystės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos.

Kompensacijos už žvejiškinės veiklos nutraukimą visam laikui apskaičiavimo metodas.

Kompensacijos už žvejiškinės veiklos nutraukimą visam laikui apskaičiavimo metodas parengtas, atsižvelgiant į reglamento (EB) Nr. 1198/2006 23 straipsnyje nurodytus kriterijus:

Žvejiškos laivo rūšis	Formulė	Nežinomojo Y reikšmė
Tolimuosiuose žvejiškos regionuose žvejojančios laivai	$I(t) = b \times Y \times GT + 0,5 \times X(y)$	1
Atviroje Baltijos jūroje žvejojančios laivai		3
Baltijos jūros priekrantėje žvejojančios laivai	$I(t) = b \times Y \times GT + X$	3

$$I(t) = b \times Y \times GT + 0,5 \times X(y)$$

kur

$I(t)$ – kompensacija už žvejiškos laivo atidavimą į metalo laužą;

b – vidutinės metinės atitinkamame žvejiškos rajone (atviroje jūroje ar atviroje Baltijos jūroje) žvejojančių laivų pajamos, tenkančios 1 GT per pastaruosius trejus metus, Lt/GT.

Y – atitinkamo žvejiškos rajono prioriteto koeficientas;

GT – nurašomo laivo bendroji talpa GT;

$X(y)$ – žvejiškos rajone žvejojančių laivų vertė, Lt;

t – metai, kuriais pateikiama paraiška kompensacijai gauti.

Išsami kompensacijos apskaičiavimo informacija bus pateikta Veiksmų programos priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Prioritetas bus teikiamas :

- laivams, kurių žvejojimo veiklą apima ES žuvų išteklių atkūrimo planai (EB Reglamentas Nr.2371/2002 5 straipsnis);
- Baltijos jūros priekrantėje žvejojantiems laivams.

2. Žvejojimo laivų perorientavimas kitai ne žvejojimo veiklai

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys, kuriems nuosavybės teise priklauso žvejojimo laivai, įregistruoti Žvejojimo laivų rejestre.

Kompensacijos suma

Kompensacija bus 75 proc. dydžio vienkartinė išmoka, apskaičiuota pagal 1.1 ir 1.2 skirsniuose pateiktus metodus.

5.2.3.2. Laikinas žvejojimo veiklos nutraukimas

Dažniausiai siekiant išsaugoti žuvų išteklius ir užtikrinti jų atkūrimą, apsaugoti visuomenės sveikatą ar valstybei narei nusprendus uždrausti žvejojimą, įvykus stichinei nelaimei, ar kitam išskirtiniam įvykiui, nesusijusiam su Bendrijos išteklių apsaugos priemone, gali būti laikinai nutraukiama žvejojimo veikla. Tokiais atvejais, siekiant sušvelninti neigiamus socialinius ir ekonomus padarinius, dėl laikino žvejojimo veiklos nutraukimo žvejojimo įmonėms bus kompensuojami patirti nuostoliai.

Laikino žvejojimo veiklos nutraukimo atveju bet kokia žvejojimo veikla turi būti sustabdyta ir apibrėžtam laikotarpiui turi būti sustabdytas žvejojimo licencijų galiojimas. Žemės ūkio ministerija ir Žuvininkystės departamentas atsakingi už teisinės sistemos, suteikiančios pakankamą garantiją kad laivų žvejojimo veikla iš tikrųjų bus sustabdyta, sukūrimą.

Pasikartojantis sezoninis žvejojimo sustabdymas nėra tinkama aplinkybė gauti minėtąją kompensaciją.

Paramos gavėjai – žvejojimo įmonės, vykdančios žvejojimą atviroje jūroje ar Baltijos jūroje.

Paramos apskaičiavimo metodas.

Kompensacija už laikiną žvejojimo veiklos nutraukimą susideda iš dviejų dalių:

1. Kompensacija už faktiškai patirtus nuostolius;
2. Kompensacija už dalį prarastų pajamų dėl žvejojimo galimybių apribojimo.

$$L(t) = F + P$$

L(t) – kompensacija už laikiną žvejojimo veiklos nutraukimą;

F – faktinės prastovos sąnaudos (atlyginimas, draudimas, uosto mokesčiai, kt.);

P – kompensacija už pelną, prarastą dėl laikino žvejojimo veiklos apribojimo.

5.2.3.3. Žvejojimo laivų modernizavimas

Lietuvos žvejojimo laivai bus modernizuojami, siekiant:

- pagerinti žvejojimo laivų saugą ir darbo sąlygas;
- pagerinti sanitarines sugautų žuvų laikymo sąlygas, užtikrinant žuvininkystės produktų kokybę ilgesnį laiką;
- pakeisti variklius ekonomiškais, mažiau kuro naudojančiais;
- įdiegti didesnio selektyvumo žvejojimo metodus, siekiant sumažinti nepageidaujamą kitų žuvų priegaudą;

- sumažinti neigiamą poveikį aplinkai;
- apsaugoti laimikį ir įrankius nuo laukinių plėšrūnų.

Žvejybos laivų variklių keitimo esminiai principai:

- To paties laivo variklis, pasinaudojant viešąja pagalba, gali būti keičiamas tik vieną kartą 2007–2103 metų laikotarpiu.
- Laivų, kurių bendras ilgis yra mažesnis nei 12 m, naujas variklis turi būti tokios pat arba mažesnės galios kaip senasis.
- Laivų, kurių bendras ilgis yra nuo 12 iki 24 m, naujo variklio galia turi būti bent 20% mažesnė už senojo variklio galią..
- Traleriams, kurių bendras ilgis yra didesnis kaip 24 metrai ir kurių naujojo variklio galia yra bent 20% mažesnė nei senojo variklio; laivui taikomas pagalbos ir restruktūrizavimo planas bei keičiamas į mažiau kuro naudojančią žvejybos būdą;

20% variklio galios sumažinimas gali būti pasiektas Baltijos jūros priekrantėje žvejojančių laivų grupės atžvilgiu (kai atitinkamas priekrantės laivas nepatenka į mažos apimtys priekrantės žvejybos apibrėžimą, nustatytą Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 26(1) straipsniu). Visi Lietuvos žvejybos laivai bus atskirai identifikuoti ir suskirstyti į atitinkamas laivų kategorijas pagal Komisijos Reglamento (EB) Nr. 1639/2001 III priedėlyje (C skirsnyje) išvardytus žvejybos įrankius. Laivų grupių dydis negali viršyti 10 vienetų. Laivo kurio modernizavimui teikiama parama, savininkas, kuriam numatoma teikti paramą modernizavimui, turės pateikti dokumentus, įrodančius, kad pakeitus jo laivo seną laivo variklį į naują, bendri žvejybos grupės pajėgumai bus sumažinti iki 20 proc. laivo pajėgumų.

Paramos gavėjai – žvejybos laivų savininkai ir žvejybos įmonės, vykdančios verslinę žvejybą atviroje jūroje ir Baltijos jūroje.

Esminiai reikalavimai. Modernizuojami laivai turėtų būti 5 metų ar senesni.

20% variklio galios sumažinimas gali būti pasiektas laivų grupės, susidedančios iš ne daugiau nei 10 laivų, atžvilgiu. Visi tai pačiai grupei priklausantys laivai privalo:

- būti atskirai identifikuoti;
- veikti tame pačiame valdymo regione;
- naudoti tuos pačius pagrindinius žvejybos įrankius.

Įgyvendinant laivų modernizavimui skirtą priemonę, siekiant įdiegti selektyvesnius žvejybos metodus, yra numatomi pritaikymai, skirti pereiti nuo menkių prie kitų žuvų rūšių, pvz. šprotų, strimėlių ir lašišų, žvejybos. Be to, atsižvelgiant į būsimas žuvų išteklių apsaugos priemones, bus numatomas laivų pritaikymas lašišų ir kitų žuvų išteklių žvejybai.

Palankesnės paramos sąlygos Baltijos jūros priekrantėje veikiantiems laivams bus taikomos taip, kaip numatyta Reglamento 1198/2006 26(2) straipsnyje.

Stebėsenos mechanizmas. Projektų vertinimo ir jų įgyvendinimo metu Nacionalinė Mokėjimų Agentūra tikrins (remiantis kompetentingų institucijų išduotais paraiškos dokumentais), ar buvo patenkintos grupės sudėties sąlygos ir ar buvo pasiektas variklio galios (20 proc.) sumažinimas.

Žuvininkystės Departamentas atsakingas už Lietuvos žvejybos laivų rejestro, kuris yra Bendrijos žvejybos laivų rejestro neatskiriama dalis, administravimą. Informacija apie laivo charakteristikas yra įvedama į Žvejybos laivų rejestrą pagal 2003 m. gruodžio 30 d. Komisijos Reglamentą (EB) Nr. 26 dėl Bendrijos žvejybos laivų rejestro. Bendrijos žvejybos laivų rejestras yra nuolatos atnaujinamas, ir visi duomenų pakeitimai įrašomi pagal specialias taisykles (*verslo taisykles-Business Rules*). Kaip ir visos valstybės narės, Lietuva periodiškai Komisijai perduoda Žvejybos laivų rejestro duomenis („*snapshots*“), kuriose apims ir variklių galios sumažinimą. Stebėseną dėl Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1998/2006 dėl EŽF 25(3) ir (4) straipsnio taikymo bus atliekama pagal 2006 m. gruodžio 6 d. Komisijos Reglamento (EB) Nr. 1799/2006, iš dalies keičiančio Reglamentą (EB) Nr. 26/2004 dėl Bendrijos žvejybos laivyno registro, III priedo 7 lentelę, , įvedant naujus kodus pranešimams apie variklių pakeitimą su viešąja pagalba .

Prioritetas gauti paramą pagal šią priemonę bus teikiamas:

- naujesnių žvejojimo laivų modernizavimui;
- projektams, kuriais siekiama diegti didesnio selektyvumo žvejojimo metodus.

Maksimali paramos suma. Vieno žvejojimo laivo modernizavimui per visą 2007–2013 m. laikotarpį skiriama suma negali viršyti kompensacijos už žvejojimo veiklos nutraukimą visam laikui sumos.

5.2.3.4. Socialinio-ekonominio pobūdžio priemonės

Bus įgyvendinamos trys Reglamento Nr. 1198/2006 27 straipsnyje numatytos socialinio-ekonominio pobūdžio priemonės:

1. Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo dėl žvejojimo veiklos nutraukimo visam laikui;
2. Ankstyvas pasitraukimas iš žvejojimo sektoriaus;
3. Parama jauniems žvejams.

1. Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo dėl laivo žvejojimo veiklos nutraukimo visam laikui

Laivams nutraukus žvejojimo veiklą visam laikui, darbo neteks tuose žvejojimo laivuose ir žvejojimo įmonėse dirbantys žvejai. Siekiant sušvelninti to neigiamas socialines pasekmes, žvejams bus išmokamos vienkartinės kompensacijos

Paramos gavėjai – fiziniai asmenys, ne trumpiau kaip 12 mėnesių per pastaruosius dvejus metus dirbę žvejais žvejojimo laivuose ar, Baltijos jūros priekrantės žvejojimo atveju, žvejojimo įmonėse, kurios žvejojimo veikla buvo nutraukta visam laikui.

Esminiai reikalavimai. Kompensaciją gavęs asmuo mažiausiai vienerius metus po kompensacijos gavimo negalės dirbti žveju.

Kompensacijų apskaičiavimo metodas.

Kompensacija žvejams susideda iš dviejų dalių:

1. Minimalaus mėnesinio atlyginimo tais metais, kuriais buvo paskelbtas kvietimas teikti paraiškas;
2. Koeficiento, kuris lygus 30. Šis koeficientas buvo apskaičiuotas pagal prarasto uždarbio ir nuolatinio darbo žuvininkystės sektoriuje vertę.

$$I(t) = 30 * Z$$

kur

$I(t)$ – kompensacija žvejams, kurie neteko darbo dėl žvejojimo veiklos nutraukimo visam laikui;

Z – Lietuvos įstatymų nustatytas minimalus mėnesinis atlyginimas

2. Kompensacijos už ankstyvą pasitraukimą iš žvejojimo sektoriaus

Siekiant sumažinti neigiamas socialines pasekmes, kurios gali kilti dėl žvejojimo sektoriaus reformavimo, bus sudaryta galimybė anksčiau laiko pasitraukti iš žvejojimo sektoriaus ir už tai gauti kompensaciją.

Paramos gavėjai. Žvejai, 55 m. amžiaus, kurie išdirbo žuvininkystės sektoriuje ne mažiau nei 10 metų. Kompensacija bus mokama iki bus sulaukta pensinio amžiaus pagal Lietuvos įstatymus.

Kompensacijos apskaičiavimo metodas: vidutinė pensija, apskaičiuota pagal Lietuvos teisės aktus. Išmoka bus didinama 50 proc., jeigu žvejys turi finansiškai išlaikomą sutuoktinį.

3. Parama jauniems žvejams

Siekiant pritraukti jaunas, kvalifikuotas asmenis į žvejybos verslą, parama bus teikiama žvejams, jaunesniems kaip 40 metų, kurie pirmą kartą įgyja žvejybos laivo nuosavybę ar jos dalį.

Paramos gavėjai – žvejai, jaunesni kaip 40 metų, kurie gali įrodyti, kad žvejais yra išdirbę ne mažiau kaip 5 metus, arba gali įrodyti turintys atitinkamą profesinį išsilavinimą.

Esminiai reikalavimai.

Įsigyjamas žvejybos laivas:

- Bendras ilgis mažesnis nei 24 m;
- 5–30 metų senumo.

Maksimali paramos suma turi neviršyti 15% nuosavybės įgijimo kainos ir 172,6 tūkst. Lt (50 tūkst. EUR).

Atskirties taškai tarp veiklos sričių, finansuojamų įvairių ES fondų

Taip pat numatyta galimybė apmokyti žuvininkystės sektoriaus darbuotojus pagal III prioritetinės krypties priemonę „Kolektyvinės priemonės“ (nes po konsultacijų su socialiniais-ekonomineis partneriais tapo aišku, kad žvejai ar žvejybos įmonės nėra linkę pateikti individualių mokymams skirtų projektų) ir IV prioritetinės krypties priemonę „Tvari žuvininkystės regionų plėtra“, jeigu ŽRVVG numatys tokią remtiną veiklą savo žuvininkystės plėtros strategijoje. Be to, pagal IV prioritetinės krypties priemones yra galimybė gauti paramą veiklos diversifikavimui, siekiant skatinti žvejų darbą keliose darbo vietose. Tuo atveju, jeigu žvejai pasitrauktų iš žvejybos sektoriaus ir siektų įgyti naują kvalifikaciją bei naujas užimtumo galimybes, jiems bus teikiama finansinė parama iš ES struktūrinio fondo - Europos socialinio fondo Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos rėmuose, skirta jų persikvalifikavimui per užimtumo tarnybą (Lietuvos darbo biržą). Europos socialinis fondas taip pat remia mokymosi visą gyvenimą sistemų ir žuvininkystės sektoriui skirtų mokymo programų rengimą.

Visos šioje prioritetinėje kryptyje aprašytos veiklos bus finansuojamos tik iš EŽF.

5.3. Antroji prioritėtinė kryptis. Akvakultūra, ųvejyba vidaus vandenyse, ųvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara

5.3.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas

Pagal II prioritėtinę kryptį bus įgyvendinamos 3 priemonės:

- Akvakultūra;
- ųvejyba vidaus vandenyse;
- ųvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara.

Akvakultūros tvenkiniai įrengti prieš 30–40 ir daugiau metų, juose naudojamos pasenusios ir neefektyvios technologijos. Akvakultūros įmonių savininkams nepakanka nuosavų lėšų investavimui į modernią įrangą, tvenkinių hidrotechninių įrenginių modernizavimą, ųvų ligų kontrolės ir likvidavimo priemones, naujų ųvų rūšių auginimą. Todėl akvakultūros ųkius numatoma modernizuoti, diegti juose pažangias technologijas, pasinaudojant EųF parama. Be to, akvakultūros tvenkiniuose bus siekiama taikyti naujus gamybos būdus, padedančius gerinti aplinkos kokybę ir mažinti neigiamą poveikį aplinkai. Taip pat siekiama užtikrinti aukštą akvakultūros įmonių tvenkiniuose išauginamos ųvininkystės produkcijos kokybę, bus taikomos akvakultūros ligų kontrolės ir likvidavimo priemonės.

Vidaus vandenyse ųvejoja daug mažų, nedidelio investicinio pajėgumo ųvejybos įmonių. Išteklių mažėjimas, sezoninė ųvejyba, ųvejybos draudimas tam tikru laikotarpiu neužtikrina ųvejams pakankamų pajamų. Todėl bus siekiama mažinti versline ųvejyba užsiimančių ųvejybos įmonių ir ųvejybos laivų skaičių, perorientuojant juos į kitą veiklą. Tokiu būdu sumažės ųvejybos pastangos, padidės pasiliekančių ųvejybos versle įmonių pelningumas. Be to, daugelis vidaus vandens ųvejybos laivų yra seni, statyti prieš daugiau kaip 20 metų, neatitinka sanitarijos ir higienos reikalavimų. Todėl vidaus ųvejybos laivai bus modernizuojami, siekiant juose pagerinti higienos ir darbo sąlygas, paskatinti selektyvių ųvejybos priemonių ir metodų naudojimą. Siekiant pagerinti saugą, darbo, higienos, ųmonių ir gyvūnų sveikatos sąlygas, užtikrinti ųvų ir jų produktų kokybės išlaikymą, valstybė ir EųF prisidės prie vidaus vandenyse esančių uostų, priplaukų bei pakrančių infrastruktūros, skirtos ųvejybai, plėtos, statybos, įrengimo ir modernizavimo. Numatoma, kad pagrindinė paramos dalis, skirta priemonei „ųvejyba vidaus vandenyse“, įgalins sukurti ir modernizuoti ųvejybos vidaus vandenyse infrastruktūrą, papildomai prie ųvejams mokamos kompensacijos laikinai sustabdžius ųvejybą atvejais, kai vidaus vandens telkiniuose yra taikomos ųvų rūšių išteklių atstatymo priemonės, numatytos Bendrijos teisės akte. Šiuo metu kompensacijos yra galimos tik priėmus nacionalinį ungurių išteklių valdymo planą pagal Bendrijos Reglamentą Nr. 1100/2007, numatantį Europos ungurių išteklių atstatymą.

Taip pat bus siekiama mažinti ųvilelių paukščių, ypač pastaruoju metu sparčiai plintančių kormoranų, daromą žalą ųvų ištekliams.

ųvų perdirbimo pramonė yra labai svarbi Lietuvos maisto pramonės šaka, kuri pastaraisiais metais sparčiai plėtojosi. Siekiant orientotis į aukštos kokybės, konkurencingų rinkoje ųvininkystės produktų gamybą, šalyje bus plečiamos, įrengiamos ir modernizuojamos ųvų perdirbimo įmonės. Remiant smulkių pelaginių ųvų perdirbimą ir rinkodarą, bus galima visiškai išnaudoti šių ųvejybos kvotas. Be to, ųvų perdirbimo įmonių išsidėstymas Lietuvoje, pasireiškiantis susikongravimu kaimo vietovėse, sudaro prielaidas kurti ir užtikrinti alternatyvias žemės ųkiui darbo vietas. Pasinaudodamos EųF parama, perdirbimo įmonės galės pagerinti darbo, sveikatos ir higienos sąlygas, mažinti neigiamą poveikį aplinkai. Bus siekiama tobulinti ir plėtoti ųvininkystės produktų rinkodarą bei stiprinti prekybos ųvininkystės produktais sistemą. Pritaikius ųvų perdirbimo pramonės ir rinkodaros priemones, padidės naujų, turinčių geras rinkos perspektyvas ųvininkystės produktų gamybą, mažai eksploatuojamų ųvų rūšių perdirbimas, pagerės gamybos sąlygos ir ųvininkystės produktų kokybė. Taip bus užtikrintas Lietuvos ųvų perdirbimo įmonių konkurencingumas ES ir kitose rinkose.

Atsižvelgiant į tai, kad visa Lietuvos teritorija atitinka kriterijus pagal Konvergencijos tikslą, EųF bendrai finansuos 75 proc. bendrojo viešojo finansavimo, skirtų II

prioritetinės krypties priemonėms, vadovaujantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 53 (3) (a) straipsnio nuostatomis.

5.3.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai

Atsižvelgiant į Nacionaliniame strateginiame plane užsibrėžtus tikslus, įgyvendinant priemones pagal II prioritetinę kryptį, bus siekiama tokio pagrindinio tikslo – plėtoti akvakultūrą, suderinti žvejybos pajėgumus su esamais žuvų ištekliais ir sukurti konkurencingą vidaus vandenu žvejybos laivyną, plėtoti žuvų perdirbimą, didinant sektoriaus produktų konkurencingumą rinkoje.

Taip bus įgyvendinami šie Nacionaliniame strateginiame plane išskelti tikslai:

- akvakultūros srityje: akvakultūros ūkių konkurencingumo stiprinimas ir kokybiškos platesnio asortimento produkcijos gamyba;
- žvejybos vidaus vandenyse srityje: konkurencingo žvejybos verslo vidaus vandenyse sistemos sukūrimas, užtikrinant žuvų išteklių apsaugą;
- Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimo ir rinkodaros srityje: žuvų perdirbimo pramonės konkurencingumo stiprinimas ir efektyvesnės rinkodaros skatinimas bei kokybiškos produkcijos tiekimas vartotojams.

Šios prioritetinės krypties priemonės padės įgyvendinti sekančius Nacionaliniame strateginiame plane nustatytus uždavinius:

1. Akvakultūra:

- modernizuoti akvakultūros įmones;
- siekti didesnio akvakultūros įmonių produktyvumo ir konkurencingumo;
- užtikrinti auginamų žuvų sveikatingumą ir kokybę;
- skatinti rinkoje paklausių, vertingų žuvų rūšių auginimą;
- mažinti žuvilesių paukščių daromą žalą žuvų augintojams.

2. Žvejyba vidaus vandenyse:

- optimizuoti verslinę žvejybą vidaus vandenyse, mažinant Kuršių mariose ir Kauno vandens talpykloje žvejybos pajėgumus, didinant verslo konkurencingumą;
- skatinti alternatyvią žvejybai veiklą;
- modernizuoti žvejybos laivus;
- modernizuoti ir tobulinti žvejybos įrangą bei priemones, taikant selektyvesnes, labiau išteklius tausojančias;
- mažinti žuvilesių paukščių daromą žalą žuvų ištekliams;
- sukurti žvejybos laivų aptarnavimo infrastruktūrą Kuršių mariose ir Kauno vandens talpykloje;
- įrengti žuvų iškrovimo ir pirminio žuvininkystės produktų pardavimo punktus.

3. Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara:

- skatinti naujų technologijų diegimą ir naujų produktų kūrimą;
- gerinti produkcijos kokybę, skatinti konkurencingumą, plėsti asortimentą;
- gerinti darbo ir higienos sąlygas perdirbimo įmonėse, mažinti neigiamą įtaką aplinkai;
- didinti mikroįmonių ir mažų įmonių konkurencingumą;
- plėtoti mažai naudojamų žuvų rūšių perdirbimą;
- skatinti naujų rinkų paiešką ir gerinti rinkodaros priemones;
- skatinti naujų darbo vietų kūrimą.

II prioritetinės krypties įgyvendinimo rodikliai

Rodiklis	Rodiklio skaitinė išraiška		
	mato vnt.	tikslas	Pradiniai duomenys
Išplėstų, įrengtų ir modernizuotų akvakultūros įmonių skaičius (neįtraukiant ūkininkų, užsiimančių akvakultūra kaip alternatyvia veikla)	%	50	17 įmonių (2005)*
Akvakultūros produkcijos padidėjimas (t)	%	90	2 014 t. (2005)*
Modernizuotų vidaus vandens žvejybos laivų skaičius	%	1	-
Žuvų ir žuvininkystės produktų perdirbimo padidėjimas (t)	%	10	65 tūkst. t (2005)*
Akvakultūros ir žuvų perdirbimo pramonėje sukurtos naujos darbo vietos	vnt.	200	-

* Šaltinis: Žuvininkystės Departamentas prie Žemės ūkio ministerijos

5.3.3. Trumpas priemonių apibūdinimas

5.3.3.1. Akvakultūra

Pagal šią priemonę parama bus teikiama:

1. Investicijoms į akvakultūros įmones;
2. Vandens aplinkosaugos priemonėms
3. Gyvūnų sveikatai skirtoms priemonėms

1. Investicijos į akvakultūros įmones

Pagal šią priemonę bus remiamos investicijos į akvakultūros ūkių statybą, įrengimą ir modernizavimą, siekiant užsiimti versline akvakultūra. Investicijomis bus siekiama prisidėti prie vieno ar kelių Reglamento Nr. 1198/2006 29 straipsnyje nurodytų uždavinių įgyvendinimo. Be to, pagal šią priemonę parama bus teikiama akvakultūros įmonių darbuotojų mokymams. Šios priemonės įgyvendinimo metu reikės laikytis nacionalinių erdvinio planavimo, poveikio aplinkai vertinimo ir statybos darbų leidimą reglamentuojančių įstatymų, šiuo užtikrinant investicijų į akvakultūrą tvarumą.

Paramos gavėjai: įmonės¹⁰, kurios užsiima ar siekia užsiimti versline akvakultūra. Įmonės, kuriose dirba daugiau nei 750 darbuotojų, ar kurių apyvarta yra didesnė nei 690,56 milijonai Lt. (200 milijonų EUR) neatitinka reikalavimų paramai gauti pagal šią priemonę.

Prioritetas pagal šią priemonę paramai gauti bus teikiamas:

- Mikroįmonėms ir mažoms įmonėms, suteikiant joms didesnę balų skaičių projektų vertinimo metu..

Rinkos perspektyvų įvertinimo mechanizmas. Diversifikacijos į naujas ar geras perspektyvas turinčias žuvų rūšis atveju nacionaliniuose dokumentuose bus pateikta išsami rinkos perspektyvų vertinimo schema. Remiantis šia bendra vertinimo schema pareiškėjai galės nustatyti, kokios naujos rūšys gali turėti geras rinkos perspektyvas.

¹⁰Sąvoka „įmonė“ yra suprantama kaip pateikta mikro, mažų ir vidutinio dydžio įmonių apibrėžime, pateiktame 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos Rekomendacijoje Nr. 2003/361/ EB.

Investicijų į akvakultūrą tvarumo užtikrinimas. Investicijų į akvakultūrą tvarumas bus užtikrinamas projektams suteikiant atitinkamo prioriteto balus vertinimo metu. Prioritetai bus nustatyti pagal ekspertų, kurie įvertins ir patars, kuriose Lietuvos teritorijose ir kokie projektai turėtų būti įgyvendinami, siekiant užtikrinti investicijų tvarumą, rekomendacijas.

2. Vandens aplinkosaugos priemonės

EŽF teiks kompensacijas už akvakultūros gamybos metodu, padedančių apsaugoti ir gerinti aplinką bei išsaugoti gamtą, panaudojimą.

Mažiausiai penkerių metų laikotarpiui paramos gavėjai privalo įsipareigoti laikytis vandens aplinkos apsaugos reikalavimų, kurie apims daugiau nei įprastos geros akvakultūros praktikos taikymą. Į šią veiklą įeina priemonės, skirtos skatinti ekologinę ir subalansuotą akvakultūrą, dalyvavimą Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje, akvakultūros formas, apimančias aplinkos, gamtos išteklių, genetinės įvairovės, kraštovaizdžio apsaugą bei kokybės gerinimą ir kt., atitinkančius specialius aplinkosauginius apribojimus, taikomus NATURA 2000 teritorijoms, kaip nurodyta Reglamento (EB) Nr. 1198/2006 30 straipsnyje. Parama, skirta subalansuotai akvakultūrai atitinkančiai specialius aplinkosauginius apribojimus, skatinti, turėtų apsiriboti daugiausiai dvejais metais, skaičiuojant nuo dienos, kai buvo priimtas sprendimas dėl priskyrimo NATURA 2000 teritorijai, ir tik akvakultūros įmonėms, kurios vykdė veiklą prieš šio sprendimo priėmimą. Siekiant skatinti akvakultūros formas, apimančias aplinkos apsaugą, gamtos išteklių, genetinės įvairovės stiprinimą, kraštovaizdžio ir tradicinių akvakultūros zonų bruožų valdymą, tokių įsipareigojimų aplinkosauginiai privalumai turi būti pagrįsti išankstiniais paskirtų kompetentingų institucijų atliktais vertinimais.

Paramos gavėjai: įmonės, užsiimančios versline akvakultūra.

Paramos apskaičiavimo metodas. Paramos apskaičiavimui bus naudojami Reglamento (EB) Nr. 1198/2006 30 (4) straipsnyje išvardinti kriterijai.

Prioritetas paramai pagal šią priemonę gauti bus teikiamas:

- Įmonėms, kurių visi ar dalis tvenkinių patenka į Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ paukščių apsaugai svarbias teritorijas ir daro joms teigiamą poveikį.

Perėjimas į ekologinį ūkininkavimą apriojamas dvejais metais.

3. Gyvūnų sveikatai skirtos priemonės

EŽF prisidės prie akvakultūros ligų kontrolės ir likvidavimo finansavimo pagal sąlygas, numatytas 1990 m. birželio 26 d. Tarybos sprendime Nr. 90/424/EEB dėl išlaidų veterinarijos srityje (OL 2004 m. specialusis leidimas, III skyrius, X tomas, p. 128) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 19 d. Tarybos sprendimu Nr. 2006/965/EB (OL 2006 L397, p. 22).

Paramos gavėjai: įmonės, užsiimančios versline akvakultūra, visuomeninės ir pusiau visuomeninės institucijos.

5.3.3.2. Žvejyba vidaus vandenyse

Pagal šią priemonę remiamos veiklos sritys:

1. vidaus vandenų žvejybos laivų modernizavimas;
2. vidaus vandenų žvejybos laivų perorientavimas į kitą nei žvejyba veiklą;
3. investicijos į vidaus vandenų žvejybos infrastruktūrą;
4. laikinas žvejybinės veiklos sustabdymas.

1. Vidaus vandenų žvejybos laivų modernizavimas. Pagal šią priemonę bus remiamas žvejybos laivų vidaus vandenyse modernizavimas, siekiant:

- pagerinti saugą ir darbo sąlygas žvejybos laivuose;

- pagerinti sanitarines sugautų žuvų laikymo sąlygas, užtikrinant žuvininkystės produktų kokybę ilgesnį laiką;
- pakeisti seną žvejybos laivo variklį į naują pagal sąlygas, nurodytas 5.2.3.3 skirsnyje;
- įdiegti didesnio selektyvumo žvejybos įrankius, siekiant sumažinti nepageidaujamą kitų žuvų priegaudą;
- išsaugoti ir pagerinti aplinkos kokybę;
- apsaugoti laimikį ir įrankius nuo laukinių plėšrūnų ir kt.

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys, teisėtai valdantys žvejybos laivą, įregistruotą Lietuvos Respublikos Vidaus vandenų laivų registre.

Esminiai reikalavimai. Žvejybos laivų savininkai, gaunantys finansinę paramą iš EŽF, turės išimtinai veikti vidaus vandens telkiniuose. Bendra žvejybos laivui skiriama suma 2007-2013 m. laikotarpiu neturi viršyti (apskaičiuojama pagal Baltijos jūros priekrantės laivų atidavimo į metalo laužą formulę) paramos sumos, skirsnyje 5.2.3.1. nustatytos priemonei „Laivų žvejybinės veiklos nutraukimas visam laikui“.

Investicijos į variklio galios pakeitimą gali būti remiamos pagal atitinkamas Reglamento Nr. 1198/2006 25 straipsnio nuostatas:

- Laivų, kurių bendras ilgis yra ne didesnis kaip 12 m, naujas variklis turi būti tokio paties arba mažesnio galingumo kaip senas.
- Laivų, kurių bendras ilgis yra nuo 12 iki 24 m, naujas variklis turi būti bent 20% mažesnio galingumo nei senas.

20% variklio galios sumažinimas gali būti pasiektas laivų grupės atžvilgiu. Visi Lietuvos žvejybos laivai bus atskirai identifikuoti ir suskirstyti į atitinkamas laivų kategorijas pagal Komisijos Reglamento (EB) Nr. 1639/22001 III priede (III skyriuje) išvardintus žuvininkystės regionus ir žuvininkystės priemones. Laivų grupių dydis negali viršyti 10 vienetų. Laivo savininkas, kuriam numatoma teikti paramą modernizavimui, turės pateikti dokumentus, įrodančius, kad pakeitus seną laivo variklį į naują, bendri žvejybos grupės pajėgumai bus sumažinti iki 20 proc. laivo pajėgumų.

Pusiausvyros tarp žvejybos laivyno dydžio ir žuvų išteklių užtikrinimo mechanizmas. Žemės ūkio ministerija ir Žuvininkystės departamentas ketina prisiimti atsakomybę už tai, kad parama vidaus vandenų žuvininkystei nesukeltų pavojaus pusiausvyrai tarp laivyno dydžio ir esamų žuvų išteklių. Nurodytos institucijos paskelbs kvietimą teikti paraiškas pagal mokslininkų, kurie kasmet stebi žuvų išteklius ir teikia atitinkamas rekomendacijas dėl žvejybos pajėgumų vidaus vandenyse, rekomendacijas.

Prioritetas paramai pagal šią priemonę gauti bus teikiamas projektams, skirtiems įdiegti didesnio selektyvumo žvejybos įrankius ar sumažinti nepageidaujamą saugomų ir neverslinio dydžio žuvų priegaudą.

2. Vidaus vandenų žvejybos laivų perorientavimas į kitą nei žvejyba veiklą.

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys, teisėtai valdantys žvejybos laivą, įregistruotą Lietuvos Respublikos Vidaus vandenų laivų registre.

Išmokų apskaičiavimo metodas: parama bus apskaičiuojama, remiantis ta pačia metodika, numatyta Baltijos jūros priekrantėje žvejojantiems laivams, nutraukusiems žvejybinę veiklą visam laikui juos atiduodant į metalo laužą (žr.5.2.3.1 skyrių).

Esminis reikalavimas. Siekiant užtikrinti, kad vidaus vandenų žvejybos laivas, perorientuotas į kitą veiklą, negrįš žvejoti, jis bus išbrauktas iš vidaus vandenyse žvejojančių laivų sąrašo, kuris yra Žuvininkystės Departamento žinioje.

3. Investicijos į vidaus vandenų žvejybos infrastruktūrą.

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys uostą, prieplauką, pakrantę ar jų dalis.

Prioritetas paramai pagal šią priemonę gauti bus teikiamas:

- investicijoms į bendro intereso žvejybos infrastruktūros statybą, įrengimą ir modernizavimą;

4. Laikinas žvejybinės veiklos sustabdymas.

Paramos gavėjai – žvejybos įmonės, vykdančios verslinę žvejybą vidaus vandens telkiniuose.

Išmokų apskaičiavimo metodas: parama bus apskaičiuojama, remiantis 5.2.3.2 skyriuje „Laikinas žvejybinės veiklos sustabdymas“ numatyta metodika.

Esminis reikalavimas. EŽF parama dėl laikino žvejybos vidaus vandenyse sustabdymo galima tik tais atvejais, kai Bendrijos akte patvirtinamos priemonės dėl vidaus vandenyse gyvenančių rūšių atkūrimo.

Laikino veiklos sustabdymo atveju turi būti sustabdoma visa žvejybinė veikla.

Kompensacijos dėl laikino veiklos sustabdymo ryšium su priemone, skirtos vidaus vandenyse gyvenančių rūšių atkūrimui, panaudojimu yra numatytos Bendrijos akte. Šiuo metu kompensacijas bus galima gauti tik priėmus nacionalinį ungurių išteklių valdymo planą pagal Tarybos Reglamentą Nr. 1100/2007, sukuriant priemones Europos ungurių išteklių atstatymui.

Komisijai patvirtinus nacionalinius ungurių išteklių valdymo planus.

Vidaus vandenų laivai, gaunantys finansinę paramą iš EŽF pagal Reglamento 1198/2006 33 straipsnį, ir toliau vykdys veiklą išskirtinai vidaus vandenyse. Šios nuostatos laikymasis bus užtikrintas, nes yra vedami atskiri laivų, plaukiojančių Baltijos jūroje, ir laivų, plaukiojančių vidaus vandens telkiniuose, rejestrai.

5.3.3.3. Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara.

Bus remiamos investicijos į žuvų perdirbimą ir rinkodarą. Pagal šią priemonę Lietuvoje bus statomos, plečiamos, įrengiamos ir modernizuojamos žuvų perdirbimo įmonės bei rinkodaros įmonės, siekiant vieno ar keleto iš šių tikslų:

- pagerinti darbo, sanitarijos ir higienos sąlygas;
- pagerinti produktų kokybę;
- gaminti aukštos kokybės produktus;
- mažinti neigiamą poveikį aplinkai;
- didinti mažai naudojamų rūšių, šalutinių produktų ir atliekų naudojimą;
- gaminti arba parduoti naujus žuvininkystės produktus, taikyti naujas technologijas arba plėtoti novatoriškus gamybos būdus;
- parduoti žuvininkystės produktus, daugiausia gautus iš vietos laivyno ir akvakultūros ir kt.

Pagal šią priemonę taip pat teikiama parama žuvų perdirbimo ir rinkodaros įmonių darbuotojų mokymams.

Paramos gavėjai – įmonės, kuriose dirba mažiau nei 750 darbuotojų arba kurių metinė apyvarta yra mažesnė nei 690,6 mln. Lt (200 mln. EUR).

Prioritetas paramai pagal šią priemonę gauti bus teikiamas:

- Mikroįmonėms ir mažoms įmonėms, suteikiant joms didesnę balų skaičių projektų vertinimo metu.

Atskirties taškai tarp įvairių ES fondų teikiamos paramos

Remtinios veiklos sritys pagal Veiksmų programos II prioritetinę kryptį	Suderinamumas su kitais ES fondais
<i>Gamtos išteklių, susijusių su akvakultūros tvenkiniais, apsauga (atskirties taškai pagal paramos pobūdį ar veiklos sritį)</i>	
EŽF: • Parama kompensacijoms, mokamoms už	ERPF: • Natura 2000 teritorijų <i>priežiūra</i> , išskyrus

<p>akvakultūros veiklos apribojimus, sąlygotus jų priskyrimo prie ekologinio tinklo „Natura 2000“. Iš EŽF nebus mokamos kompensacijos už žemės ūkio naudmenas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama kompensacijoms už veiklą, kurioje paramos gavėjai įsipareigoja laikytis <i>verslinės akvakultūros tvenkiniams</i> taikomų aplinkosauginių reikalavimų. 	<p>teritorijas, susijusias su miškininkystės ir žemės ūkio veikla.</p> <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama kompensacijoms asmenims, kurių žemės ar miško valdos patenka į Natura 2000 tinklo teritoriją ir kurie turi laikytis papildomų veiklos apribojimų, įgyvendinant aplinkos apsaugos reikalavimus. <i>Paramos gavėjai yra žemės ir privačių miškų savininkai.</i> ● parama kompensacijoms, mokamoms už įsipareigojimus laikytis aplinkosaugos reikalavimų dirbamos žemės tvenkiniuose (ir kitose drėgnose vietose), <i>išskyrus žuvų tvenkinius;</i> už įsipareigojimus laikytis aplinkosaugos reikalavimų, taikomų aplinkinei dirbamai žemei, kurie gali turėti įtakos žuvų tvenkinių aplinkosauginei kokybei; už įsipareigojimus, kai nevykdoma verslinė akvakultūra, kaip tai apibūdinta šalies įstatymuose; ir už įsipareigojimus laikytis vandens aplinkos apsaugos reikalavimų, kurie numatyti žemės ūkio aplinkosaugos priemonėse mišriems ūkiams, kuriuose akvakultūra sudaro nedidelę ekonominės veiklos dalį.
<p><i>Žvejybos vidaus vandenių telkiniuose infrastruktūros plėtra (atskirties taškas pagal paramos gavėją)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Investicijos į žvejybos infrastruktūros statymą, plėtimą, įrengimą ir modernizavimą (pvz., šaldyklų, sandėlių įrengimas, žuvų doravimo ir aprūpinimo ledu, vandenių, kuru įrenginių įsigijimas, plotų pirminiam žuvų pardavimui įrengimas). 	<p>ERPF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Uostų <i>plėtra, krantinių statyba ir rekonstrukcija.</i> ● Vidaus vandenių <i>kelių</i> įrengimas. ● Vietinės reikšmės <i>kelių</i> tiesimas.
<p><i>Žmogiškųjų išteklių plėtra (atskirties taškai pagal paramos objektą ar veiklos sritį)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama žuvų perdirbimo įmonių ir akvakultūros įmonių darbuotojų mokymui. 	<p>ESF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama ieškantiems darbo asmenims, kurie siekia naujos kvalifikacijos ir naujų įdarbinimo galimybių (įskaitant asmenis, kurie paliko žuvininkystės sektorių) per užimtumo tarnybą (Lietuvos darbo biržą). ● Parama mokymosi visą gyvenimą sistemų ir mokymo programų, skirtų žuvininkystės sektoriui, rengimas. <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama <i>ūkininkų, jų partnerių, ūkininkų</i>

	<p><i>darbuotojų ir kitų fizinių ar juridinių asmenų, dirbančių žemės ūkio, maisto ar miškininkystės sektoriuose profesiniam mokymui ir informacijos sklaidai, tame tarpe mokslinių žinių ir novatoriškos praktikos propagavimui žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose.</i></p>
<p><i>Naujų technologijų ir novatoriškų žuvų perdirbimo metodų plėtojimas (atskirties taškai pagal veiklos sritį ar paramos gavėją)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama žuvų perdirbimo įmonių statymui, įrengimui ir modernizavimui, kai siekiama gaminti arba parduoti naujus žuvų produktus, taikyti naujas technologijas arba plėtoti novatoriškus gamybos metodus. <p><i>Galutiniai paramos gavėjai:</i> žuvų perdirbimo įmonės, kuriuose dirba mažiau nei 750 darbuotojų arba kurių metinė apyvarta yra mažesnė nei 690,6 mln. Lt (200 mln. EUR).</p>	<p>ERPF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama investicijoms į naują gamybos įrangą ir technologijas, elektroninio verslo sprendimus, kokybę, gamybos proceso valdymo, kt. sistemas, energetikos auditui įmonėse, kurios siekia didinti produktyvumą, gerinti veiklos kokybę, kt. <p><i>Galutiniai paramos gavėjai:</i> įmonės</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama įmonių mokslinių tyrimų ir technologinei plėtrai, įmonių tyrimų ir plėtros techninės bazės plėtrai

5.4. Trečioji prioritėtinė kryptis. Bendro intereso priemonės

5.4.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas

Pagal III prioritėtinę kryptį bus įgyvendinamos 4 priemonės:

- Žvejybos uostai, prieplaukos, iškrovimo vietos;
- Kolektyviniai veiksmai;
- Vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtos priemonės;
- Bandomieji projektai.

III prioritėtinės krypties bendro intereso priemonės yra taikomos platesniu mastu nei privačių įmonių paprastai taikomos priemonės, kurios padeda įgyvendinti bendros žuvininkystės politikos uždavinius.

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus ūkio subjektai yra susijungę į savanoriškas visuomenines konfederacijas ar asociacijas: Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvies perdirbėjų konfederaciją (Klaipėda), Žvejų ir žuvų perdirbėjų asociaciją „Baltijos žvejas“ (Klaipėda), Žuvininkystės įmonių asociaciją „Lampetra“ (Šilutė), Žvejybos verslo asociaciją (Neringa). Lietuvos žuvininkystės sektoriuje veikia 2 pripažintos gamintojų organizacijos: Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacija ir Nacionalinė akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacija, kurios atstovauja atitinkamai Baltijos jūros ir priekrantės žvejų bei šalies žuvų augintojų interesams. Siekdamos atstovauti savo interesams, 2006 m. birželio 7 d. kelios didžiausios žuvų perdirbimo įmonės užregistravo Nacionalinę žuvų perdirbėjų ir prekybininkų asociaciją. Baltijos jūros, Baltijos jūros priekrantės ir Kuršių marių žvejybos įmonės yra susibūrusios į savanoriškus susivienijimus. Labai svarbu remti gamintojų organizacijas, stiprinti ir tobulinti šių organizacijų funkcijas ir veiklą, skatinti žuvininkystės sektoriaus įmonių bendradarbiavimą. Pritaikius kolektyvinio intereso priemones, bus įgyvendinami projektai, teikiantys kolektyvinę naudą.

Lietuvai priklauso apie 99 km Baltijos jūros pakrantės. Priekrantės žvejybos zona padalinta į 29 žvejybos barus. Žvejybos laivų priežiūros ir remonto infrastruktūra uostuose ir prieplaukose apleista ir neišplėta. Įplaukimo kanalai nuolatos užnešami smėliu, todėl turi būti nuolatos gilinami. Vietos, kuriose iškraunamos sugautos žuvis, neatitinka sanitarijos ir higienos reikalavimų. Prieplaukose nepakankamai išplėta infrastruktūra žuvims atšaldyti, rūšiuoti ir laikyti bei laivams remontuoti. Todėl bus siekiama gerinti prieplaukų infrastruktūrą – modernizuoti jų įrangą, sudaryti palankias sąlygas žvejybos laivų aptarnavimui, remontui ir techninei priežiūrai. Iškraunamos žuvininkystės produkcijos kokybei užtikrinti planuojama statyti ir įrengti žuvų iškrovimo, atšaldymo, laikymo įrenginius, gerinti iškrovimo vietų higienos ir sanitarijos sąlygas. Taip pat numatoma galimybė statyti žvejybos infrastruktūros objektus Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste (dėžių plovimo įrenginius, įrankių sandėlius, kuro bei vandens kolonėles). Modernizavus žvejybos uostus, prieplaukas ir iškrovimo vietas, pagerės žvejų darbo sąlygos, bus sukurta tinkama infrastruktūra žuvims iškrauti, laikyti ir rūšiuoti bei žvejybos laivams remontuoti ir aptarnauti.

Lietuvoje, palyginti su ES vidurkiu, suvartojama mažai žuvininkystės produktų. Šiuo metu atsiranda vis daugiau žuvų rūšių ir jų produktų, kurie nelabai žinomi vartotojams. Be to, pastaruoju metu augant vartotojų pajamoms, išaugo ir didesnio žuvų produktų asortimento (ypač didžiuosiuose Lietuvos miestuose) poreikis, todėl bus skatinamos žuvų produktų reklamos kampanijos. Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės daugiausia gamina žuvų produktus užsienio rinkoms, todėl tikslinga skatinti reklamos kampanijas ir užsienyje.

Siekiant atkurti lašišinių ir kitų vertingų žuvų rūšių išteklius Lietuvos vidaus vandenyse, bus remiamos investicijos į šių žuvų rūšių nerštaviečių ir migracijos kelių atkūrimą.

Lietuvoje dar nėra kompleksinės žuvininkystės mokslinių taikomųjų tyrimų sistemos, apimančios visas sektoriaus struktūros dalis. Sėkmingai žuvininkystės sektoriaus plėtrai, ūkio

subjektų gyvybingumui stiprinti ir konkurencingumui užtikrinti, skatinant pažangą žuvų išteklių išsaugojimo, gausinimo ir racionalaus naudojimo srityse būtina tiesiogiai skatinti taikomuosius mokslinius tyrimus, mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus subjektų bendradarbiavimą.

Atsižvelgiant į tai, kad visa Lietuvos teritorija atitinka Konvergencijos tikslą, vadovaujantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 53 (3) (a) straipsnio nuostatomis EŽF bendrai finansuos 75 proc. Bendro viešo finansavimo išlaidų, skirtų III prioritetiniai krypčiai .

5.4.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai

Bendro intereso priemonių tikslas – kuriant konkurencingą žuvininkystės sektorių, skatinti sektoriaus įmonių ir pripažintų gamintojų organizacijų ar kitų visuomeninių organizacijų bendrą veiklą, saugoti ir plėtoti gyvuosius vandens išteklius, užtikrinti žvejybos uostų, prieplaukų ir kitų infrastruktūros objektų plėtrą.

Šios prioritetinės krypties priemonių taikymas tiesiogiai ar netiesiogiai prisidės prie bendrųjų žuvininkystės sektoriaus gėrybių kūrimo, įgyvendinant šiuos Nacionaliniame strateginiame plane nustatytus uždavinius:

- sukurti tinkamą jūrų žvejybos infrastruktūrą priekrantėje;
- plėtoti ir stiprinti asocijuotas žuvininkystės sektoriaus struktūras bei skatinti jų veiklą;
- skatinti žuvininkystės ir akvakultūros produktų vartojimą;
- gerinti žuvų perdirbimą, jų produktų kokybę ir plėsti asortimentą;
- gausinti žuvų išteklius, sudarant palankias sąlygas natūraliai jų reprodukcijai, migracijai ir nerštui;
- plėtoti žuvininkystės taikomuosius mokslinius tyrimus.

III prioritetinės krypties įgyvendinimo rodikliai

Rodiklis	Rodiklio pasiekimo skaitinė išraiška		
	mato vnt.	tikslas	Pradiniai duomenys
Prieplaukų, kurios virto geriau atitinkančiomis sanitarijos ir higienos reikalavimus ir kuriose įrengta reikalinga žvejybos infrastruktūra, dalis	%	50	-
Žuvų ir žuvininkystės produktų eksporto padidėjimas (tonomis)	%	25	92 tūkst. t.* (2005)
Žuvų ir žuvininkystės produktų eksporto padidėjimas (EUR)	%	30	150 mln. EUR* (2005)
Įmonių, dalyvaujančių gamintojų organizacijose ir asociacijose, dalis	%	60	50 %* (2005)
Naujos technologijos, įdiegtos žuvininkystės, akvakultūros ar žuvų perdirbimo pramonėje bandomųjų projektų rezultate	vnt.	1	-

Šaltinis: Žuvininkystės Departamentas prie Žemės ūkio ministerijos

5.4.3. Trumpas priemonių apibūdinimas

5.4.3.1. Žvejybos uostai, žuvų iškrovimo vietos ir nedidelės prieplaukos

Parama pagal šią priemonę bus teikiama veikiantiems valstybiniais ar privatiems žvejybos uostams, kuriais naudojami žvejai, siekiant pagerinti siūlomas paslaugas. Taip pat parama bus teikiama žuvų iškrovimo vietoms pertvarkyti ir sąlygų priekrantės žvejų iškraunamų žuvų

iškrovimui gerinti. Siekiant gerinti žvejų saugumą, bus remiamos investicijos į saugesnių mažų žvejybos priplaukų statybą, įrengimą ar modernizavimą.

Numatoma remti investicijas skirtas:

- žuvininkystės produktų iškrovimo, perdirbimo, laikymo uostuose ir pardavimo aukcionuose sąlygų gerinimui;
- žvejybos laivų apsirūpinimui kuru, ledu, vandeniu ir elektra;
- žvejybos laivų priežiūros ir įrengimų remonto gerinimui;
- priplaukų statybai, modernizavimui ir plėtrai, didinant saugą iškrovimo ar pakrovimo metu;
- žvejybinės veiklos valdymo kompiuterizavimui;
- darbo sąlygų ir saugos gerinimui;
- atliekų laikymui ir apdorojimui;
- bereikalingos priegaudos išmetimo sumažinimui ir kt.

Paramos gavėjai – fiziniai ar juridiniai asmenys, valdantys uostą, priplauką ar jų dalis.

5.4.3.2. Kolektyviniai veiksmai

Parama skiriama bendro intereso priemonėms, kurios įgyvendinamos, aktyviai remiant žuvininkystės sektoriaus subjektaus, arba gamintojus arba kitoas valstybės pripažintas organizacijas, ir kuriomis siekiama:

- iš vandens telkinių dugno ištraukti pamestas žvejybos priemonės;
- gerinti darbo sąlygas ir saugą;
- skatinti žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkų skaidrumą, įskaitant atsekamumą;
- gerinti maisto kokybę ir saugą;
- mokyti žuvininkystės sektoriaus darbuotojus;
- skatinti mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus ūkio subjektų partnerystę;
- palaikyti ryšius ir keistis patirtimi bei geriausia praktika tarp organizacijų, propaguojant lygias moterų ir vyrų, trečių šalių galimybes;
- sukurti gamintojų organizacijas¹¹, įgyvendinti jų restruktūrizavimo ir kokybės gerinimo planus;
- atlikti galimybių studijas, susijusias partnerystės su trečiosiomis šalimis skatinimu žuvininkystės sektoriuje;
- skatinti žuvininkystės produktų naujų rinkų plėtrą ar vartojimo skatinimo kampanijas (pvz., žuvininkystės ir akvakultūros produktų reklamos kampanijų rengimas, žuvininkystės sektoriaus įvaizdžio gerinimo kampanijos, rinkos tyrimų vykdymas) ir kt.

Paramos gavėjai – žuvininkystės sektoriaus interesams atstovaujantys privatūs ar viešieji juridiniai asmenys, nevyriausybinės organizacijos.

Esminiai reikalavimai. Parama gamintojų organizacijų, pripažintų pagal Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 104/2000, steigimui, restruktūrizavimui bei jų planų įgyvendinimui, siekiant pagerinti kokybę, bus teikiama daugiausiai trejiems metams, skaičiuojant nuo pripažinimo datos, ar nuo sprendimo dėl gamintojo organizacijos restruktūrizavimo, priėmimo dienos, bei bus palapsniui mažinama tų trejų metų laikotarpyje.

5.4.3.3. Vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtos priemonės

Parama pagal šią priemonę bus teikiama investicijoms į stacionarių ar kilnojamų įrenginių statymą ar įrengimą, siekiant apsaugoti ir plėtoti vandens išteklius, atstatyti vidaus vandenių telkinius, įrengti ir atkurti nerštavietes, migracijos kelius. Taip pat parama bus teikiama tiesioginiam

¹¹ Pagal 1999 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 104/2000 dėl bendro žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkų organizavimo (OL 2004 m. specialusis leidimas, 4 skyrius, 4 tomas, p. 198) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1759/2006 (OL 2006, L 335, p. 3)

išteklių atkūrimui, jei Bendrijos teisės akte tai yra aiškiai numatyta kaip apsaugos priemonė. Siekiant atkurti ungurių išteklius, parama bus teikiama tik tuomet, kai bus priimtas nacionalinis ungurių išteklių valdymo planas.

Paramos gavėjai – viešasis juridinis asmuo arba nevyriausybinė organizacija, kurios veikla susijusi su žuvų išteklių apsauga ir plėtra.

Prioritetas paramai pagal šią priemonę gauti bus teikiamas projektams, kurie:

- bus įgyvendinami Nemuno žemupyje ir Kuršių mariose;
- bus susiję su ES šalyse ir Lietuvoje saugomomis nykstančiomis žuvų ir nęgių rūšimis, kurios yra verslinės žvejybos objektas.

5.4.3.4. Bandomieji projektai

Parama pagal šią priemonę bus teikiama bandomiesiems projektams, kurių tikslas – įgyti ir skleisti naują techninę ir mokslinę informaciją. Bus remiamos investicijos į:

- inovatyvių technologijų tyrimus;
- veiksmus, siekiant sukurti ir išbandyti žvejybos įrankių selektyvumo gerinimo bei nepageidaujamos priegaudos ir išmetimų, neigiamo poveikio aplinkai mažinimo metodus, kt.;
- veiksmus, siekiant išbandyti žvejybos pastangų sureguliuavimo planus ir alternatyvias žvejybos valdymo technologijas.

Paramos gavėjai – ūkio subjektas, pripažinta prekybos asociacija ar kita šiuo tikslu Lietuvos paskirta kompetentinga institucija, bendradarbiaujant su mokslo ar technine įstaiga. Projektas turi būti vykdomas bendradarbiaujant su mokslo ar technine įstaiga

Esminiai reikalavimai. Bandomieji projektai neturi būti komercinio pobūdžio, ir bet koks gautas pelnas turi būti išskaičiuotas. Nacionaliniuose dokumentuose turi būti numatyti reikalavimai pareiškėjams, siekiant užtikrinti, kad bandomieji projektai, kuriuos jie ketina įgyvendinti, turėtų atitinkamą mokslinį tęstinumą.

Atskirties taškai tarp įvairių ES fondų teikiamos paramos

Remtinios veiklos sritys pagal Veiksmų programos III prioritetinę kryptį	Suderinamumas su kitais ES fondais
<i>Bandomieji projektai ir kolektyviniai veiksmai - mokslo plėtra ir moksliniai tyrimai žuvininkystės sektoriuje (atskirties taškai pagal veiklos sritį arba paramos gavėją)</i>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama mokslininkų ir žuvininkystės sektoriaus ūkio subjektų partnerystės skatinimui, kai <i>paramos gavėjas</i> – žuvininkystės sektoriaus interesams atstovaujantys privatūs ar viešieji juridiniai asmenys, nevyriausybinės organizacijos. • Parama <i>bandomiesiems</i> projektams, kurių tikslas – įgyti ir skleisti naują techninę informaciją ir kurie <i>skirti žuvininkystės sektoriui</i>. 	<p>ERPF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama įmonių ir jos partnerių <i>mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros</i> veiklai. Paramos gavėjai yra įmonės, partneriai ir mokslinių tyrimų institutai. • Parama švietimo ir mokslo institucijų <i>infrastruktūrai</i>. • Parama mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektų vykdymui, <i>mokslo ir verslo bendriems tyrimų projektams</i>, mokslo ir technologijų centrams. • Parama mokslo ir technologijų parkams, inovacijas skatinančioms įstaigoms. . <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama inovacijų, sukuriant naujus produktus ir technologijas, sklaidai, kai

	<p><i>paramos gavėjai</i> yra fiziniai ar juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio produktų perdirbimu ir rinkodara, o taip pat mokslo ir mokymo institucijos, turinčios eksperimentinius, parodomuosius, ar mokomuosius žemės ūkius.</p>
<p><i>Kolektyviniai veiksmai - žuvininkystės žmogiškųjų išteklių plėtra (atskirties taškas pagal veiklos sritį)</i></p>	
<p>EŽF: Parama žuvininkystės darbuotojų profesinių gebėjimų tobulinimui, kai paramos gavėjas – žuvininkystės sektoriaus interesams atstovaujantys privatūs ar viešieji juridiniai asmenys, nevyriausybinės organizacijos.</p>	<p>ESF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama ieškantiems darbo asmenis, kurie siekia naujos kvalifikacijos ir naujų įdarbinimo galimybių (įskaitant asmenis, kurie paliko žuvininkystės sektorių) per užimtumo tarnybą (Lietuvos darbo biržą). • Parama mokymosi visą gyvenimą sistemos ir mokymo programų, skirtų žuvininkystės sektoriui, parengimas. <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama ūkininkų, jų partnerių, ūkininkų darbuotojų ir kitų fizinių ar juridinių asmenų, dirbančių žemės ūkio, maisto ar miškininkystės sektoriuose profesiniam mokymui ir informacijos sklaidai, įskaitant mokslinių žinių ir novatoriškos praktikos propagavimui žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose.
<p><i>Migruojančių žuvų rūšių nerštaviečių ir migracijos kelių atkūrimas (atskirties taškas pagal veiklos sritį)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama žuvų nerštaviečių ir migracijos kelių statymui ir atkūrimui. 	<p>ERPF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama nenaudojamų užtvankų ir kitų vandens telkiniuose esančių statinių ar įrenginių pašalinimui (išskyrus žuvų nerštaviečių ir migracijos kelių atkūrimą).
<p><i>Žvejybos uostų, iškrovimo vietų ir prieplaukų plėtra (atskirties taškas pagal veiklos sritį)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žvejybos infrastruktūros modernizavimas ir plėtra (pvz., šaldyklių, sandėlių įrengimas, žuvų doravimo ir aprūpinimo ledu, vandenių, kuru, įrenginių įsigijimas, plotų pirminiam žuvų pardavimui įrengimas). • Mažų žvejybos prieplaukų statyba ir modernizavimas. 	<p>ERPF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uostų plėtra, krantinių statyba ir rekonstrukcija. • Vidaus vandenų kelių įrengimas. • Vietinės reikšmės kelių tiesimas.

5.5. Ketvirtoji prioritėtinė kryptis. Tvari žuvininkystės regionų plėtra

5.5.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas

Žuvininkystė Lietuvoje – gilias tradicijas turinti veikla. Lietuvos regionai, didžia dalimi priklausantys nuo žuvininkystės veiklos, pastaruoju metu patiria daug ekonominių ir socialinių sunkumų dėl žvejybos pajėgumų mažinimo, vykdomos išteklių tausojimo politikos. Iš žuvininkystės veiklos Lietuvoje vis sunkiau pragyventi, jauni asmenys mažai domisi šia veikla, žuvininkystės bendruomenės silpnos, trūksta iniciatyvos, kuriant savo ir žuvininkystės sektoriaus gerovę. Siekiant pakeisti esamą situaciją, bus kuriamos ŽRVVG, į kurias vienyšis žuvininkystės veikla užsiimantys asmenys, vietos valdžios ir verslo atstovai. Bus siekiama skatinti šiuos žmones veikti kartu vardan geresnės gyvenimo kokybės užtikrinimo žuvininkystės regionuose. ŽRVVG savo žuvininkystės regionams rengs strategijas, kurių pagrindu bus rengiami projektai, siekiant gauti paramą iš EŽF. Taip žuvininkystės regionuose bus įgyvendinamas principas „iš apačios į viršų“.

Teritorijose, į kurias patenka jūros ar ežero pakrantė, tvenkiniai ar upės žiotys, kuriose reikšmingas skaičius žmonių dirba žuvininkystės sektoriuje, galės kurtis ŽRVVG. Įsikūrusi ŽRVVG apibrėš tam tikrą teritoriją – regioną, kurio ribose vykdys savo veiklą. Lietuvos teritorijos, kurios galės būti pripažintos žuvininkystės regionais (jeigu jos atitiks papildomus privalomus kriterijus), yra pažymėtos 2 paveiksle. Šios savivaldybių teritorijos yra: Klaipėdos rajono, Klaipėdos miesto, Palangos miesto, Neringos, Kretingos rajono, Šilutės rajono, Plungės rajono, Tauragės rajono, Raseinių rajono, Kauno miesto ir rajono, Jonavos rajono, Marijampolės rajono, Alytaus miesto ir rajono, Kaišiadorių rajono, Elektrėnų rajono, Vilniaus miesto ir rajono, Švenčionių rajono, Ignalinos rajono, Zarasų rajono, Visagino miesto, Utenos rajono, Molėtų rajono, Birštono rajono, Lazdijų rajono. Minėtose savivaldybių teritorijos atrinktos pagal 2 kriterijus: vandens plotą savivaldybių teritorijose, kuris yra didesnis nei Lietuvos vidurkis (t. y. didesnis nei 4%) ir žuvininkystės sektoriuje dirbančių žmonių skaičių (daugiau nei 50 žmonių savivaldybės teritorijoje dirba žuvininkystės srityje).

2 pav. Teritorija (mėlynai pažymėta), sudaryta iš savivaldybių teritorijų pagal du kriterijus: jose daugiau nei 50 žmonių dirba žuvininkystės sektoriuje ir kurių daugiau kaip 4% ploto sudaro vandens telkiniai.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Statistikos Departamento duomenys.

Daugiausia žuvininkystės įmonių (81,3%) ir žuvininkystės sektoriuje dirbančių žmonių yra Klaipėdos apskrityje. Čia išplėtota žvejyba atviroje Baltijos jūroje ir jos priekrantėje, žuvų perdirbimas, žvejyba Kuršių mariose. Labiausiai tikėtina, kad šioje apskrityje susikurs stipriausios žuvininkystės bendruomenės. Žuvininkystės sektoriuje dirbantys žmonės telkiasi tam tikruose šalies regionuose ir daro didelę įtaką jų vietinei ekonomikai. Pvz., 2005 m. Neringos miesto savivaldybėje žuvininkystės sektoriuje dirbo net 21,8% visų šioje savivaldybėje dirbančių žmonių, Klaipėdos ir Palangos miestuose – atitinkamai 3,2% ir 1,8%, Šilutės rajone – 1,2%. Todėl Klaipėdos apskrityje ŽRVVG bus skatinamos kurtis pirmiausiai. Be to, Baltijos jūros, jos priekrantės ir Kuršių marių žvejai susijungę į savanoriškus visuomeninius susivienijimus: Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvis perdirbėjų konfederaciją (Klaipėda), Žvejų ir žuvų perdirbėjų asociaciją „Baltijos žvejas“ (Klaipėda), Žuvininkystės įmonių asociaciją „Lampetra“ (Šilutė), Žvejybos verslo asociaciją (Neringa).

Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria žuvininkystės bendruomenės Klaipėdos apskrityje, yra šios:

- dauguma Baltijos jūros priekrantės regionų Aplinkos ministerijos sprendimu priskirti saugomoms teritorijoms – juose nustatyti ūkinės-komercinės veiklos apribojimai;
- žvejybos infrastruktūros plėtrą Kuršių mariose riboja aplinkosauginiai reikalavimai (UNESCO ir Europos ekologinio tinklo „*Natura 2000*“);
- Kuršių mariose kasmet taikomos vis griežtesnės žvejybos taisyklės. Dėl šios priežasties žuvų šiame vidaus vandens telkinyje nuo 2002 m. sugaunama vis mažiau;
- sugavimai ir žvejų pajamos Baltijos jūros priekrantėje nėra stabilūs;
- gana trumpi žvejybos ir turizmo sezonai;
- gausios kormoranų kolonijos Kuršių mariose ne tik mažina šios teritorijos patrauklumą, bet ir daro neigiamą įtaką žuvų išteklių būklei;
- žuvininkystės bendruomenių patirties trūkumas, inicijuojant pokyčius savo regione.

ŽRVVG galės susikurti ir kitose Lietuvos savivaldybių teritorijose (žiūrėti 2 paveikslą). Šiose Lietuvos teritorijose dominuoja perdirbimo ir akvakultūros įmonės. Šalies upėse ir ežeruose žvejoja mažos, nedidelio ir vidutinio investicinio pajėgumo vidaus vandens žvejybos įmonės, sugaunančios mažas žuvis yra pasiruošę žvejoti šalies upėse ir ežeruose. Mažėjant žuvų ištekliams, žvejybos verslas kai kuriuose vidaus vandenyse tapo ne perspektyvus. Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria žuvininkystės bendruomenės regionuose, kuriuose veikia vidaus vandens žvejybos, akvakultūros ir žuvų perdirbimo įmonės:

- mažos vidaus vandens žvejybos ir akvakultūros įmonių pajamos;
- žemas užimtumo lygis kaimo vietovėse ir tik keletas alternatyvų užsiimti kita nei žvejyba veikla;
- kai kurie vidaus vandens telkiniai yra gamtosauginių zonų teritorijose, priskirtose Europos ekologiniam tinklui „*Natura 2000*“. Šiose zonose taikomi griežtesni aplinkosauginiai reikalavimai, todėl žvejybos ir akvakultūros verslas šiuose vandens telkiniuose patiria tam tikrą suvaržymų bei nuostolių;
- didelę žalą akvakultūros tvenkinių savininkams daro šiose teritorijose paplitę saugomi paukščiai;
- gana trumpas žvejybos ir turizmo sezonas.

Ekonominė ir socialinė žuvininkystės regionų gerovė gali būti kuriama, steigiant naujas darbo vietas asmenims, kurie neteko darbo dėl žvejybos pajėgumų mažinimo, taip pat žvejų šeimų nariams, kurie kaimo vietovėse dažnai neturi darbo, o dėl to – ir socialinių garantijų. Žvejų pajamos yra mažos, todėl bus skatinama veiklos rūšių diversifikacija, kad žvejai turėtų kelias darbo vietas. Siekiant regionų ekonominės ir socialinės pertvarkos, bus skatinama turizmo (ypač ekologinio) žuvininkystės regionuose plėtra, inovacijų ir naujų idėjų sklaida. Taiigi regionai taps konkurencingesni ir patrauklesni ne tik turistams, investuotojams, bet ir patiems regionų gyventojams.

Šiuo metu Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės daugiausia žuvininkystės produktų gamina ir eksportuoja juos į užsienio rinkas. Žuvininkystės produktų, pateikiamų vidaus rinkai, asortimentas

nedidelis, o Lietuvos vartotojai mažai susipažinę su vietinės gamybos žuvininkystės produkcija. Augant perkamajai galiai, susidomėjimas žuvininkystės produktais, kuriuos pagamins Lietuvos žuvų perdirbimo įmonės, išaugs. Žuvininkystės produktų vertės didinimas, asortimento plėtra, naujų technologijų ir mokslo žinių pritaikymas galėtų būti skatinami, organizuojant jūros gėrybių parodas, degustacijas-seminarus, tarptautines žuvininkystės produktų gamintojų konferencijas ar žuvininkystės produktų vartojimo rėmimo programas. Žuvininkystės produktų vertės didinimas, jų populiarinimas gali prisidėti prie žuvininkystės regionų plėtros, darbo vietų kūrimo, investicijų pritraukimo.

Unikalio gamta pasižymi Kuršių nerijos ruožas, kurį UNESCO yra pripažinusi pasaulinio paveldo dalimi. Šios turizmui ypač patrauklios Baltijos jūros pakrantės teritorijos galėtų būti plėtojamos vietos iniciatyvos ir partnerystės pagrindu, sėkmingai pritraukiant EŽF lėšas ir taip sprendžiant žuvininkystės regionų problemas. Siekiant palikti patrauklią aplinką ir istorinį paveldą ateities kartoms, būtina išsaugoti senus Nidos, Mingės, Rusnės ir kitus žvejų kaimelius jų natūralioje aplinkoje.

Regionų plėtrai, konkurencingumo didinimui, inovacijų sklaidai reikalinga patirtis ir bendradarbiavimas su kitais žuvininkystės regionais nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.

Vykstant socialiniams ir ekonominiams pokyčiams žuvininkystės sektoriuje, bus siekiama stiprinti žuvininkystės bendruomenių iniciatyvumą. Šiuo metu jos labai silpnos, išsisklaidžiusios. Todėl pasinaudojant EŽF parama, bus siekiama tobulinti žuvininkystės bendruomenių įgūdžius, bus rengiami mokymai gebėjimams, reikalingiems ŽRVVG strategijoms parengti bei įgyvendinti, įgyti. Numatoma finansuoti priemones, skirtas žuvininkystės sektoriaus darbuotojų mokymams, kvalifikacijos kėlimui bei, esant poreikiui, perkvalifikavimui, ypatingą dėmesį skiriant moterims.

Žuvininkystės bendruomenės galės prisijungti prie *Leader+* vietos veiklos grupių (toliau – VVG), kurios turi patirties ir įgūdžių, rengiant vietos plėtros strategijas. 2006 m. VVG veiklos teritorija apėmė daugiau negu 90% Lietuvos kaimo vietovių teritorijos.

Atsižvelgiant į tai, kad visa Lietuvos teritorija atitinka kriterijus pagal Konvergencijos uždavinį, vadovaujantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 53 (3) (a) straipsnio nuostatomis EŽF bendrai finansuos 75 proc. bendro viešo finansavimo išlaidų, skirtų IV prioritetinės krypties priemonėms.

5.5.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai

Ketvirtosios - tvarios žuvininkystės regionų plėtros prioritetinės krypties tikslas – žuvininkystės regionų tvari plėtra ir gyvenimo kokybės juose gerinimas vietos iniciatyvos ir partnerystės pagrindu.

Pasinaudojant EŽF IV prioritetinės krypties sudaromomis galimybėmis, bus siekiama įgyvendinti šiuos uždavinius:

- telkti žuvininkystės regiono gyventojus ir ugdyti jų gebėjimus veikti kartu;
- įgyvendinant žuvininkystės regionų plėtros strategijas:
 - didinti ekonominę ir socialinę žuvininkystės regionų gerovę, didinti žuvininkystės ir akvakultūros produktų vertę,
 - išlaikyti esamas ir sukurti naujas darbo vietas, remiant žuvininkystės regionų, kurie dėl pokyčių žuvininkystės sektoriuje patiria socialinių ir ekonominių sunkumų, ekonominę ir socialinę pertvarką,
 - skatinti pakrančių ir gyvenviečių, kuriose vykdoma žuvininkystės veikla, aplinkos kokybės gerinimą,
 - skatinti nacionalinę ir tarpvalstybinę žuvininkystės regionų bendradarbiavimą,
 - organizuoti žuvininkystės sektoriaus darbuotojų mokymus, kvalifikacijos kėlimo bei, esant poreikiui, perkvalifikavimo priemones.

IV prioritinės krypties įgyvendinimo rodikliai

Rodiklis	Rodiklio pasiekimo skaitinė išraiška		
	mato vnt.	tikslas	Pradiniai duomenys
ŽRVVG skaičius	vnt.	3	-
Žuvininkystės regionų plėtros strategijų užimama teritorija	%	10	65 200 km ² *
Projektų, įgyvendintų pagal žuvininkystės regionų plėtros strategijas, skaičius	vnt.	20	-
Sukurtų darbo vietų skaičius	vnt.	15	-

* Šaltinis: Lietuvos Respublikos Statistikos Departamentas

5.5.3. Trumpas priemonės apibūdinimas

Atsižvelgiant į tai, kad priemonės tikslas – skatinti pačių žvejų bendruomenių reikiama iniciatyvą pagal „iš apačios į viršų“ principą, bus remiamos visos reglamente (EB) Nr. 1198/2006 numatytos veiklos sritys, t. y. investicijos į:

- žuvininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimą;
- ekonominės veiklos pertvarkymą, keitimą, ypač skatinant ekologinį turizmą;
- žuvininkystės produktų vertės didinimą;
- mažos apimties žuvininkystei ir turizmui skirtos infrastruktūros bei paslaugų rėmimą;
- žuvininkystės regionų aplinkos saugojimą, pakrantės kaimelių bei gyvenviečių, kuriose vykdoma žuvininkystės veikla, atnaujinimą ir plėtrą bei gamtos ir architektūros paveldo saugojimą ir stiprinimą;
 - gamybos potencialo žuvininkystės sektoriuje, kai jam padaroma žala dėl stichinių arba pramoninių nelaimių, atkūrimą;
 - žuvininkystės regionuose veikiančių grupių tarpregioninio ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo skatinimą;
 - gebėjimų įgijimą žuvininkystės regionų plėtros strategijos rengimui bei jos įgyvendinimo palengvinimui;
 - ŽRVVG einamųjų išlaidų padengimą;
 - žuvininkystės sektoriaus darbuotojų mokymus.

Paramos gavėjai – ŽRVVG.

Galutiniai paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys numatyti žuvininkystės regiono plėtros strategijoje.

Prioritetas paramai gauti pagal šią priemonę bus teikiamas: žuvininkystės regiono plėtros strategijoms:

- kurios bus įgyvendinamos Klaipėdos rajono apskrityje.

5.5.4. Specialios nuostatos dėl priemonės įgyvendinimo

Pagal IV prioritinę kryptį parama gali būti teikiama priemonių, numatytų II ir III prioritinėse kryptyse, įgyvendinimui. Paramą teikiant veiksmai, atitinkantys šias priemones, kiekvienai veiklos rūšiai bus taikomos atitinkamos sąlygos ir įnašo skalės.

Žuvininkystės regionui taikomi atrankos kriterijai:

1. Žuvininkystės regionas turi atitikti reglamente (EB) Nr. 1198/2006 vartojamą „žuvininkystės regiono“ apibrėžimą.
2. Žuvininkystės regionas turi būti teritoriškai aiškiai apibrėžtas, gyventojų skaičius šiame regione turi būti ne mažesnis nei 2 tūkst. ir ne didesnis nei 800 tūkst.
3. Žuvininkystės regione turi veikti ne mažiau nei 3 žuvininkystės įmonės;
4. Žuvininkystės regionas turi būti vientisas ekonominiu, socialiniu ir geografiniu požiūriu, nepriklausantis kitos ŽRVVG regionui.

Žuvininkystės regionų atrankos procedūros ir tvarkaraščiai. ŽRVVG galės kurtis ir veikti tik tose Lietuvos teritorijose, kurios yra tinkamos būti pripažintos žuvininkystės regionais (žiūrėti 2 paveikslą). Teritorijos, galinčios būti pripažintos žuvininkystės regionais, nustatytos, remiantis Statistikos departamento duomenimis, Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto atliktais ekonominiais skaičiavimais bei suderinus su socialiniais-ekonominiais partneriais ir suinteresuotomis institucijomis. Nacionalinė mokėjimo agentūra kartu su Žemės ūkio ministerija nustatys, kurie žuvininkystės regionai yra tinkami gauti paramą. Žuvininkystės regionas galės apimti daugiau negu vieną savivaldybės teritoriją.

ŽRVVG taikomi atrankos kriterijai:

1. ŽRVVG turi būti įregistruota ir veikti žuvininkystės regione;
2. ŽRVVG - ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio valdymo institucija, turinti sprendimų priėmimo teisę, atstovautų įvairių žuvininkystės regiono gyventojų interesams: ne mažiau kaip 50% valdymo institucijos narių turėtų sudaryti žuvininkystės bendruomenės atstovai, iki 25% – verslo atstovai ir iki 25% – vietos valdžios atstovai. Jeigu ŽRVVG įsikuria *Leader* VVG pagrindu, VVG į valdymo instituciją turi įtraukti ne mažiau kaip 25% žuvininkystės sektoriaus atstovų;
3. ŽRVVG valdymo instituciją turi sudaryti įvairaus amžiaus (bent vienas asmuo iki 25 m.) abiejų lyčių nariai (santykiu 20:80, t. y. mažiausiai 20% nesvarbu kurios lyties atstovų);
4. ŽRVVG turi pakakti administracinių ir finansinių gebėjimų paramai administruoti, sėkmingam veiksmų įgyvendinimui užtikrinti.

Žuvininkystės regiono plėtros strategija privalo atitikti šiuos kriterijus:

1. turi būti integruota, grindžiama sąveika tarp įvairių sektorių, dalyvių ir veiksmų (turi būti parodyta, kad Strategija nėra vien tik veiklos sričių sąrašas);
2. turi atitikti konkrečioje vietovėje egzistuojančias socialines, ekonomines ir aplinkos problemas, numatyti jų sprendimo būdus;
3. turi įrodyti savo darnumą;
4. turi neprieštarauti ir (arba) papildyti esančias nacionalines ir (arba) regionines strategijas.
5. būti tinkamos kokybės.

Jeigu ŽRVVG sukuriama jau veikiančių *Leader* VVG pagrindu, tai VVG privalo parengti 2 strategijas, iš kurių viena skirta tvariai žuvininkystės regiono plėtrai, kita – kaimo plėtrai. EŽF ir EŽŪFKP paramos lėšos turi būti administruojamos ir apskaitomos atskirai.

ŽRVVG strategijos atrenkamos, taikant Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintus žuvininkystės veiklos grupių strategijų naudos ir kokybės kriterijus. Nacionalinė mokėjimo agentūra kartu su Žemės ūkio ministerija atrenka, kurios iš ŽRVVG strategijų yra tinkamos gauti paramą.

Bus sukurtas nacionalinis ŽRVVG tinklas. Vadovaujančioji institucija bus atsakinga už vietinių veiklos grupių informavimą apie galimybę kurti nacionalinį tinklą, inicijuoti jo kūrimą ir paskirti centrą, kuris užtikrintų, kad nacionalinis tinklas dalyvautų Bendrijos tinkle. ŽRVVG bus skatinamos naudotis tinklu, kurį jau įsteigė VVG pagal EŽŪFKP. Be to, Vadovaujančioji institucija inicijuos ir skatins ŽRVVG dalyvauti Bendrijos tinkle. Projekto atranka ir kontrolė, paramos išmokėjimas pateikti 1 schemeje. Apie 38.5 proc. Lietuvos teritorijos patenka į galimas

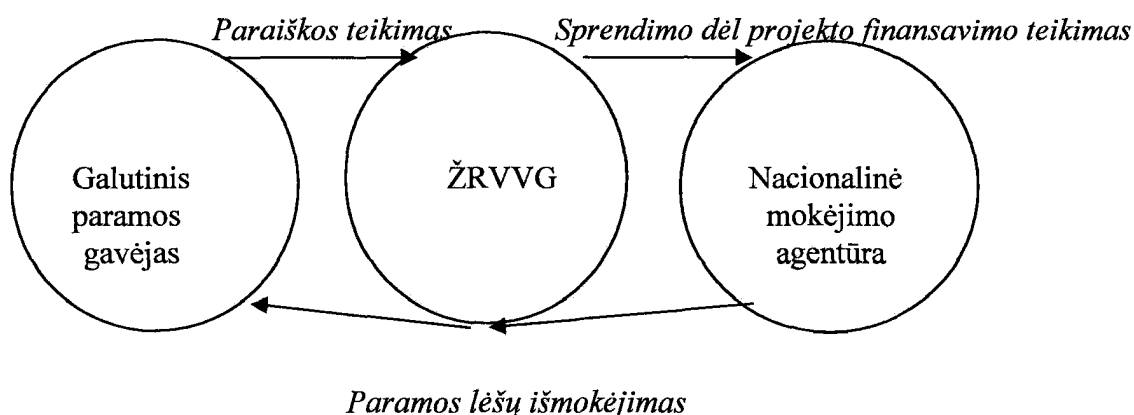
žuvininkystės regionams priskirtinas teritorijas. ŽRVVG savo žuvininkystės regionui parengs žuvininkystės regiono plėtros strategiją, kurią tvirtins Žemės ūkio ministerija. Paramos gavėjai rengs projektus, turinčius įgyvendinti ŽRVVG parengtą strategiją. ŽRVVG vertins, ar tam tikri parengti projektai atitinka žuvininkystės regionų plėtros strategiją, priims sprendimą dėl paramos skyrimo ir teiks šį sprendimą Nacionalinei mokėjimo agentūrai tvirtinti.

Bus taikomas „iš apačios į viršų“ principas vietinėms bendruomenėms leidžiant:

- inicijuoti vietinių strategijų rengimą ir nustatyti jų regiono pagrindines problemas, poreikius ir uždavinius, kuriuos jos siekia realizuoti;
- apibrėžti teritoriją, kurioje ketinama įgyvendinti strategiją;
- dalyvauti projektų vertinimo ir sprendimų priėmimo procese.

ŽRVVG galės atlikti paramos lėšų pagal žuvininkystės regionų plėtros strategijas finansuojamus projektus išmokėjimo prašymų ar jų dalies administracinius patikrinimus. ŽRVVG atstovai bus kviečiami dalyvauti Stebėsenos ir Projektų atrankos komitetų posėdžiuose.

Nacionalinė mokėjimo agentūra tiesiogiai išmoka paramos lėšas galutiniams paramos gavėjams.

1 schema. Projektų atranka ir paramos lėšų išmokėjimas.

Atskirties taškai tarp įvairių ES fondų teikiamos paramos

Atskirties tarp ES fondų paramos taškai yra *paramos gavėjas* (ŽRVVG) ir *veiklos sritys*, numatytos žuvininkystės regiono plėtros strategijoje ir vykdomos žuvininkystės regione.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo pagal panašias priemones iš EŽŪFKP (4 kryptis – „Leader“) ir EŽF (4 prioritėtinė kryptis – „Tvari žuvininkystės regionų plėtra“), toje pačioje teritorijoje įsikūrusios ŽRVVG ir VVG savo vietinių plėtros strategijų lygmenyje turės numatyti atskirties taškus tarp fondų. Nacionalinė mokėjimo agentūra, atsakinga už VVG ir ŽRVVG strategijų vertinimą, tikrins, ar yra aiški takoskyra tarp VVG ir ŽRVVG. Vadovaujančiajai institucijai patvirtinus VVG vietinės plėtros strategiją prieš ŽRVVG pateikiant savo strategiją įvertinimui, VVG turės teisę atlikti pataisas savo plėtros strategijoje, siekiant užtikrinti, kad būtų nustatyti tinkami atskirties taškai. Ir priešingai, Vadovaujančiajai institucijai patvirtinus ŽRVVG vietinės plėtros strategiją prieš VVG pateikiant savo strategiją įvertinimui, ŽRVVG turės teisę atlikti pataisas savo vietinės plėtros strategijoje.

Remtinios veiklos sritys pagal Veiksmų programos IV prioritėtinę kryptį	Suderinamumas su kitais ES fondais
<i>Diversifikacija, turizmas, kultūros paveldo ir pakrančių aplinkos kokybės gerinimas (atskirties taškas pagal gavėjus ir žuvininkystės regionų plėtros strategijose numatytas veiklos sritys)</i>	
EŽF: <i>Parama žuvininkystės regionų plėtros strategijose numatytoms veiklos sritims,</i>	ERPF: • Parama viešosios turizmo infrastruktūros plėtrai, panaudojant gamtinius ir kultūros

<p>susijusioms su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ekonominės veiklos pertvarkymu, perorientavimu, ypač skatinant ekologinį turizmą; ● mažos apimties žvejybai ir turizmui skirtos infrastruktūros ir paslaugų rėmimu; ● žuvininkystės regionų aplinkos saugojimu siekiant išsaugoti jų patrauklumą, pakrantės kaimelių bei gyvenviečių, kuriose vykdoma žuvininkystės veikla, atnaujinimu ir plėtra bei gamtos ir architektūros paveldo saugojimu ir stiprinimu. 	<p>paveldo išteklius, aktyvaus turizmo infrastruktūros kūrimui bei modernizavimui;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama turizmo paslaugų plėtrai. ● Parama kaimo vietovių infrastruktūros gerinimui, investicijoms į kaimo vietovių viešųjų erdvių plėtrą, atnaujinant viešąjį poilsio, laisvalaikio, sporto infrastruktūrą, kultūros infrastruktūros plėtrai, modernizuojant kaimo vietovėse esančių kultūros įstaigų (poilsio centrų, muziejų ir viešųjų bibliotekų, tenkinančių bendruomenės poreikius) infrastruktūrą. ● Parama sunaikintų kraštovaizdžio elementų atkūrimui, vizualinės kraštovaizdžio taršos sumažinimui (karjerų, gamybinių pastatų (neturinčių šeiminko) sutvarkymui bei nugriovimui saugomose teritorijose). ● Parama Baltijos jūros krantų Lietuvoje tvarkymo užtikrinimui. <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama visokeriopai alternatyviai žemės ūkio veiklai, tradicinių amatų plėtrai, kaimo turizmo veiklos skatinimui, kaimų atnaujinimui ir plėtrai.
<p><i>Žmogiškųjų išteklių plėtra (atskirties taškai pagal gavėjus ir Žuvininkystės regionų plėtros strategijose numatytas veiklos sritis, ar pareiškėja)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama žuvininkystės sektoriaus darbuotojų mokymams, jei ši veikla yra žuvininkystės regionų plėtros strategijų dalis. 	<p>ESF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama ieškantiems darbo asmenims, kurie siekia naujos kvalifikacijos ir naujų įdarbinimo galimybių (įskaitant asmenis, kurie paliko žuvininkystės sektorių) per užimtumo tarnybą (Lietuvos darbo biržą). <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama kaimo gyventojų, užsiimančių žemės ūkio ar miškininkystės veikla, ir kaimo bendruomenių narių mokymams bei kvalifikacijos kėlimui.
<p><i>Strategijų rengimas ir ryšių palaikymo tinklų kūrimas (atskirties taškai pagal gavėjus ir Žuvininkystės regionų plėtros strategijose numatytas veiklos sritis, ar pareiškėja)</i></p>	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama investicijoms, skatinančioms tarpregioninį, tarpvalstybinį bendradarbiavimą tarp žuvininkystės regionų grupių. ● Parama gebėjimų įgijimui žuvininkystės regionų plėtros strategijos rengimui bei jos įgyvendinimo palengvinimui. 	<p>ESF:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Parama strateginio planavimo įgyvendinimui vietinėse savivaldybėse bei operacijų valdymo sistemų įgyvendinimui kitose valstybinėse institucijose, tarnybose ar valstybinio valdymo regionuose. ● Parama teritorinių planų (vietinės savivaldybės užsakytų visų bendrųjų ir detaliųjų) rengimui, regioninių ar savivaldybių plėtros planų ar programų rengimui. ● Parama žmogiškųjų išteklių valdymui ir administracinių gebėjimų ugdymui valstybinėje

	<p>tarnyboje.</p> <p>Paramos gavėjai: ministerijos ir kitos nacionalinės institucijos, apskričių, savivaldybių administracijos.</p> <p>EŽŪFKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama tarpvalstybiniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui tarp vietinių veiklos grupių kaimo plėtros srityje. Tais atvejais, kai toje pačioje teritorijoje yra įsisteigusi ir VVG, ir ŽRVVG, VVG ir ŽRVVG turės nubrėžti takoskyrą veiklos srityse, kurias jie ketina remti vietinės plėtros strategijos lygmenyje. • Parama vietinių veiklos grupių veiklai, gebėjimų įgijimui ir teritorijos pagyvinimui (parama VVG veiklai; techninė parama kaimo tyrimams, vietinių plėtros strategijų rengimui ir/ar tobulinimui, asmenų, dalyvaujančių vietinių plėtros strategijų rengime ar tobulinime, mokymui; parama asmenų, dalyvaujančių vietinių plėtros strategijų įgyvendinime, mokymo ir patariamąsios tarnyboms; parama potencialių projektų savininkų suaktyvinimui VVG teritorijoje. Galutiniai paramos gavėjai – vietinės veiklos grupės.
--	--

5.6. Penktoji prioritinė kryptis. Techninė parama

5.6.1. Bendras krypties apibūdinimas ir pagrindimas

Siekiant užtikrinti ES paramos Lietuvos žuvininkystės sektoriui tinkamą, efektyvą, administravimą, pirmiausia reikia užtikrinti tinkamą institucinių ir administracinių gebėjimų buvimą. Siekiant užtikrinti tinkamus gebėjimus bus pritraukiamas ir išlaikomas kvalifikuotas personalas bei nuolat tobulinama jo kvalifikacija, kuriamos ir tobulinamos valdymo ir kontrolės sistemos bei administravimo metu naudojamos atitinkamos priemonės, pvz., kompiuterizuotos informacinės sistemos. Esant poreikiui, numatoma pasitelkti atitinkamos srities ekspertus, kurie padės užtikrinti efektyvą paramos administravimą.

Siekiant veiksmingiau administruoti Lietuvos žuvininkystės sektoriui skirtas ES lėšas, geriau įgyvendinti ES teisinius aktus, užtikrinti veiksmingą viešąjį administravimą centrinės ir vietinės valdžios lygmenyje, svarbu stiprinti administracinius institucijų gebėjimus.

Įsisavinant Europos Sąjungos paramą, labai svarbu užtikrinti informacijos apie paramą sklaidą, nuolat bendrauti su socialiniais ir ekonominiais partneriais, kitomis suinteresuotomis institucijomis, juos tiesiogiai ir netiesiogiai įtraukti į administravimo procesą, bendradarbiauti ir keistis patirtimi su kitomis šalimis.

Atsižvelgiant į tai, kad visa Lietuvos teritorija atitinka Konvergencijos tikslą, vadovaujantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 53 (3) (a) straipsnio nuostatomis EŽF bendrai finansuos 75 proc. Bendro viešo finansavimo išlaidų, skirtų V prioritetiniai krypties .

5.6.2. Tikslas, uždaviniai ir rodikliai

Uždaviniai

Techninės paramos tikslas – užtikrinti tinkamą ir skaidrą EŽF ir nacionalinės paramos lėšų naudojimą.

Ši prioritinė kryptis, kurios pagrindu bus užtikrintas tinkamas veiksmų programos parengimas, valdymas, priežiūra ir kontrolė bei paramos viešinimas ir visuomenės informavimas apie paramos galimybes, padės įgyvendinti šiuos Nacionaliniame strateginiame plane nustatytus uždavinius:

- efektyviai ir skaidriai panaudoti ES ir nacionalinės paramos lėšas bei asignavimus;
- stiprinti institucijų administracinius gebėjimus;
- efektyviai bendradarbiauti su ES ir Lietuvos Respublikos institucijomis, tarptautinėmis žvejybos organizacijomis ir suinteresuotomis valstybėmis.

V prioritinės krypties įgyvendinimo rodikliai

Numatoma, kad V prioritinės krypties įgyvendinimas prisidės prie kitų veiksmų programos prioritetinių krypties ir pagal jas numatomų remti priemonių bei veiklos sričių kiekybinių uždavinių pasiekimo. Tačiau tiksliau ir išsamiau įvertinti šios programos rezultatus ir pasiekimus bus galima tik atlikus paskesnę vertinimą. Todėl atskiri šios veiksmų programos poveikio, rezultatų ir pasiekimų rodikliai bei jų išraiška skaičiais nėra pateikiami.

5.6.3. Trumpas priemonės apibūdinimas

Įgyvendinant reglamento Nr. 1198/2006 reikalavimus užtikrinti veiksmų programų įgyvendinimo kokybę, sukurti tinkamą paramos valdymo ir kontrolės sistemą ir užtikrinti efektyvą jos

funkcionavimą, parama bus teikiama veiksams, susijusiems su Veiksmų programos parengimu, valdymu, stebėseną, vertinimu, viešinu, kontrole ir auditu, kaip žemiau išdėstyta:

- Veiksmų programos administravimo ir įgyvendinimo tobulinimas
- Veiksmų programos įgyvendinimo tyrimai (įskaitant ir vertinimus);
- viešinimas ir informavimas, susijęs su Veiksmų programoje numatyta parama;
- nacionalinio tinklo pagal 4 prioritetinę kryptis kūrimas, plėtra ir įgyvendinimas;
- administracinių gebėjimų stiprinimas ir kita.

Paramos gavėjai – Veiksmų programą administruojančios institucijos.

Remtinios veiklos sritys pagal Veiksmų programos V prioritetinę kryptį	Suderinamumas su kitais ES fondais
Administracinių gebėjimų ugdymas (atskirties taškas pagal gavėjus ir paramos objektą)	
<p>EŽF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama EŽF administruojančių institucijų administraciniams gebėjimams ugdyti (tik tiek, kiek tai susiję su tiesioginiu EŽF administravimu). <p><i>Paramos gavėjai:</i> Veiksmų programą administruojančios institucijos.</p>	<p>ESF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parama institucijų ir tarnybų administracinių gebėjimų ugdymui. <p><i>Paramos gavėjai:</i> ministerijos ir kitos nacionalinės institucijos, apskričių administracijos, savivaldybės.</p>

6. Veiksmų programos finansavimo planas

1 lentelė. Metinis VP finansavimo biudžetas 2007–2013 m., EUR

Metai	EŽF lėšos
2007	6 937 316
2008	6 978 531
2009	7 086 453
2010	7 546 096
2011	8 161 553
2012	8 671 254
2013	9 332 205
Iš viso	54 713 408

2 lentelė. VP finansavimo biudžeto 2007–2013 m. paskirstymas tarp prioritetinių ašių, EUR

Prioritetinės kryptys	Bendras viešas finansavimas	EŽF lėšos	Nacionalinės lėšos	EŽF bendras finansavimas proc.
I kryptis. Jūrų žvejybos laivyno pritaikymo priemonės	16 528 892	13 667 647	2 861 245	83
II kryptis. Akvakultūra, žvejyba vidaus vandenyse, akvakultūros ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir rinkodara	29 908 007	22 431 005	7 477 002	75
III kryptis. Bendro intereso priemonės	12 332 322	9 249 241	3 083 081	75
IV kryptis. Tvari žuvininkystės regionų plėtra	8 925 027	6 693 770	2 231 257	75
V kryptis. Techninė parama	3 562 327	2 671 745	890 582	75
IŠ VISO	71 256 575	54 713 408	16 543 167	77

7. Įgyvendinimo nuostatos

7.1. Administracinė struktūra

Įgyvendinant Veiksmų programą, atsižvelgus į jos apimtį, bus taikomas reglamento (EB) Nr. 1198/2006 9 straipsnio 2 dalyje bei reglamento (EB) Nr. 498/2007 2 straipsnyje nustatytas proporcingumo principas. Lietuvos pasitelktos priemonės Veiksmų programai įgyvendinti bus subalansuotos su finansiniais ištekliais, ir, vykdant valdymo, kontrolės, audito, stebėsenos, vertinimo, informavimo ir viešinimo funkcijas, bus taikomas proporcingumo principas.

Institucijos, atsakingos už Veiksmų programos administravimą, yra paskirtos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 190 „Dėl institucijų, atsakingų už Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos įgyvendinimą, paskyrimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-840).

Vadovaujantis minėtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, sukurta kelių pakopų Veiksmų programos administravimo sistema, sudaryta iš vadovujančiosios ir dviejų tarpinių institucijų. Veiksmų programos vadovujančiąja institucija paskirta Žemės ūkio ministerija, tarpinės – Žuvininkystės departamentas ir Nacionalinė mokėjimo agentūra.

Siekdama efektyviai koordinuoti veiksmų programos įgyvendinimą, bus pasitelktas Žuvininkystės reikalų komitetas, sudarytas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 3D-354 (Žin., 2006, Nr. 95-3750, 125-4770). Žuvininkystės reikalų komitetas veiks kaip Žemės ūkio ministerijos patariamoji institucija žuvininkystės politikai formuoti, žuvininkystės sektoriui skiriamais nacionaliniams ir Europos Sąjungos finansiniams srautams reguliuoti, Žemės ūkio ministerijai pavaldžių institucijų veiksams žuvininkystės srityje koordinuoti bei kitiems aktualiems žuvininkystės klausimams nagrinėti. Žuvininkystės reikalų komitetą sudaro Žemės ūkio ministerijos, Žuvininkystės departamento, Lietuvos valstybinio žuvininkystės ir žuvininkystės tyrimų centro, Lietuvos Agrarinės ekonomikos instituto ir Nacionalinės mokėjimo agentūros atstovai. Veiksmų programos įgyvendinimo metu Žuvininkystės reikalų komitetas veiks tik kaip patariamasis organas ir nevykdys jokių Veiksmų programos valdymo ar Stebėsenos komiteto funkcijų.

Veiksmų programos administravimo struktūra pateikiama 2 schemeje, o toliau nurodomos kiekvienai institucijai priskiriamos Veiksmų programos administravimo funkcijos.

7.1.1. Vadovujančioji institucija

Vadovujančioji institucija atsako už efektyvų, veiksmingą ir tinkamą veiksmų programos valdymą ir įgyvendinimą. Žemės ūkio ministerijos sekretorius, kuris kuruoja žuvininkystės sektorių, yra atsakingas už vadovujančiosios institucijos funkcijų vykdymą, kurias atliks šie Žemės ūkio ministerijos skyriai: Ryšių su visuomene skyrius vykdys vadovujančiosios institucijos funkcijas, susijusias su informavimu ir viešinimu, Finansų ir biudžeto departamentas bei Buhalterijos skyrius vykdys funkcijas, susijusias su valstybinio biudžeto lėšų, skirtų Veiksmų programai įgyvendinti, planavimu ir mokėjimo prašymų apdorojimu Valstybės išdui. Siekiant užtikrinti, kad vadovujančiosios institucijos funkcijos būtų sėkmingai vykdomos, bus pasitelktos tarpinės institucijos, nurodytos veiksmų programos 7.1.2 skirsnyje. Vadovujančioji institucija atliks šias funkcijas:

- vadovaudamasi partnerystės principu organizuoja veiksmų programos rengimą, teikia veiksmų programos projektą Europos Komisijai derinti ir tvirtinti, prireikus, siekdama užtikrinti efektyvų veiksmų programos įgyvendinimą, inicijuoja veiksmų programos pakeitimus ir, stebėsenos komitetui pritarus, teikia juos Europos Komisijai;

- kartu su kitomis veiksmų programą administruojančiomis institucijomis kuria ir per visą veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpį prižiūri veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemą;
- sudaro veiksmų programos stebėsenos komitetą, vadovauja jam;
- tvirtina veiksmų programos priemonių įgyvendinimo taisykles;
- nustato paraiškų priėmimo tvarkaraštį;
- priima sprendimą dėl paramos projektams skyrimo arba deleguoja šią funkciją Nacionalinei mokėjimo agentūrai;
- atsižvelgdama į veiksmų programos priemonei nustatytą projektų vertinimo ir atrankos tvarką (tuo atveju, jeigu projektų atranka nėra pavesta Nacionalinei mokėjimo agentūrai), sudaro projektų atrankos komitetus;
- užtikrina veiksmų programos viešumo reikalavimų laikymąsi, informuoja galimus pareiškėjus, ekonominius ir socialinius partnerius bei plačiąją visuomenę apie veiksmų programos teikiamas galimybes, paramos teikimo tvarką, ES finansinį įnašą bei vaidmenį įgyvendinant veiksmų programą;
- tvirtina veiksmų programos techninės paramos lėšų paskirstymą tarp veiksmų programą administruojančių institucijų;
- Europos Komisijai teikia veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemos aprašymą;
- vadovaudamasi teisės aktais, reglamentuojančiais Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto sudarymą ir vykdymą, bei atsižvelgdama į Žuvininkystės departamento pateiktas planuojamų patirti išlaidų prognozes, planuoja valstybės biudžeto lėšų poreikį Veiksmų programai įgyvendinti ir teikia pasiūlymus dėl lėšų Veiksmų programai numatymo valstybės biudžete;
- tikrina ir tvirtina Nacionalinės mokėjimo agentūros parengtas pinigų užsakymo paraiškas;
- Nacionalinės mokėjimo agentūros parengtų pinigų užsakymo paraiškų pagrindu, neviršijant atitinkamai veiksmų programos priemonei skirtų valstybės biudžeto specialiųjų programų asignavimų, rengia ir teikia mokėjimo paraiškas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamentui;
- tvarko EŽF ir bendrojo finansavimo, skiriamo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, lėšų apskaitą pagal nustatytą Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų apskaitymo tvarką.

7.1.2. Tarpinės institucijos

Žuvininkystės departamentas yra atsakingas už veiksmų programos administravimą prioritetinių krypčių ir priemonių lygiu ir atlieka šias funkcijas:

- rengia veiksmų programos projektą, prireikus, siekdamas užtikrinti efektyvų veiksmų programos įgyvendinimą, inicijuoja veiksmų programos pakeitimus;
- organizuoja veiksmų programos vertinimą, informuoja apie vertinimo rezultatus vadovaujančiąją instituciją, stebėsenos komitetą ir Europos Komisiją, bendradarbiauja su Europos Komisija atliekant galutinį veiksmų programos vertinimą;
- atlieka stebėsenos komiteto sekretoriato funkcijas, teikia stebėsenos komitetui informaciją, reikalingą atlikti veiksmų programos priežiūrą;
- kartu su kitomis veiksmų programą administruojančiomis institucijomis rengia veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemos aprašymą;
- rengia veiksmų programos priemonių įgyvendinimo taisykles;
- organizuoja projektų atrankos komitetų darbą;
- reguliariai informuoja vadovaujančiąją instituciją apie veiksmų programos įgyvendinimo eigą;

- remdamasis Nacionalinės mokėjimo agentūros rengiamomis planuojamų patirti išlaidų prognozėmis bei atsižvelgdamas į numatomus skelbti kvietimus teikti paraiškas, rengia planuojamų patirti išlaidų prognozes dėl lėšų Veiksmų programai įgyvendinti numatymo valstybės biudžete, teikia šias prognozes vadovaujančiajai institucijai;

- užtikrina, kad Veiksmų programai skirtos lėšos būtų išmokamos laiku ir nebūtų prarastos dėl reglamento (EB) Nr. 1198/2006 90 straipsnyje nustatyto automatinio įsipareigojimų panaikinimo principo (n+2 taisyklės) taikymo;

- konsultuoja Nacionalinę mokėjimo agentūrą veiksmų programos priemonių įgyvendinimo bei administravimo klausimais, teikia pastabas ir pasiūlymus dėl Nacionalinės mokėjimo agentūros rengiamų metodinių rekomendacijų vertintojams;

- rengia metines ir galutinę veiksmų programos pažangos ataskaitą ir, gavęs stebėsenos komiteto patvirtinimą, teikia šias ataskaitas Europos Komisijai, kartu su Europos Komisija nagrinėja veiksmų programos įgyvendinimo rezultatus;

- sprendžia klausimus, susijusius su finansinių bei kitų duomenų įvedimu į reglamento (EB) Nr. 498/2007 IX skyriuje minimą Europos Komisijos informacinę sistemą.

Tarpinė institucija – Nacionalinė mokėjimo agentūra yra atsakinga už veiksmų programos administravimą paraiškų ir projektų lygiu. Kaimo plėtros programų departamentas, Kontrolės departamentas, Mokėjimo prašymų padalinys ir Finansų ir apskaitos departamento mokėjimo padalinys atliks tarpinės institucijos Nacionalinės mokėjimo agentūroje funkcijas. Nacionalinė mokėjimo agentūra, kaip tarpinė institucija, atlieka šias funkcijas:

- teikia Žuvininkystės departamentui informaciją, reikalingą atlikti veiksmų programos priežiūrą bei metinėms ir galutinei veiksmų programos pažangos ataskaitai parengti;

- kuria ir prižiūri veiksmų programos informacinę sistemą, įtraukia į ją duomenis, reikalingus finansų valdymui, priežiūrai, patikrinimams, auditui ir vertinimui atlikti;

- dalyvauja rengiant veiksmų programos priemonių įgyvendinimo taisykles;

- vadovaujančiosios institucijos nustatyta tvarka skelbia kvietimus teikti projektų paraiškas, teikia potencialiems pareiškėjams informaciją, kurios reikia projektų paraiškoms parengti ir pateikti, priima paraiškas;

- vertina pateiktas paraiškas, tikrina, ar paraiškos atitinka nustatytas tinkamumo gauti paramą sąlygas bei nustatytus tinkamumo ir prioritetinius kriterijus, atlieka patikras vietoje, rengia paraiškų vertinimo ataskaitas ir, atsižvelgdama į veiksmų programos priemonių įgyvendinimo taisykles, teikia jas Žuvininkystės departamentui, kai paraiškų atrankai sudaromas projektų atrankos komitetas;

- priėmusi sprendimą dėl paramos paraiškoms skyrimo arba gavusi tokį vadovaujančiosios institucijos sprendimą, apie šį sprendimą informuoja pareiškėjus, prireikus, atsižvelgdama į veiksmų programos priemonės įgyvendinimo taisykles, rengia ir su paramos gavėjais pasirašo paramos sutartis;

- atlieka projektų, kuriems buvo skirta parama, priežiūrą, atlieka patikras vietoje rengia ataskaitas dėl pareiškimų vertinimo ir veiksmų programos įgyvendinimo priemonių taisyklių, jas teikia Žuvininkystės departamentui;

- tikrina paramos gavėjų mokėjimo prašymuose arba paraiškose pateiktos informacijos teisingumą ir nurodytų išlaidų arba prašomos paramos tinkamumą finansuoti, užtikrina, kad visi patikrinimai, nustatyti ES ir Lietuvos teisės aktuose, būtų atlikti ir tinkamai dokumentuoti;

- rengia ir vadovaujančiajai institucijai teikia pinigų užsakymo paraiškas, paramos gavėjams išmoka paramos lėšas, vadovaujančiajai institucijai teikia informaciją reikalingą apskaityti ir atsiskaityti už valstybės biudžeto lėšas;

- atsižvelgdama į pateiktas paraiškas paramai gauti bei pasirašytas paramos sutartis rengia ir Žuvininkystės departamentui teikia planuojamų patirti išlaidų iš EŽF ir bendrojo finansavimo, skiriamo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, lėšų prognozes dėl Veiksmų programai įgyvendinti reikalingų lėšų numatymo valstybės biudžete;

- stebi, kad priimant sprendimą dėl paramos paraiškoms skyrimo bei išmokant lėšas paramos gavėjams nebūtų viršyta veiksmų programos atitinkamai priemonei nustatyta maksimali leistina įsipareigojimų suma;
- saugo išmokėtas paramos lėšas pagrindžiančius dokumentus, jų tikrinimo dokumentus, užtikrina, kad šie dokumentai būtų prieinami Europos Komisijai ir kitoms turinčioms teisę juos tikrinti institucijoms ir asmenims;
- Europos Komisijos prašymu, teikia informaciją apie projektus bei jų įgyvendinimo eigą;
- nustatčius pažeidimų arba klaidų ir priėmus sprendimą pareikalauti paramos gavėjo gražinti išmokėtas paramos lėšas ar jų dalį, atlieka visus įmanomus veiksmus susigražinti šias lėšas;
- dalyvauja stebėsenos komiteto veikloje;
- prireikus, teikia vadovaujančiajai institucijai ir Žuvininkystės departamentui pasiūlymus dėl veiksmų programos patikslinimo, kad tinkamai ir efektyviai būtų panaudojamos EŽF ir bendrojo finansavimo lėšos.

7.1.3. Tvirtinančioji institucija

Veiksmų programos tvirtinančiosios institucijos funkcijas vykdys Nacionalinė mokėjimo agentūra. Laikantis funkcijų atskyrimo principo pagal reglamento (EB) Nr. 1198/2006 57.1(b) ir 58.4 straipsnių nuostatas, tvirtinančiosios institucijos funkcijas Nacionalinės mokėjimo agentūros rėmuose atliks Projektų valdymo ir veiklos ataskaitų skyrius, kurie yra funkciškai nepriklausomi nuo kitų Nacionalinės mokėjimo agentūros skyrių, atliekančių tarpinės institucijos funkcijas vadovaujančiosios institucijos vardu.

Tvirtinančioji institucija vykdys funkcijas, numatytas Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1198/2006 60 straipsnyje.

7.1.4. Audito institucija

Vadovaujantis 7.1 punkte minimu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, Žemės ūkio ministerija yra atsakinga už audito funkcijų, kurios išdėstytos Tarybos Reglamento Nr. 1198/2006 61 straipsnyje, vykdymą.

Audito institucijos funkcijos buvo priskirtos Žemės ūkio ministerijos Vidaus audito departamentui, kuris yra funkciškai nepriklausomas nuo Ministerijos sekretoriaus, atsakingo už žuvininkystės sektorių, ir nuo kitų ministerijos, atliekančios vadovaujančiosios institucijos funkcijas, skyrių.

Remiantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1198/2006 71 (3) straipsnio nuostatomis, nuomonę dėl nustatytų Veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemų atitikties EŽF taisyklėms parengs audito institucija ar kitas funkciškai nepriklausomas nuo vadovaujančiosios ar tvirtinančiosios institucijos, organas, kuris turės atlikti savo darbą remdamasis tarptautiniais pripažintais audito standartais.

7.2. Lėšų gavimas ir pinigų srantai

Institucija, atsakinga už Europos Komisijos pervedamų EŽF lėšų priėmimą, yra Lietuvos Respublikos finansų ministerija (Ministerijos valstybės išdo departamentas). EŽF lėšas Europos Komisija perves į atskirą specialiai EŽF Lietuvos banke atidarytą Finansų ministerijos administruojamą valstybės išdo sąskaitą.

Lėšos, skirtos Veiksmų programai įgyvendinti, planuojamos Žemės ūkio ministerijos asignavimuose. Nacionalinė mokėjimo agentūra yra atsakinga už paramos lėšų išmokėjimą paramos gavėjams.

Patikrinusi paramos gavėjų pateiktus mokėjimo prašymus, Nacionalinė mokėjimo agentūra pagal poreikį Žemės ūkio ministerijai teikia pinigų užsakymo paraišką. Gavusi pinigų užsakymo paraišką, Žemės ūkio ministerija rengia ir Finansų ministerijai teikia mokėjimo paraišką Valstybės išdui dėl lėšų pervedimo į Nacionalinės mokėjimo agentūros nurodytą sąskaitą. Gavusi lėšas, Nacionalinė mokėjimo agentūra jas išmoka paramos gavėjams.

Principinė veikslių programos finansinių srautų schema pateikiama žemiau 3 schemeje.

7.3. Veikslių programos priežiūros ir vertinimo sistema, stebėsenos komiteto sudarymas

Rengiantis įgyvendinti Veikslių programą, buvo sukurta veiksminga priežiūros sistema, kuri leis stebėti Veikslių programos įgyvendinimo eigą, naudojant finansinius ir kitus Veikslių programoje nustatytus rodiklius. Priežiūros metu surinkti duomenys bus naudojami Veikslių programos vertinimui. Žuvininkystės departamentas yra atsakingas už Veikslių programos tarpinio vertinimo organizavimą ir bendradarbiavimą su Europos Komisija, taip pat bendradarbiavimą atliekant *ex post* vertinimą. Veikslių programos tarpinis vertinimas turės būti atliktas iki 2011 m. birželio 30 d.

Nacionalinė mokėjimo agentūra yra atsakinga už projektų, finansuojamų pagal Veikslių programą, priežiūrą. Projektų stebėsenos tikslu paramos gavėjai turės pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai informaciją apie projekto įgyvendinimą, metines ir finansines projekto įgyvendinimo ataskaitas. Nacionalinė mokėjimo agentūra išipareigoja vesti duomenų apskaitą apie prioritetinių kryptių ir informacinės sistemos projektų įgyvendinimą pagal Komisijos Reglamento (EB) Nr. 498/2007 III Priede numatytus reikalavimus.

Informaciją apie šių projektų įgyvendinimo rezultatus, Veikslių programos priemones bei kitus reikalingus duomenis Nacionalinė mokėjimo agentūra teikia Žuvininkystės departamentui, atsakingam už Veikslių programos metinių ir galutinės priežiūros ataskaitos rengimą. Metinės ir galutinės priežiūros ataskaita svarstomos stebėsenos komitete ir, jam pritarus, ataskaitos teikiamos Europos Komisijai.

Už Veikslių programos stebėsenos komiteto sudarymą atsakinga Žemės ūkio ministerija. Stebėsenos komitetas sudaromas ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo Veikslių programos patvirtinimo. Sudarant šį komitetą, bus konsultuojamasi su partneriais, kurių atstovus numatoma įtraukti į stebėsenos komiteto sudėtį. Į stebėsenos komitetą numatoma įtraukti atstovus iš Žemės ūkio ministerijos, Žuvininkystės departamento, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Finansų ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Aplinkos ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos, Ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto, Lietuvos valstybinio žuvininkystės tyrimų centro, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, socialinis, ekonominius, regioninius ir kitus partnerius. Numatoma, kad tarp socialinių, ekonominių, regioninių ir kitų partnerių bus įtraukta Lietuvos savivaldybių asociacija, Asociacijų sąjunga „Žuvininkų rūmai“, Priekrantės verslinės ir rekreacinės žuvininkystės asociacija, Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacija, Žuvininkystės įmonių asociacija „Lampetra“, Nacionalinė akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacija, Nacionalinė žuvų perdirbėjų ir prekybininkų asociacija, Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvies perdirbėjų konfederacija, ŽRVVG, patvirtinusios savo žuvininkystės regionų plėtros strategijas, nevyriausybinė aplinkosaugos organizacijų koalicija. Europos Komisijos atstovai dalyvaus savo iniciatyva stebėsenos komitete kaip patarėjai. Stebėsenos komitetui pirmininkaus Žemės ūkio ministerijos atstovas, sekretoriato funkcijas atliks Žuvininkystės departamentas. Veikslių programos stebėsenos komiteto funkcijos yra šios:

- svarstyti ir tvirtinti Veikslių programos projektų atrankos kriterijus;
- periodiškai vertinti, kas nuveikta, siekiant Veikslių programoje nustatytų tikslų, nagrinėti Veikslių programos įgyvendinimo rezultatus, aptarti Veikslių programos tarpinio vertinimo rezultatus;

- svarstyti ir pritarti metinėms ir galutinei Veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitoms, prieš siunčiant jas Europos Komisijai;
- prireikus siūlyti vadovaujančiai institucijai keisti Veiksmų programą, siekiant EŽF tikslų arba siekiant pagerinti Veiksmų programos valdymą;
- svarstyti ir pritarti (arba nepritarti) pasiūlymams keisti Veiksmų programą.

Veiksmų programos stebėsenos komitetas bus periodiškai supažindinamas su kitų ES programų įgyvendinimu bei jų sąsaja su Veiksmų programa. Taigi, stebėsenos komitetas padės užtikrinti EŽF suderinamumą ir koordinavimą su kitomis ES bei nacionalinėmis programomis.

Numatyta, kad stebėsenos komiteto posėdžiai bus rengiami bent du kartus per metus.

7.4. EŽF duomenų rinkimo ir jų perdavimo elektroninio ryšio priemonėmis informacinė sistema

Siekiant užtikrinti efektyvų veiksmų programos bei pagal ją finansuojamų projektų įgyvendinimą, bus sukurta EŽF informacinė sistema. Vadovaujantis reglamento (EB) Nr. 1198/2006 59 straipsnio c punkto nuostatomis, EŽF informacinėje sistemoje bus registruojami ir saugomi duomenys apie kiekvieno veiksmų programos finansuojamo projekto įgyvendinimą, informacinėje sistemoje sukaupti duomenys bus naudojami projektų ir veiksmų programos finansiniam valdymui, priežiūrai, patikrinimams, auditui bei vertinimui atlikti. Kuriant informacinę sistemą, bus atsižvelgiama į Veiksmų programos apimtį (proporcingumo principas). Už EŽF informacinės sistemos kūrimą, plėtrą bei jos funkcionavimo priežiūrą atsakinga Nacionalinė mokėjimo agentūra.

Vadovaujantis reglamento (EB) Nr. 498/2007 64–67 straipsniu, Europos Komisija ir valstybės narės keičiasi duomenimis elektroniniu būdu naudodamos Europos Komisijos įdiegtą informacinę sistemą (SFC 2007). Paraiškos dėl prieigos prie Europos Sąjungos informacinės sistemos bus centralizuotos ir siunčiamos Europos Komisijai per valstybės narės ryšių pareigūną – Žuvininkystės departamento atstovą. Duomenis į Europos Komisijos informacinę sistemą įrašys institucijos, atsakingos už Veiksmų programos administravimą- vadovaujančioji institucija, tarpiniai organai, tvirtinančioji institucija ir audito institucija.

7.5. Konsultavimasis ir bendradarbiavimas su partneriais rengiant ir įgyvendinant Veiksmų programą

Nacionalinis strateginis planas bei Veiksmų programa buvo pradėti rengti 2005 m. spalio mėnesį. Šių dokumentų rengimą koordinuoja Žuvininkystės departamentas. Rengiant Nacionalinį strateginį planą ir Veiksmų programą, buvo nuolat konsultuojamasi su ekonominiais ir socialiniais partneriais. Surengta po kelis dvišalius susitikimus su kiekvienos žuvininkystės sektoriaus srities atstovais – žvejybos Atlanto vandenyne, žvejybos Baltijos jūros priekrantėje ir atviroje Baltijos jūroje (dėl Veiksmų programos I, III ir IV prioritetinių krypčių priemonių), vidaus vandenų žvejybos, akvakultūros, žuvų perdirbimo ir rinkodaros (dėl II, III ir IV prioritetinių krypčių priemonių). Susitikimų metu ekonominiams ir socialiniams partneriams buvo pristatytos ES paramos galimybės, numatytos reglamente (EB) Nr. 1198/2006, ir aktualios rengiamo Nacionalinio strateginio plano ir Veiksmų programos dalys.

Ekonominiais ir socialiniams partneriams aktuali informacija buvo pateikiama Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje ir išsiunčiama elektroniniu paštu arba raštu. Siekiant palengvinti apsikeitimo informacija procesą, kiekvienai žuvininkystės sektoriaus sričiai buvo parengti ir išplatinti klausimynai. Susitikimų metu ir elektroniniu paštu bei raštu ekonominiai ir socialiniai partneriai pateikė pasiūlymų ir pastabų, į kurias buvo atsižvelgiama, rengiant Veiksmų programą.

Siekiant labiau įtraukti ekonominius ir socialinius bei kitus partnerius į Nacionalinio strateginio plano ir Veiksmų programos rengimo procesą, buvo sudarytos koordinacinė ir specialistų darbo grupės iš valstybės ir savivaldos institucijų, mokslo ir žuvininkystės sektoriaus

atstovų. Koordinacinę darbo grupę sudarė Žemės ūkio ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Ūkio ministerijos, Finansų ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos, Aplinkos ministerijos, Žuvininkystės departamento, Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos, Lietuvos valstybinio žuvininkystės tyrimų centro, Klaipėdos miesto savivaldybės, Palangos miesto savivaldybės, Neringos savivaldybės, Asociacijų sąjungos „Žuvininkų rūmai“, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvų perdirbėjų konfederacijos, Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacijos atstovai. Specialistų darbo grupę sudarė Žemės ūkio ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Ūkio ministerijos, Finansų ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos, Aplinkos ministerijos, Žuvininkystės departamento, Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos, Lietuvos valstybinio žuvininkystės tyrimų centro, Klaipėdos miesto savivaldybės, Palangos miesto savivaldybės, Neringos savivaldybės, Asociacijų sąjungos „Žuvininkų rūmai“, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų asociacijos, Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvies perdirbėjų konfederacijos, Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacijos, Klaipėdos universiteto Gamtos ir matematikos mokslų fakulteto, Vilniaus universiteto Ekologijos instituto Jūrų ekologijos laboratorijos atstovai.

Koordinacinė darbo grupė sprendė esmines problemas, kilusias rengiant Nacionalinį strateginį planą ir Veiksmų programą, o specialistų darbo grupė nagrinėjo techninius klausimus. Abiejose darbo grupėse dalyvavo visų žuvininkystės sektoriaus sričių atstovai, įskaitant žuvininkystės įmonių asociacijų vadovus. Tvarios plėtros skatinimas rengiant Veiksmų programą buvo užtikrintas mokslininkų, dirbančių ekologijos ir aplinkos apsaugos srityje, ir Aplinkos ministerijos atstovų dalyvavimu.

Viešos diskusijos, įvykusios 2006 m. spalio 10 d., metu buvo paprašyta socialinių ir ekonominių partnerių, atstovų iš kitų institutų teikti komentarus ir pasiūlymus Nacionalinio strateginio plano ir Veiksmų programos projektams. Diskusijose dėl minėtų dokumentų metu dalyvavo daugiau nei 60 atstovų. Visos pastabos buvo aptartos Ministerijos vadovybės susirinkimuose ir aukščiau minėtų grupių susitikimuose. Buvo nuolatos rengiami dvišaliai susitikimai su socialiniais - ekonominiais partneriais, ir daug kartų buvo aptariamos atitinkamo sektoriaus problemos ir reikmės. Pavyzdžiui, Veiksmų programos ketvirtosios prioritutinės krypties pristatymas įvyko Klaipėdoje 2006 m. spalio 6 d. Susitikime buvo pakviestas dalyvauti Leader vietinės veiksmų grupės atstovas, kuris informavo apie svarbiausius iššūkius, su kuriais susiduria Leader vietinė veiksmų grupė veiklos pradžioje. 2007 m. sausio mėnesį buvo surengtas susitikimas, kuriame buvo aptartos kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejybos laive dėl jo veiklos nutraukimo visam laikui, metodas. Socialinių ir ekonominių partnerių, kurie dalyvavo Veiksmų programos rengimo procese ir pateikė pagrindines pastabas, sąrašas yra pateiktas I priede.

Galutinis Veiksmų programos projektas buvo koordinuojamas su socialiniais ir ekonominiais partneriais (per juos vienijančias asociacijas), Aplinkos ministeriją, Finansų ministeriją, Susisiekimo ministeriją, Vidaus reikalų ministeriją, Švietimo ir mokslo ministeriją, Ūkio ministeriją, Teisingumo ministeriją, Konkurencijos tarnybą, Nacionalinę mokėjimo agentūrą, Lietuvos savivaldybių asociaciją, Informacinės visuomenės plėtros komitetą, Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą. Galutinis veiksmų programos projektas buvo taip pat derinamas su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kuri atsakinga už lygiateisiškumo politikos įgyvendinimą.

Veiksmų programos įgyvendinimo eigoje bus ir toliau nuolatos bendradarbiaujama su socialiniais-ekonominiais partneriais bei suinteresuotomis institucijomis, užtikrinant jų dalyvavimą Veiksmų programos administravimo procese. Socialinių-ekonominių partnerių ir suinteresuotų institucijų atstovai bus kviečiami dalyvauti Stebėsenos komiteto bei kitų darbinį organų veikloje, su jais bus konsultuojamasi rengiant ir tobulinant atitinkamus Veiksmų programos įgyvendinimo dokumentus.

Veiksmų programos plėtros eigoje buvo atliekamas *ex ante* vertinimas ir strateginis poveikio aplinkai vertinimas, kurių metu buvo teikiamos rekomendacijos Veiksmų programai tobulinti. Buvo atsižvelgta į beveik visas rekomendacijas (žr. 2 lentelę ir II priedą).

Žemės ūkio ministerija parengė Veiksmų programą, ją derindama su Nacionaliniu strateginiu planu. Veiksmų programos projektas buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

kuri pritarė dokumentui ir jo pateikimui Europos Komisijos tvirtinimui (Lietuvos Respublikos nutarimas Nr. 14-3841).

Veiksmų programa buvo pateikta Komisijai, kuri išsakė savo komentarus, paprašė papildomos informacijos. Atitinkamos institucijos suteikė visą reikalingą informaciją ir po derybų pakoregavo Veiksmų programą pagal Komisijos pastabas. Veiksmų programą priėmė Europos Komisija.

7.6. Informavimas ir viešumas

Vadovaujančioji institucija yra atsakinga už galimų pareiškėjų, ekonominių ir socialinių partnerių bei plačiosios visuomenės informavimą apie Veiksmų programos teikiamas galimybes. Žuvininkystės departamentas ir Nacionalinė mokėjimo agentūra taip pat dalyvauja informavimo ir viešinimo veikloje. Siekiant efektyvaus informavimo apie Veiksmų programą, informavimo veiksmai bus koordinuojami tarp institucijų.

Informavimo ir viešinimo priemonėms numatyta skirti apie 0.7 mln. EUR, iš kurių 0.35 mln. EUR bus skiriami gavėjams ir galimiems pareiškėjams taikomų reikalavimų informavimo bei viešinimo priemonėms, ir 0.35 mln. EUR visuomenės informavimo ir viešinimo priemonėms.

Potencialių pareiškėjų informavimo priemonės

Pagal EŽF taisyklių reikalavimus, vadovaujančioji institucija įsipareigoja užtikrinti, kad informacija apie Veiksmų programą būtų plačiai paskleista tarp visų suinteresuotųjų šalių. Galimi pareiškėjai bus informuojami apie sąlygas, kurias jie privalės įvykdyti finansavimui pagal Veiksmų programą gauti, paramos teikimo tvarką, projektų atrankos kriterijus. Informacinėse priemonėse, skirtose galimiems pareiškėjams, bus nurodyti tolimesnės informacijos apie Veiksmų programą ir jos įgyvendinimą kontaktai. Į informavimo ir viešinimo priemonių įgyvendinimą bus siekiama įtraukti socialinius, ekonominius, regioninius bei kitus partnerius.

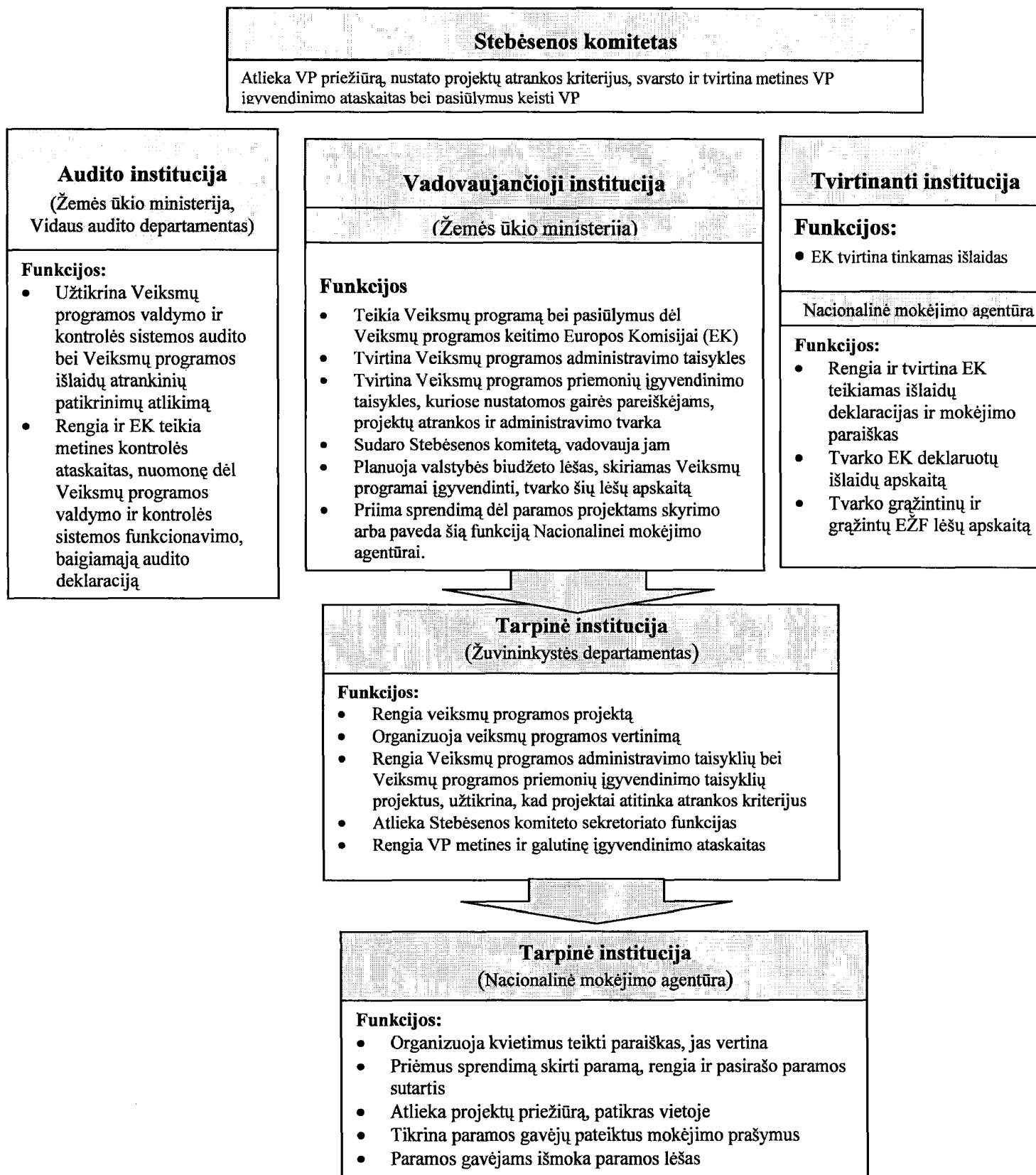
Siekiant skleisti informaciją apie Veiksmų programą, bus organizuojamos konferencijos, seminarai, mokymai bei kiti informaciniai renginiai, leidžiami informaciniai leidiniai, naudojamos visuomenės informavimo priemonės. Pareiškėjams bei paramos gavėjams naudinga informacija bus skelbiama Nacionalinės mokėjimo agentūros interneto svetainėse.

Visuomenės informavimo ir viešinimo priemonės

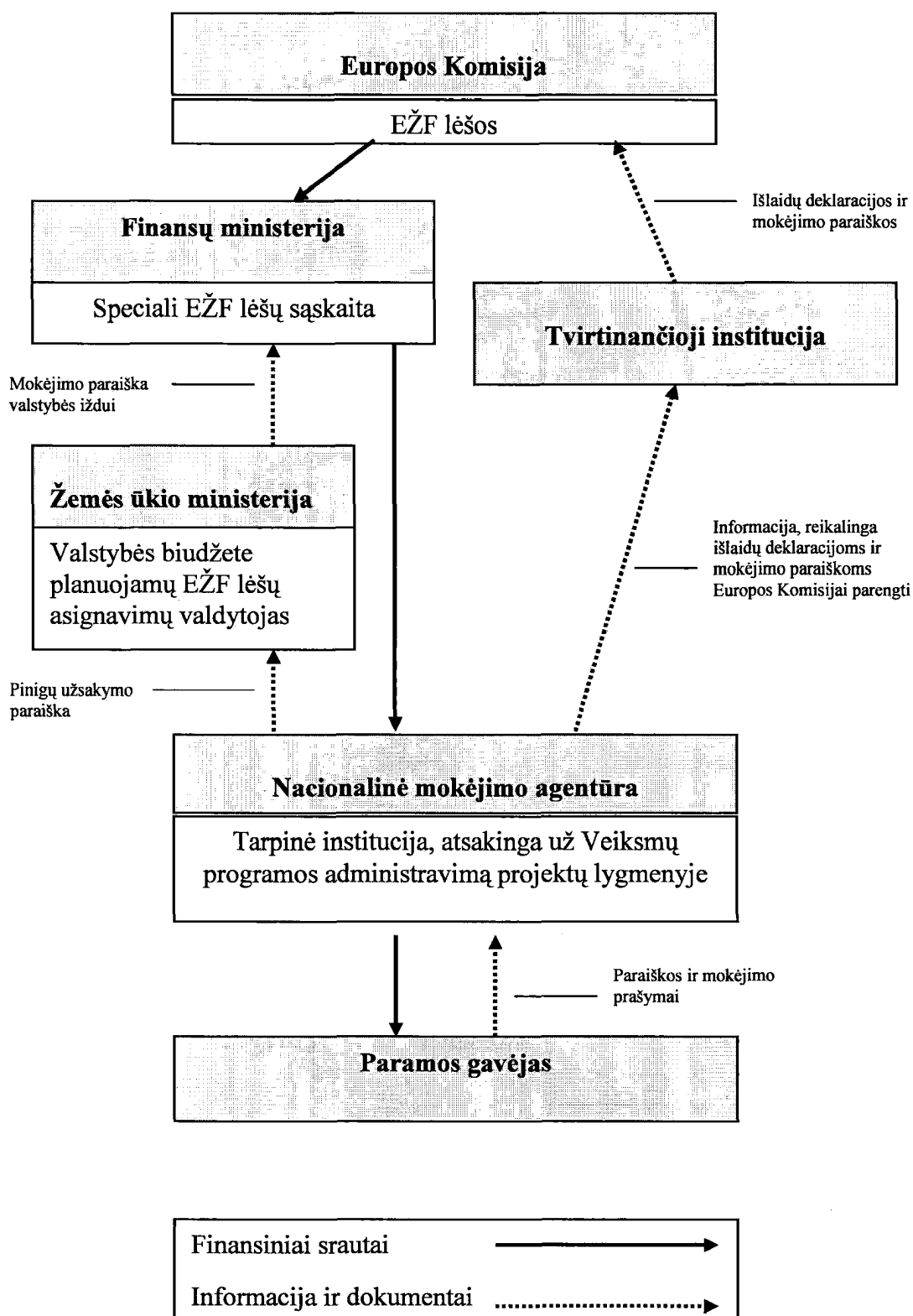
Pagal reglamento (EB) Nr. 498/2007 31 straipsnyje nustatytus reikalavimus ir siekiant suformuoti teigiamą visuomenės nuomonę apie EŽF bei jos indėlį į Lietuvos tvarios žuvininkystės regionų vystymąsi, vadovaujančioji institucija įsipareigoja užtikrinti, kad visuomenė būtų plačiai informuota apie Veiksmų programą, ES finansinį indėlį ir Veiksmų programos įgyvendinimo rezultatus. Informacija apie gavėjus ir projektus, remiamus pagal Veiksmų programą, bus išspausdinta Nacionalinės mokėjimo agentūros tinklalapyje.

Paramos gavėjams taikomi paramos viešinimo reikalavimai bus nustatyti Veiksmų programos paramos viešinimo taisyklėse, kurios bus rengiamos, atsižvelgiant reglamento (EB) Nr. 498/2007 32 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

2 schema. Veiksmų programos administravimo institucinė struktūra

3 schema. Finansiniai, informacijos ir dokumentų srautai.

Priedas I. Veiksmų programos regimas ir koordinavimas

Socialinių ir ekonominių partnerių, su kuriais buvo konsultuojamasi, sąrašas

Nr.	Institucija/ organizacija
1.	Lietuvos Respublikos Seimo Jūrų ir žuvininkystės reikalų komisija
2.	Žuvininkystės įmonių asociacija „Lampetra”
3.	Vakarų Lietuvos žvejų ir žuvies perdirbėjų konfederacija
4.	Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacija
5.	Nacionalinė akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacija
6.	Priekrantės verslinės ir rekreacinės žuvininkystės asociacija
7.	Nacionalinė žuvų perdirbėjų ir prekybininkų asociacija
8.	Kooperatyvas „Kauno marių žuvis”
9.	Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
10.	Asociacijų sąjunga „Žuvininkų rūmai”
11.	Klaipėdos universiteto gamtos mokslų ir matematikos fakultetas
12.	Vilniaus universiteto Ekologijos instituto Jūrų ekologijos laboratorija
13.	Simno žemės ūkio mokykla
14.	Žuvų perdirbimo įmonė „Plungės kooperatinė grupė“ (Vičiūnų grupė)
15.	Įmonė „Plungės kooperatinė prekyba”
16.	Įmonė „Baltlanta“

Pagrindinės socialinių ir ekonominių partnerių pastabos

Nr.	Institucija/ organizacija	Pastabos ir pasiūlymai	Atsižvelgta (+) ar neatsižvelgta (-)	Pastabos
1.	Įmonė „Baltlanta“	Neturėtų būtų teikiamas prioritetas Baltijos jūroje žvejojantiems laivams, įgyvendinant I prioritutinės krypties priemonę „Žvejybos laivų modernizavimas”.	+	
2.	Aplinkos apsaugos ministerija	III prioritutinės krypties priemonėje „Vandens faunos ir floros apsaugai ir plėtojimui skirtos priemonės “ prioritetas turėtų būti teikiamas projektams, skirtiems Kuršių marioms ir Nemuno žemupiui	+	
3.	Neringos savivaldybė	III prioritutinės krypties priemonėje “Žvejybos	+/-	Neringos savivaldybė, žvejybos įmonių asociacija

		<p>uostų, išskrovimo vietų ir priplaukų modernizavimas” prioritetas turėtų būti teikiamas projektams, kuriuos ketinama įgyvendinti Juodkrantėje, Nidoje ar Preiloje.</p>		<p>„Lampetra“ ir Lietuvos žuvų produktų gamintojų asociacija pateikė savo pasiūlymus, kurioms vietovėms turėtų būti teikiamas prioritetas. Žuvininkystės departamentas surengė susitikimą, kuriame dalyvavo Neringos savivaldybės atstovai, Kuršių marių nacionalinio parko direkcija, Klaipėdos rajono aplinkos apsaugos departamentas ir Žvejybos įmonių asociacija „Lampetra“. Šiame susitikime, remiantis žvejybos infrastruktūros poreikio vertinimu, buvo nustatyti infrastruktūros objektai, kuriems bus teikiamas prioritetas skiriant paramą. Tačiau šie objektai turės būti numatyti šalies teisiniuose aktuose.</p>
4.	<p>Žvejybos įmonių asociacija „Lampetra“</p>	<p>III prioritetinės krypties priemonėje “Žvejybos uostų, išskrovimo vietų ir priplaukų modernizavimas” prioritetas turėtų būti teikiamas projektams, kuriuose ketinama įgyvendinti Pervalkoje ar Preiloje.</p>	-	<p>Neringos savivaldybė, žvejybos įmonių asociacija „Lampetra“ ir Lietuvos žuvų produktų gamintojų asociacija pateikė savo pasiūlymus, kurioms vietovėms turėtų būti teikiamas prioritetas. Žuvininkystės departamentas surengė susitikimą, kuriame dalyvavo Neringos savivaldybės atstovai, Kuršių marių nacionalinio parko direkcija, Klaipėdos rajono aplinkos apsaugos departamentas ir Žvejybos įmonių asociacija „Lampetra“. Šiame susitikime, remiantis žvejybos infrastruktūros poreikio įvertinimu, buvo nustatyti infrastruktūros objektai, kuriems bus teikiamas prioritetas</p>

				skiriant paramą. Tačiau šie objektai turės būti numatyti šalies teisiniuose aktuose.
5.	Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacija	III prioritetinės krypties priemonėje „Žvejybos uostų, iškrovimo vietų ir prieplaukų modernizavimas” prioritetą turėtų būti teikiamas infrastruktūros projektams, kuriuose ketinama įgyvendinti Šventojoje, Nemirsetoje, Karklėje, Klaipėdoje, Danės žemupyje.	+	Neringos savivaldybė, žvejybos įmonių asociacija „Lampetra“ ir Lietuvos žuvų produktų gaminti teikiamas prioritetas. Žuvininkystės departamentas surengė susitikimą, kuriame dalyvavo Neringos savivaldybės atstovai, Kuršių marių nacionalinio parko direkcija, Klaipėdos rajono aplinkos apsaugos departamentas ir Žvejybos įmonių asociacija „Lampetra“. Šiame susitikime, remiantis žvejybos infrastruktūros poreikio įvertinimu, buvo nustatyti infrastruktūros objektai, kuriems bus teikiamas prioritetas skiriant paramą. Tačiau šie objektai turės būti numatyti šalies teisiniuose aktuose.
6.	Lietuvos žuvininkystės produktų gamintojų asociacija	I Veiksmų programą turėtų būti įtrauktas uždavinys „Šprotų ir kitų žuvų šaldymo cecho statyba”.	-	I Veiksmų programą neturėtų būti įtraukiamas šis konkretus projektas. Tačiau galima jį įgyvendinti pagal II prioritetinės krypties priemonę „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“
7.	Simno žemės ūkio mokykla	Alytaus rajonas turėtų būti pripažintas atitinkančiu reikalavimus ŽRVVG įsteigti, nes remiantis 1 jų skaičiavimais, Alytaus rajone yra daugiau nei 2 asmenys, dirbantys žuvininkystės sektoriuje.	+	Patikrinus statistiką, šis rajonas buvo pripažintas atitinkančiu reikalavimus.
8.	Nacionalinė žuvų perdirbėjų ir prekybininkų asociacija	Akvakultūros ir žuvų perdirbimo sektoriui turėtų būti skirtas didesnis finansavimas.	+	Buvo skirtas didesnis finansavimas, nes socialiniai partneriai pateikė argumentus, kad daugiau ir didesnių projektų bus įgyvendinta

				per kitą finansavimo laikotarpį, lyginant su 2004-2006.
9.	Žuvų perdirbimo įmonė „Plungės kooperatinė grupė“ (Vičiūnų grupė)	Veiksmų programoje nenumatyta parama didelėms įmonėms	-	Reglamente Nr. 1198/2006 parama numatyta tikrai mikroįmonėms, mažoms ir vidutinėms įmonėms bei įmonėms, kuriuose dirba mažiau nei 750 darbuotojų, ar kurių apyvarta mažesnė nei 200 mln. eurų.

Priedas II. Ex-ante vertinimo rekomendacijos

Nr.	Veiksmų programos dalis	Rekomendacija	Atsižvelgta (+) / neatsižvelgta (-)	Pastabos
1.	Bendra analizė	Veiksmų programoje nėra bendresnės orientacijos į bendrus socialinius-ekonominius uždavinius, pvz. numatant prioritetus projektams, pagal kuriuos būtų kuriamos darbo vietos kaimo vietovėse, skatinama akvakultūros plėtra kaimo vietovėse, kt.	+	Ši problema ir atitinkamo prioriteto kriterijai bus pateikti stebėsenos komitetui, kuris priims sprendimus dėl projektų atrankos kriterijų.
2.	Žuvininkystės sektoriaus plėtros tendencijos; jūrų žuvininkystė	Strateginiame plane nurodoma, kad ES Taryba skiria Lietuvai 31 tūkst. tonų žvejybos Baltijos jūroje kvotą, tuo tarpu Veiksmų programoje nurodyti skirtingi skaičiai, t.y. 35-40 tūkst. t.	+	Veiksmų programa buvo atitinkamai pakoreguota: „Europos Taryba skyrė Lietuvai 25-30 tūkst. tonų metines žvejybos kvotas“.
3.	Žuvininkystės sektoriaus plėtros tendencijos; jūrų žuvininkystė	Turėtų būti peržiūrėti skaičiai, susiję su laivų žvejybinės veiklos nutraukimu visam laikui 2004–2006 pagal paskutinio kvietimo teikti paraiškas rezultatus.	-	Neįmanoma pateikti pilnų skaičių, susijusių su laivų žvejybinės veiklos nutraukimu visam laikui 2004–2006 finansiniu laikotarpiu, nes kai kurie projektai tebebuvo vertinami VP rengimo metu.
4.	Žuvininkystės sektoriaus plėtros tendencijos; žvejyba vidaus vandenyse	Turėtų būti numatyta daugiau galimybių veiklos diversifikacijai ir perorientavimui žvejybos vidaus vandenyse sektoriuje.	-	Visos priemonės, numatytos EŽF reglamente, buvo įtrauktos į Veiksmų programą skyriuje dėl kitos, nei žvejyba vidaus vandenyse veiklos. Yra numatyta priemonė dėl vidaus vandenyse žvejojančių laivų perorientavimo į kitą nei žuvininkystė veiklą. Be to, IV prioriteto kryptyje numatyta parama

				veiklos diversifikacijai ir perorientavimui.
5.	SSGG bendra analizė	SSGG bendroje analizėje teiginiai, kurie nėra tiesiogiai susiję su planuojamomis priemonėmis pagal EŽF, turi būti išbraukti iš Veiksmų programos.	+	Buvo atitinkamai peržiūrėta Veiksmų programos SSGG bendra analizė.
6.	SSGG bendra analizė	Į SSGG bendrą analizę turėtų būti įtraukta nauja grėsmė: „Įvykus socialinių ir ekonominių sąlygų pokyčiams bei neskiriant pakankamai dėmesio subalansuotai sektoriaus plėtrai, gali išnykti kai kuriuose regionuose veikiantys ekonominiai subjektai, lyginant su dabartine padėtimi.“	+	Į SSGG bendrą analizę buvo įtraukta nauja grėsmė: „Įvykus socialinių ir ekonominių sąlygų pokyčiams bei neskiriant pakankamai dėmesio subalansuotai sektoriaus plėtrai, gali išnykti kai kuriuose regionuose veikiantys ekonominiai subjektai, lyginant su dabartine padėtimi.“
7.	SSGG analizė: jūrų žuvininkystė	Jūrų žuvininkystės SSGG analizėje žuvų aukciono įsteigimas Klaipėdoje, kuris dar nėra atidarytas, yra nurodytas kaip stiprybė. Veiksmų programoje turi būti aiškiai nurodyta reali padėtis.	-	Veiksmų programa buvo atitinkamai pakoreguota.
8.	SSGG analizė: jūrų žuvininkystė	Jūrų žuvininkystės sektoriuje yra tikrai viena gamintojų organizacija, tačiau SSGG analizėje tai yra nurodyta daugiskaitos forma.	+	Veiksmų programa buvo atitinkamai pakoreguota.
9.	SSGG analizė: jūrų žuvininkystė	SSGG analizėje tarp silpnybių turėtų būti paminėta, kad šprotų ir silkių žvejyba nėra pelninga veikla, ir kad šių žuvų žvejybos kvotos yra išnaudojamos.	-	Yra galimybės gauti paramą pagal II prioritutinės krypties priemonę „Žuvininkystės ir akvakultūros produktų perdirbimas ir rinkodara“ investicijoms, skirtoms pagerinti mažiau paklausių žuvų vartojimą, naujų produktų gamybai ar rinkodarai. Taigi, yra galimybių pasiekti, kad šprotų ir silkių žvejyba taptų pelninga. Taip pat yra

				galimybė apsiekti mažiau paklausių žuvų žvejybos kvotomis į menkių žvejybos kvotas su kitomis ES šalimis, ir Lietuvos žvejai tai pradėjo gana sėkmingai įgyvendinti.
10.	SSGG analizė: jūrų žuvininkystė	„Mažėjantis senstančių žvejybos laivų veiklos efektyvumas“ turėtų būti priskirtas prie silpnųjų, o ne prie grėsmių. Tarp grėsmių reikėtų paminėti, kad dėl sumažėjusių žvejybos laivyno pajėgumų gali tapti sunku išnaudoti žvejybos kvotas.	-	Pagal SSGG analizės metodus, „Mažėjantis senstančių žvejybos laivų veiklos efektyvumas“ turėtų būti laikomas grėsme, nes tai dar nėra įvykęs faktas, tačiau tai gali turėti neigiamų pasekmių ateityje. Kvotų sumažinimas neturi neigiamos įtakos kvotų išnaudojimui, tačiau gali neigiamai atsiliiepti, jeigu bus gauta signalų dėl kai kurių žuvų rūšių išteklių atsikūrimo.
11.	Skirsnis 2.2.3. „Akvakultūra“	Akvakultūros ūkių analizė daugiau nukreipta į didesnius gamintojus; taip pat turėtų būti paminėti ūkininkai, kurie verčiasi žuvų auginimu tvenkiniuose.	+	2.2.3. skirsnyje yra teiginys: „Versline akvakultūra Lietuvoje užsiima ir ūkininkai, kurie verčiasi žuvų auginimu tvenkiniuose. Tokių ūkių yra daugiau nei 50“.
12.	SSGG analizė: Akvakultūra	Tarp silpnųjų yra paminėta, kad „silpna daugumos akvakultūros įmonių vadyba, nepakankami rinkodaros įgūdžiai veikti ES rinkoje“; tuo tarpu tarp galimybių turėtų būti nurodytas darbuotojų mokymas.	+	3.4.skirsnyje įrašyta: „akvakultūros įmonių darbuotojų mokymai“
13.	SSGG analizė: Akvakultūra	SSGG analizėje tarp galimybių turėtų būti papildomai įtrauktas vertingų žuvų auginimas uždaroje sistemoje, jeigu tai ekonomiškai pelninga ir perspektyvu.	+	3.4. skirsnyje įrašyta: „Naujų technologijų taikymas – uždaros sistemos.“

14.	SSGG analizė: Žvejyba vidaus vandenyse	Ištaisyti silpnųjų formuluotė: „ <i>Per dideli žvejybos pajėgumai (didelis skaičius mažų įmonių)</i> “, nes 2–3 stambios žuvininkystės įmonės gali turėti didesnę įtaką žuvų ištekliams nei 50 mažų įmonių. Žvejybos pajėgumai priklauso nuo naudojamų žvejybos priemonių skaičiaus. Siūlomos formuluotės „Žvejybos pajėgumai, neatitinkantys žuvų išteklių“; „Pernelyg didelis žuvininkystės intensyvumas“.	+	Atitinkamai pakoreguota
15.	SSGG analizė: Žvejyba vidaus vandenyse	Iš SSGG analizės turėtų būti išbraukta silpnybė „ <i>Nepakankamai veiksmingi žuvivaisos darbai</i> “. Problema susijusi su žuvivaisos darbais, yra daugiau valstybės vidaus klausimas, nes žuvivaisa vidaus vandens telkiniuose daugiausiai atliekama naudojant nacionalinį finansavimą, o tuo tarpu EŽF programa yra skirta EŽG įgyvendinimui.	+	
16.	Rodiklių nustatymas	Visose prioritetinėse kryptyse turėtų būti nurodoma, kas yra nustatoma rodikliais. Turėtų būti nurodoma, kad rodikliai reikalingi uždavinių įgyvendinimui ar priemonių įgyvendinimo veiksmingumui išmatuoti.	+	Rodiklių tikslas nurodytas III skyriuje.
17.	Veiksmų programos numatytas finansavimas	Pagal Europos Komisijos sprendimą ¹² EŽF paramos suma 2007-2013 m. yra 48 418 135 eurų. Veiksmų programoje pažymėta, kad bendra EŽF paramos suma yra 54 713 408 eurų. Veiksmų programoje turi būti paaiškintas skirtumas dėl 6.3 mln. eurų EŽF paramos.	+	Veiksmų programoje nebuvo padaryta klaida. Buvo pakeistas Europos Komisijos sprendimas, ir Europos Komisija pakeitė EŽF paramos sumą 2007-2013 m. ją atitinkamai padidinant. Visuomenė yra informuota apie šį pokytį, todėl nėra būtinybės tai komentuoti Veiksmų programoje.
18.	I prioritetinė kryptis.	Šioje priemonėje reikia pateikti rodiklius.	-	Šioje priemonėje nėra pateikta rodiklių, nes šiuo metu nėra aišku,

¹² 2006 m. spalio 4 d. Europos Komisijos sprendimas Nr. IP/06/1310

	Priemonė 1.2. Laikinas žvejybos veiklos nutraukimas			kokios bus taikomos priemonės, įgyvendinant atitinkamus valdymo planus, ir ar Taryba priims daugiau valdymo planų 2007-2015 m. laikotarpiu.
19.	I prioritetinė kryptis. Priemonė 1.4. Kompensacijos žvejams, netekusiems darbo žvejybos laive dėl jo veiklos nutraukimo visam laikui	Planuojamos kompensacijos vienam asmeniui, netekusiame darbo žvejybos laive dėl jo veiklos nutraukimo visam laikui yra 34 tūkst. Lt (9,85 tūkst. eurų). Jeigu 150 žvejų sustabdytų žvejybinę veiklą, reikalinga paramos suma kompensacijoms išmokėti siektų 6,4 mln. Lt (1,85 mln. EUR). Todėl skaičiuojama, kad vidutiniškai vienas žvejys gaus 43 tūkst. (12,45 tūkst. eurų) paramos sumą; Veiksmų programoje planuojama vienam žvejui išmokėti 20 tūkst. Lt. kompensaciją. Šiuo atveju poreikio paramai gauti sumos nesutampa, tad turėtų būti peržiūrėta ir ištaisyta kompensacijos suma ir rodikliai.	-	Veiksmų programos finansinėje lentelėje neatspindėtas metinis paskirstymas nei tarp prioritetų, nei tarp priemonių, taigi, kompensacijų suma tėra projektiniame lygmenyje.
20.	I prioritetinė kryptis. Priemonė 1.5: parama jauniems žvejams	Šios priemonės rodikliuose nurodyta, kad planuojama suteikti paramą trims jauniems žvejams; tad vienas žvejys turėtų apytiksliai gauti 288 tūkst. Lt. (83.41 tūkst. EUR); tuo tarpu Veiksmų programoje nurodyta, kad planuojama suma yra iki 172,64 tūkst. Lt. (50 tūkst. eurų). Siūloma ištaisyti sumos, kurią gaus žvejys, skaičių.	-	Veiksmų programos finansinėje lentelėje neatspindėtas metinis paskirstymas nei tarp prioritetų, nei tarp priemonių, taigi, kompensacijų suma tėra projektiniame lygmenyje.
21.	Prioritutinė kryptis 2. Priemonė 2.2. Žvejyba vidaus vandenyse	Pagal šią priemonę numatytos keturios veiklos, tačiau pateiktos tik trijų rodiklių reikšmės	-	Pagal reglamentą Nr. 1198/2006 parama už laikiną žvejybinės veiklos sustabdymą gali būti skiriama tik tuo atveju, kai yra taikomos žuvų rūšių, pasitaikančių vidaus vandens telkiniuose, atstatymo priemonės, numatytos Bendrijos teisiniuose aktuose. Neįmanoma numatyti, kaip tokios priemonės bus pateiktos Bendrijos teisiniuose aktuose, taigi būti neracionalu pateikti

				atitinkamą rodiklį.
22.	III prioritėtinė kryptis	SSGG analizėje yra nurodytos galimybės, skirtos vartojimo didinimui ir veiklai išsivysčiusioje ES rinkoje, tačiau Veiksmų programoje nėra numatyta atitinkamų priemonių	+	Visos investicijos, galimos pagal Reglamento Nr. 1198/2006 4 straipsnį, yra įtrauktos į III prioritėtinės krypties priemonę „Kolektyviniai veiksmai“.
23.	III prioritėtinė kryptis Priemonė 3.2. Bendro intereso priemonės	Siūloma paaiškinti gavėjų, kurie gaus paramą, sąrašą ir veiklą; turėtų būti smulkiau aprašyti paramos gavėjai, nei jų veikla. Atitinkamai, turėtų būti paaiškinti rodikliai, nustatant, kad parama organizacijų steigimui, veiklai ar reorganizacijai galėtų būti skiriama ne tik patvirtintoms gamintojų organizacijoms, bet ir kitoms susijusioms struktūroms. Taip pat galėtų būti papildytas įsteigtų ir pripažintų gamintojų organizacijų skaičiaus rodiklis, pvz. įtraukiant „kolektyviai įgyvendintų projektų skaičiaus“ rodiklį.	-/+	- Gavėjų sąrašas nebuvo paaiškintas, nes svarbu, kad paramą gautų kiek galima daugiau gavėjų ir tuo būdu būtų padidinta kolektyvinė nauda. - Veiklos sąrašas taip pat nebuvo paaiškintas ir nėra išsamus, nes reglamente Nr. 1198/2006 taip pat nėra išsamaus veiklos pagal priemonę „kolektyviniai veiksmai“ sąrašo. - Buvo sukurtas naujas rodiklis: „Įmonių, dalyvaujančių gamintojų organizacijose ir asociacijose, dalis“; „Įgyvendintų kolektyvinių priemonių skaičius – 15“. Pastaba: į šį skaičių taip pat įeina projektų, įgyvendintų pagal reglamento Nr. 1198/2006 40 straipsnį, skaičius.
24.	IV prioritėtinė kryptis	Būtų racionalu aptarti galimybes perkelti bendro intereso priemones iš III prioritėtinės krypties į ketvirtą, ar nurodyti III ir IV prioritėtinių krypčių	-/+	Nėra galimybių perkelti priemones iš vienos prioritėtinės krypties į kitą. Tačiau

		<p>įgyvendinimo skirtumus. Galėtų būti naudojamas Kaimo plėtos programos pavyzdys, kai parama teikiama veiklai pagal IV prioritetinę kryptį, numatytą kitose prioritetinėse kryptyse. Taip būtų užtikrinta, kad priemonės nesidubliuoja, ir jos skiriasi tik įgyvendinimo metodu.</p>		<p>pagal IV prioritetinę kryptį numatoma parama priemonėms, įtrauktoms į II ir III prioritetines kryptis, kaip tai leidžiama pagal reglamento Nr. 1198/2006 44 straipsnio 3 skirsnį.</p>
25.	IV prioritetinė kryptis	<p>Finansinės paramos žuvininkystės veiklos grupės skirstymo metu rekomenduojama išskirti ne vien regioninius prioritetus. Turėtų būti aptarta galimybė teikti prioritetą paramai pagal šią priemonę ne tik projektams, įgyvendinamiems Klaipėdos rajone, bet ir projektams, skatinantiems, pvz. kita, nei žvejyba veiklą, rekreacinės žuvininkystės plėtrai ir moterų įtraukimą į žuvininkystės sektorių. Tai leistų ne tik geografiškai nustatyti ribas, bet ir atsižvelgti į problemų, sprendžiamų žuvininkystės regiono strategijoje, aktualumą bei sukurti tinkamesnes sąlygas įvairių žuvininkystės regionų plėtrai.</p> <p>Reiktų atkreipti dėmesį, kad prioritetas Klaipėdos <i>apskričiai</i> yra paminėtas bendrai, neatsižvelgiant į tai, kad visos šio rajono savivaldybės galėtų būti priskirtos prie žuvininkystės regionų; todėl turi būti ignoruojamas tokio bendro teiginio tikslumas.</p>	+/-	<p>Ši problema ir atitinkamo prioriteto kriterijai bus pateikti stebėsenos komitetui, kuris priims sprendimus dėl projektų atrankos kriterijų.</p> <p>Teritorijos, kurios žemėlapyje nebuvo priskirtos prie teritorijų, atitinkančių žuvininkystės regiono plėtos strategiją, tačiau esančios Klaipėdos apskrityje, negalės gauti paramos.</p>
26.	IV prioritetinė kryptis	<p>Būtų pravartu įtraukti finansavimą pagal III prioritetinę kryptį žuvininkystės veiklos grupių strategijų rengimui ir mokymams jų steigimosi laikotarpiu, nes neįsteigus atitinkamų struktūrų ir neparengus strategijų, iškiltų grėsmė, kad parama bus nepakankamai įsisavinama.</p>	+	<p>- ŽRVVG gali gauti paramą rengiant strategijas pagal IV prioritetinę kryptį.</p> <p>- Parama taip pat bus teikiama ŽRVVG informacijos sklaidimui. (pagal V prioritetinę kryptį).</p>
27.	Parama moksliniams tyrimams ir plėtrai	<p>ES didina investicijas į mokslinius tyrimus iki 3%, o Lietuva iki 2% 2010 m.. Taigi, Veiksmų programoje turėtų būti aiškiai apibrėžtas mokslinių tyrimų įgyvendinimo rodiklis ir netgi aptariama galimybė įtraukti papildomą priemonę (pagal</p>	+	<p>Bandomųjų projektų priemonė buvo numatyta III prioritetinėje kryptyje.</p>

		reglamento Nr. 1198/2006 40 straipsnį).		
28.	Administracinė struktūra	Pagal reglamento Nr. 1198/2006 58 (1) (C) straipsnį Audito institucija turi būti „funkciškai nepriklausoma“ nuo vadovujančiosios institucijos. Tačiau Veiksmų programoje nurodyta, kad audito institucija ketinama skirti Žemės ūkio ministerijos Vidaus audito departamentą. Todėl svarbu aptarti Audito institucijos svarbą sėkmingam Veiksmų programos administravimo procesui. Audito institucija turėtų būti paskirtas subjektas, nepriklausomas nuo vadovujančiosios institucijos.	+	Veiksmų programoje yra aiškiai nurodytos kiekvienos Veiksmų programoje dalyvujančios institucijos funkcijos. Šiose taisyklėse nurodyta, kad Audito departamentas yra funkciškai nepriklausomas nuo vadovujančiosios institucijos, t.y. Žemės ūkio ministerijos sekretoriaus.
29.	Administracinė struktūra	Veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemų aprašymo rengimo metu, be bendrojo valdymo ir kontrolės sistemų aprašymo pagal Reglamento 1198/2006 57 straipsnį, buvo siūloma įtraukti papildomą išsamų visų Veiksmų programą administruojančių institucijų ir tarpusavio ryšių aprašymą (ypač vadovujančių ir tarpinių institucijų), siekiant išvengti neplanuotų procedūros problemų Veiksmų programos administraciniame procese.	+	Veiksmų programa papildyta, nurodant pagrindines vadovujančiosios institucijos ir tarpinių institucijų funkcijas 7.1.1. ir 7.1.2. skirsniuose.
	Redakcinės pastabos ir pasiūlymai			
30.	Vartojamos sąvokos	Aptarti galimybę versti sąvoką „sustainable development“ „darnus vystymasis“ ¹³ o ne „tvari plėtra“.	-	Sąvoka „tvari plėtra“ yra vartojama Veiksmų programoje, nes ta pati sąvoka yra vartojama Lietuvos žuvininkystės sektoriaus Nacionaliniame strateginiame plane 2007-2013 m. ir oficialiuose ES dokumentų vertimuose į Lietuvių kalbą.

31.	Vartojamos sąvokos	Vietoje angliškos kilmės sutrumpinimo „SWOT“, turi būti naudojamas lietuviškas sutrumpinimas „SSGG“.	+	
-----	--------------------	--	---	--

Terminas „tvari plėtra“ yra naudojamas Lietuvos strateginiuose dokumentuose (nacionalinėje Tvarios plėtros strategijoje, patvirtintoje 2003 m. rugsėjo 11 d. Įsakymu Nr. 1160), o taip pat kituose ES dokumentų vertimuose (ES Tvarios plėtros strategija). Europos Konstitucijos lietuviškoje versijoje siūloma versti anglišką sąvoką „*sustainable development*“ kaip „*darnus vystymasis*“, nurodant trijų elementų tarpusavio ryšį (aplinkos apsaugos reikalavimų, ekonominės plėtros ir visuomeninių socialių poreikių)